

תמצית הש"ס

סיכומי גפ"ת קצרים וברורים ללומדי הדף היומי

גליון 78 | פסחים ס"ט - צ"ט | שבט אדר התשפ"א

המשך המו"מ בין ר"א לר"ע

הקרבת הפסח דוחה שבת, אם י"ד ניסן חל בשבת, וכן הדין בדברים המכשירים את ההקרבה, אם א"א לעשותם לפני שבת. לרבנן מכשירי ההקרבה שאפשר לעשותם מלפני השבת אינם דוחים שבת, ולר"א גם הם דוחים שבת. הגמרא מביאה את סברות ר"א להיתר, ואת תשובות ר"ע על דבריו.

ס"ט. רבי אליעזר טען שאם מכשירים שלאחר שחיטה (לרש"י הכונה למחוי קרביו, ולתוס' ד"ה אם) הכונה להקטר חלבים שאפשר להמתין עד הלילה) דוחים את השבת אע"ג שצורך גבוה כבר נעשה, גם מכשירים שלפני השחיטה ידחו שבת. ענה לו רבי עקיבא שחוששים שמוא ימצא הזבח פסול. אמר לו ר"א א"כ גם לשחוט יהיה אסור מטעם זה. אמר לו ר"ע שמכשירים שאחר השחיטה דוחים כיון שנדחתה כבר השבת מפני השחיטה, משא"כ מכשירים שקודם השחיטה.

השיב ר"ע הזאה [על טמא מת שחל שביעי שלו להיות בערב פסח שחל בשבת] תוכיח, שלימדו ר"א שהזאה אינה דוחה שבת אע"פ שהיא מצוה ואיסורה משום שבות דמהזי כמתקן גבאי, וה"ה מכשירים. ור"א שכח שכך לימדו ואמר שאף הזאה תדחה שבת, (וניסה ר"ע להזכירו ולא אמר לו להדיא משום שאינו דרך ארץ. ואין לומר שר"א לימדו שהזאה דתרומה להזות על טמא כדי שיוכל לאכול תרומה אינה דוחה שבת, דאף תרומה עצמה אינה דוחה שבת, דאיתא בברייתא שטענת ר"ע היא מהזאה על טמא מת וכן"ל).

טעמא דהזאה אינה דוחה שבת אע"פ שאינה אלא טלטול, שמוא יעביר את המי חטאת ד' אמות ברשות הרבים, ואף לר"א אסור, (ואף שנושא מי החטאת טמא וחוזר ומטמא את המים, וחששים שיעבירם בכלי אבנים או כלי גללים שאינם מקבלים טומאה. תוד"ה שמוא). לרבה הטעם דכיון שעכשיו הוא טמא אין עליו חיוב להקריב פסח, משא"כ הבאת איזמל לצורך מילה דרך רה"ר שהתינוק ראוי למילה, דסבר ר"א אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ, וכיון שהכלל הוא שכל דבר שיחיד נדחה מחמתו לפסח שני ציבור מקריבים מחמתו בטומאה, וכן הכלל הוא שיחיד מחויב לעשות רק מה שהציבור חייבים לעשות דמזוות פסח נאמרה לכל ישראל יחד, (ומה שרק יחיד חייב בפסח שני אינו סתירה לזה, שהרי הציבור כבר הקריבו בראשון), ממילא כמו שציבור ערלים חייבים למול גם יחיד חייב, ואם לא מול עונש כרת, ולא דמי לטמא ומי שהיה בדרך רחוקה שבשש שעות של הקרבת הפסח אינם יכולים לתקן, (ורק נכרי שמל צריך הזאה שלישי ושביעי), אבל טומאה שאין ציבור טמא חייבים לטהר עצמם אלא עושים בטומאה, גם היחיד אינו חייב להיטהר.

פינת הריבית

במדור זה נעסוק בע"ה מפעם לפעם בהערות למעשה בעניינים הנוגעים להל' רבית, אשר גודל חומרתה מבואר בכתובים ובחז"ל, עד כדי כך שעל המלוה בריבית נאמר "וחי לא יחיה את כל התועבות האלה עשה מות ימות דמיו בו יהיה" (יחזקאל יח ג), ונחשב גזל (ב"מ סב.), וכשופך דמים (רש"י שם סא.), וככופר באלוקי ישראל ונכסיו מתמוטטין (שם עא.). והנה כידוע, על אף המודעות הכללית של בני התורה לצורך להשמר ביותר מאיסור זה - מצויה המכשלה בפרטי הדינים, ולעומת זאת המשמוש הדידרי בהם מגלה לא אחת מקרים העלולים להיות אסורים, וככל שנוסיף לנפשנו מודעות ושימת לב כך נזכה לברכת הכתוב "כספו לא נתן בנשך ושוחד על נקי לא לקח עושה אלה לא ימוט לעולם" (תהלים טו ה).

בפרשת ויחי אמר יעקב אבינו לבנו לויסף "שים נא ידך תחת ירכי ועשית עמדי חסד ואמת אל נא תקברני במצרים". בפסוק זה מעיר המגיד מדובנא על צירוף המושגים חסד ואמת בבקשה אחת, דלכאורה 'חסד' הוא ברצון הנותן, ו'אמת' הוא קיום חובה. הוא מותיב לה והוא מפרק לה דו בדיוק היתה בקשת יעקב, באשר חשש מעיכוּב של פרעה לקברו בא"י, ביקש שיוסף יעשה עמו חסד ע"י שישבע לו על כך, ומכאן ואילך הקברוה בפועל תהווה קיום השבעה, והיא כבר שייכת למידת האמת.

כן הוא המנהג הרווח בקשרי שידוכין. המוחותנים מתחייבים לסייע לזוג הנישא בתחילת דרכו, כל אחד מהמוחותנים מתחייב מרצונו סכום מסוים, ומועתה הרי הוא עליו כחוב ממון גמור לשלמו לזוג.

והנה מצוי הדבר שלא קל להורים לשלם את התחייבותם בבת אחת, ועל כן מבקשים דרך לפרוס את התחייבותם לתשלומים. לצורך כך ישנם מקרים לא מעטים בהם הזוג נוטל הלוואה מהבנק בהיתר עסקא לצורך קיום ההתחייבות של ההורים, וההורים משלמים לזוג את התשלומים שהזוג צריך לשלם לבנק.

אלא שמאחר וישנה תוספת תשלום שהזוג צריך לשלם לבנק בגין העסקה, כמסוכם עם הבנק (בלשון הבנק היא ריבית, אולם ע"פ ההלכה זה בגין רווחים על העסקה), הרי שההורים משלמים גם את הריבית' שהזוג משלם לבנק.

וכאן מבלי משים מצוי מאוד שנשכלים בחשש ריבית קצוצה דאורייתא. דהנה פריסת החוב להורים ע"י הזוג הרי היא בעצם הארכת זמן ההלוואה, שהרי ההורים היו חייבים לשלם את סכום ההתחייבות בבת אחת וע"י הפריסה פטרו אותם הזוג מלשלם מייד ומאפשרים להם לשלם מאוחר יותר. הרווחת זמן זו נחשבת ע"פ ההלכה כהלוואה גמורה כמבואר בתוס' קידושין ו: ד"ה 'דארווח לה'. וכיון שההורים נחשבים לוויים של הזוג אסור להם לשלם יותר ממה שהתחייבו.

המשך בעמוד הבא
מגיד אומר בכבוד הוריה
אוסר בכבוד
חושבים עתיד הכלכלה
ביעודם ובברכתם של מרנן ורבנן גדולי ישראל שליט"א
לקבלת שטר זכרון דברים המהודר ללא חשש ריבית:
info@osher-b.org | www.osher-b.org
להצטרפות: 073-3678617

חימום מים בשבת לצורך מילה - רבה סובר שלפי רבי אליעזר מותר לחמם מים לקטן בריא כדי להברותו ולמולו בשבת כיון שחייבים למולו, אבל לחולה אסור אף אם ע"י המים יבריא ויכולו למולו, דאכתי לא חל עליו חיוב מילה. וחילוק זה הוא דווקא לר"א, אבל לר"ע אין נ"מ אם הגברא ראוי או לא. (תוד"ה קטן). ולר"א אף לבריא אסור, דבלי חמין סכנה למולו, וא"כ לא חל עליו חיוב מילה. ומה שאמר ר"א שמכשירי מילה דוחים שבת, איירי שהוחמו חמין מערב שבת. (תוד"ה לא). ומ"מ ערל שלא מול ולא הקריב פסח ענוש כרת, אע"ג דגברא לא חזי.

ס"ט: הגמרא מוכיחה מהא דאיתא בברייתא שלא רק טהור שלא היה בדרך רחוקה חייב כרת אם לא עשה פסח, אלא גם ערל וטמא שרץ ושאר הטמאים חייבים דכתיב "והאיש", שאין שוחטים וזורקים על טמא שרץ, דאל"כ הרי הוא כטהור כיון שהוא יכול לשלוח שליח להקריב וא"צ פסוק לרבותו. ומבואר שאף מי שכעת אינו ראוי לעשות פסח מחויב להכשיר את עצמו ולעשות פסח ואם לא עשה כך חייב כרת, ומוכח שיחיד חייב אף בדבר שאין ציבור חייבים, שהרי הציבור מביאים בטומאה.

ועל כן מבאר רבא שטעמו של ר"א שהזאה אינה דוחה שבת היא משום שמוותר לשחוט ולזרוק עבור טמא שרץ ועבור טמא מת בשביעי, ונמצא שא"צ הזאה אלא לאכילה, ואכילת הפסח לא מעכבא (לרש"י הא דכתיב "איש לפי אכלו" היינו למצוה, ולתוס' ד"ה אכילה) זה לעיכוּבא אבל הכונה שהגברא יהיה ראוי לאכילה, לאפוקי זקן וחולה או טמא שאינו יכול לתקן עצמו), ולא חשיב שנשחט שלא לאוכליו כמו בחולה וזקן, כיון שהגברא חזי וחסר רק התיקון.

ר"א טען שמדכתיב "במועדו" לומדים שזה דוחה שבת, וענה לו ר"ע שלמכשירי מצוה אין זמן קבוע כמו לשחיטה, וכן הזאה אינה מגוף הפסח ולא נאמר עליה "במועדו", וס"ל לר"ע שכל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת אינה דוחה את השבת, וכגון מכשירי מילה ושחיטה, אבל מילה ושחיטה עצמם שא"א לעשותם מע"ש דוחים שבת, והלכה כר"ע בשניהם, וצריכא, דמילה נכרתה עליה י"ג בריתות, ובפסח יש כרת משא"כ מילה שאם ימול למחר ליכא כרת.

מבחני "לדעת" מודפסים בסוף הגליון.
ניתן לשמוע את נקודות ההפצה בטלפון 0737-289669
שלוחה 4. כמו כן מועתה יהיה ניתן להתעדכן על תאריך הגעת הגליונות לנקודות ההפצה בטלפון הנ"ל.
ניתן להשיג את גליונות תמצית ואת מבחני "לדעת" על הדף היומי, וכן את גליונות תמצית משנה ברורה או קנין חכמה, במייל 0527692282@gmail.com.
עלויות ההדפסה רבות, ניתן לתרום ב"נדרים פלוס" בקופת "תמצית מ"ב".
לפרטים 052-7692282.

חדש - חדש - חדש
חנות חדשה לרשת החנויות וההוצאה לאור
יריד הספרים
רחוב בית ישראל 8 ירושלים מול ישיבת מיר
מחירים ללא תחרות
בואו להנות מהמחירים והשרות
פל- 052-5671875 מייל S025370016@gmail.com
דרוש עובד רציני לחנות-

מחפש שיעור או חברותא? חפש 'חברא'!
כנס לאחת מעמדות 'נדרים פלוס' / 'קהילות' חפש את 'חברא'
ותמצא בדיוק את מה שחיפשת בכל מקום, בכל זמן, ובכל נושא!
חברא
עלית המידע והחברות

פינת הריבית

המשך מעמוד קודם -

לדוגמה אם ההורים התחייבו ב'תנאים' 100 אלף ש"ח, והזוג לקח הלוואה מהבנק בסכום זה על דעת שההורים ישלמו את הלוואה (כולל הריבית) בתשלומים, הרי היא ריבית קצונה תמורת הרווחת הזמן שהוריהם הזוג להורים [דהויא הלוואה כאמור].

ואפילו אם הזוג שלווה מהבנק מותר להם לשלם יותר משום שחתמו על היתר עיסקא עם הבנק, מכל מקום ישנה כאן הלוואה נוספת בין הזוג להורים, וכל עוד לא חתמו ההורים על היתר עיסקא עם הזוג אסורים לשלם את הריבית.

המכשילה הזאת של פריסת הלוואה, אם כי פחות חמורה, מצויה גם באופן אחר - שההורים מסדרים לזוג הלוואה מגמ"ח ע"י מתן תרומה לגמ"ח, שהיא כשלעצמה ריבית המותרת ד'לא אסרה תורה אלא ריבית הבאה מלוה למלוה' (ב"מ סט; יו"ד קס יג), אלא שמאחר והזוג קיבל הלוואה ע"י ההורים, פעמים שהוא פורס להם את התחייבותם לתשלומים [דהוי הלוואה כנ"ל], ונמצא שההורים מקבלים בעקפיין הלוואה ששילמו עליה ריבית, ועל אף שאין כאן כל ריבית מלוה למלוה, מ"מ מקרה מעין זה הגדיר ה'בינת אדם' (סוף אות ג) הערמת רבית.

והנה בכדי למנוע חששות אלו ישנה עצה פשוטה להתנות מראש בשעת ה'תנאים' שבמידה וההורים ישיגו הלוואה לזוג, או שהזוג יקח הלוואה מהבנק, ההורים לא ישלמו את התחייבותם בבת אחת אלא בתשלומים, והתשלומים יהיו כפי תשלומי פרעון הלוואה שהושגה לזוג [בתוספת סכומי הריבית ככל שתחוייב ע"י הבנק].

באופן זה נמצא שאין הלוואה בין הזוג להורים כלל, משום שהזוג לא הרוויח זמן להורים, אלא כך היתה התחייבותם מראש - לשלם בתשלומים, וממילא שרי לכתחילה לשלם את הריבית של הזוג דומיא ד'נדוניית התנים' (יו"ד קעו טו), שמותר להתחייב סכום מסוים ואם יעכב את הפרעון יוסיף על הסכום, כיון שזה כמתנה בעלמא ואין כאן אגר נטר. וכן אין חשש הערמת ריבית בפריסת התשלומים מחמת הלוואה שהושגה ע"י ההורים ע"י תרומה לגמ"ח - שהרי אין זו פריסה, אלא כך היתה ההתחייבות מראש.

מחבר: אפרים בנבון (ת"ת)
חושבים עתיד כהלכה
בעידוד ובברכתם של מרן ורבנן גדולי ישראל שליט"א

לקבלת שטר זכרון דברים המהודר לאל תשע ריבית:
info@osher-b.org | www.osher-b.org

להצטרפות: 073-3678617

דיני חגיגות י"ד וט"ו ושלמי שמחה

בי"ד ניסן היו מביאים קרבן חגיגה יחד עם הפסח (חגיגת י"ד), מלבד קרבן חגיגה שבאה בכל הרגלים ביו"ט ראשון (חגיגת ט"ו), וכן מצוה לשמוח לפני ד' במועדים הבאת שלמים ואכילתם (שלמי שמחה), ולהלן יבוארו דיני קרבנות אלו.

באיזה מקרים מביאים חגיגה בי"ד ניסן - הקרבת חגיגה אינה חובה, ועל כן אין הקרבתה דוחה שבת, וכן אין מביאים אותה בטומאה, ואם קרבן הפסח גדול שהיתה חבורה מועטת ודי להם פסח לבדו א"צ להביא חגיגה, אבל בחול ובטהרה והפסח קטן מביאים חגיגה, ואוכלים אותה לפני הפסח כדי שיהא הפסח נאכל על השובע ויהיו באכילתו ותהיה האכילה חשובה להם. וכתבו התוס' (ד"ה לאו חובה) שהדין שפסח נאכל על השובע הוא דין דרבנן, מפני שאם יהיה רע הוא יאכל את הבשר שסביב העצמות ויבוא לידי שבירת עצם. עוד כתבו התוס' שרלבנן דבן תימא (דלהלן) חגיגת י"ד דרבנן, ולבן תימא וכן סובר התנא לקמן ע"א. חגיגת י"ד דאורייתא והיא דוחה שבת.

ע. איזה בהמה כשרה לחגיגת י"ד, וזמן אכילתה - לתנא דמתני' חגיגה נאכלת לשני ימים ולילה, ובאה מן הצאן ומן הבקר מן הזכרים ומן הנקבות.

שיטת בן תימא שחגיגה הבאה עם הפסח דינה כפסח ונאכלת ליום ולילה, דכתיב "ולא ילין לבוקר זבח חג הפסח" זבח חג זה חגיגה והפסח כמשמעו, (וחגיגת ט"ו נאכלת לשני ימים ולילה), וכיון שהוקשה לפסח אין נאכלת אלא צלי, ואינה באה אלא מן הצאן זכרים בני שנתם, ואין החגיגה נאכלת אלא למנוייה, ויוצא בה משום שלמי שמחה

אם התעכב ושחט אותה בט"ו, (ואף שדבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין, בשלמי שמחה יש רבוי מיוחד שיוצאים אף בנדירים ונדבות, אבל בעופות ומנחות לא), ואינו יוצא בה משום חגיגה של ט"ו, דדבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין. ולענין שבירת עצם הגמ' מסתפקת אם גם לענין זה הוקשה לפסח, או שדורשים "ועצם לא תשברו בו" למעט חגיגה.

סכין שנמצאת בי"ד מותר לשחוט בה מיד, דמסתמא אם היתה טמאה בעליה הטבילה בי"ד כדי שיהיה הערב שמש ובי"ד תהיה טהורה, וממילא היא בחזקת טהורה. אבל סכין שנמצאת בי"ד צריכה טבילה דעדיין לא הטבילה כיון שאפשר להטבילה אח"כ.

קופיץ (סכין גדול, ורובם עומדים לחיתוך בשר ושבירת עצמות ולא לשחיטה) שנמצא - לרבנן דינו כסכין כיון שהקופיץ ראוי לחגיגה לשבירת עצמות, ואף אם הפסח מרובה - שיש חבורה מועטת ויש לכל אחד הרבה בשר, מ"מ כיון שהבעלים חושב שאולי יתמנו אנשים נוספים על הפסח ויצטרכו להביא חגיגה, ממילא הוא מטביל את הקופיץ. (ואי נימא שלבן תימא יש איסור שבירת עצם בחגיגה אף בי"ד צריך טבילה). ואם נמצא הקופיץ קשור לסכין דין הקופיץ כדין הסכין. ואם חל י"ד להיות בשבת אף קופיץ שוחט בו מיד שאף שיתכן שהיה לבעלים סכין אחר לשחיטה והקופיץ שימש לשבירת עצמות, ובשבת אין שבירת עצמות, מ"מ כיון שהוא צריך לה ליו"ט שאחר השבת כבר הטבילה בערב שבת, דבשבת אינו יכול להטבילה. וכן אם מצאו בט"ו שוחט בו שלמים מיד דודאי הטבילה מאתמול.

ע. ואם מת הנשיא בי"ד נמצוה לכל ישראל להתעסק בו ולהטמא ויעשו הפסח בטומאה, אף בסכין אין תולים שהטבילו, שהרי היא עתיד ליטמא, ואם הנשיא מת בי"ד אף הקופיץ בחזקת טהרה שהרי ב"ג לא ידעו שהנשיא ימות, והטבילוהו.

ואם הנשיא היה גוסס בי"ד, סכין שיש בו ספק אחד אם ימות הנשיא ויעשו פסח בטומאה אנו אומרים שבעליו הטביל אותו מספק שזא לא ימות ויעשו הפסח בטהרה, אבל את הקופיץ שיש בו ספק נוסף שזא יהיה לו בקרבן פסח הרבה בשר ולא יצטרך לחגיגה אנו חוששים שלא הטבילו דלצורך חגיגת ט"ו יכול להטבילו בי"ד ועל כן צריך להטבילו..

שיטת יהודה בן דורתיא שחגיגה דוחה את השבת, ופרש

מן החכמים והלך לדרום רחוק מירושלים כדי שלא יעלה לירושלים ויתחייב בפסח וחגיגה דסבר שחגיגה היא חובה אפילו במרובה. לרש"י איירי בחגיגת י"ד, וכתבו התוס' (ד"ה מאי) שלשיתו לבן תימא אין חגיגת י"ד דוחה שבת. אבל דעת התוס' דאיירי בחגיגת ט"ו, ולא חשיב כ"כ שזמנה קבוע כיון שיש לה תשלומין כל שבעה, ומה שהוצרך ללכת לדרום ולא הביא בשאר ימי הפסח, "ל דס"ל כיון שהוקשה לפסח אין לה תשלומין. ולבן תימא חגיגת י"ד דוחה שבת.

רב אומר שמקורו הוא מדכתיב "וזבחת פסח לד' אלוקיך צאן ובקר" וכיון שפסח בא רק מכבשים ועיזים בהכרח שבקר זה חגיגה והתורה קראה לזה פסח. ולרבנן לומדים מזה שמותר הפסח - הפריש שה ואבד ונתכפר באחר ונמצא, או שהפריש מעות לפסח והחולו טלאים ונשארו לו מעות, 'הא לדבר הבא מן הצאן ומן הבקר והיינו שלמים. ומה שרלבנן אף קרבן ציבור - חגיגת ט"ו' שהיא באה באסיפת הציבור וזמנה קבוע אינה דוחה שבת, (ואף שכל קרבן ציבור צריך לימוד מיוחד שהוא דוחה שבת, חגיגה היא בכלל שאר קרבנות המועד שדוחים שבת. תוד"ה הא, השני) המקור הוא מדכתיב "וחגותם אותו חג לד' שבעת ימים" ואיירי בסוכות שתשלומי חגיגת ט"ו היא כל שמונה, וכיון שימי החג הם שמונה כוננת הכתוב שחגיגה קריבה רק ז' ימים, והיינו רוב השנים, אבל אם חל יו"ט ראשון של חג השבת קריבה רק ו' ימים כיון שגם שמיני עזרת חל בשבת.

ע"א. שלמים ששחטם ערב יו"ט אינו יוצא בהם יד' חובת שמחה, דכתיב "וזבחת ושמחת" בעינין זביחה בשעת שמחה. והא דתניא שחגיגת י"ד יוצא בה משום שמחה, איירי שעייבב ושחטה בט"ו, ומוכרחים לומר כך, שהרי ברייתא זו היא לבן תימא, ואם שחטה בי"ד נפסלה בלינה. והא דתני ההלל והשמחה בשלמים שמונה, אם חל יו"ט ראשון בשבת דאינו יכול לשחוט בערב כיון שאינו זמן שמחה, מקיים מצוה שמחה בכסות נקיה ויין ישן, אבל אין לומר שמקיים מצוה שמחה בשעירי הרגלים (שעירי חטאת שהיה בא משל ציבור בכל יום, וכל חטאות החיצונות נאכלות), שהרי א"א לצלותם או לכשלים בשבת, ובבשר חי ליכא שמחה, ועוד אף שיש שמחה בבשר חי הרי אינם נאכלים אלא לכהניסו. וי"א

שלמים ששחטם ערב יו"ט יוצא בהם יד"ח שמחה, דלא בעינין זביחה בשעת שמחה.

שלמים ששחטם ערב יו"ט אין יוצאים בהם משום חגיגה, דחגיגה היא דבר שבחובה ודבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין. וכתבו התוס' (ד"ה שלמים) דאיירי אפילו בהקדישם מתחילה ושחטם לשם חגיגת ט"ו, דבעינין שישחוט בשעה הראויה לחגיגה.

שמחה בליל יו"ט - ליל יו"ט אחרון יש בו חיוב שמחה ואין שמחה אלא באכילת שלמים, דכתיב "ושמחת בחגך והיית אך שמח" וזה קרא יתירא. (דעת ריב"א (תוד"ה לרבות) שגם שאר הלילות מתרבים מפסוק זה. ולגבי היום האחרון, לרש"י אין בו חיוב שמחה, ולריב"א (תוד"ה לילי) גם בו יש חיוב שמחה). אבל בליל יו"ט ראשון אין חיוב שמחה, ד"אך חילק", ועדיף לרבות ליל יו"ט אחרון משום שיש שמחה לפניו כל לילות וימות החג, משא"כ ליל יו"ט ראשון.

אימורי חגיגת ט"ו נפסלים בלינה ביום ט"ז. רב כהנא יליף אף שאר אימורים (תוד"ה מנין) מדכתיב "ולא ילין חלב חגי עד בוקר" וסמין ליה "ראשית" לומר שהכונה לבוקר הראשון. ולרב יוסף סתם בוקר הכונה לבוקר ראשון.

ע"א: חגיגת י"ד נאכלת לשני ימים ולילה אחד (ולעיל ע. יש בזה מחלוקת), דכתיב "לא ילין מן הבשר אשר תזבח בערב ביום הראשון לבוקר" ואיירי בחגיגת י"ד שהיא נשחטת עם הפסח בערב, והכונה לבוקר השני שהוא הבוקר אחרי 'ביום הראשון'. וחגיגת ט"ו גם נאכלת לב' ימים ולילה אחד דכתיב "ואם נדר או נדבה".

חיוב חטאת בטועה בדבר מצוה

לאחר שנתבאר לעיל מה בהקרבת הפסח דוחה שבת, מבראת הגמ' מה הדין בעושה מלאכה שאינה דוחה שבת, דבעלמא העושה מלאכה בשבת בשוגג חייב חטאת, אולם י"א שיש אופנים שפטורים אותו מחטאת מחמת שהוא בא לעשות מצוה וטעה, ונ"מ בשחיטה בשבת במחשבה שזה זבח שמותר לשוחטו בשבת, או במילה בשבת במחשבה שזה תינוק שזמנו למול בשבת, ובעוד מקרים, וכדלהלן.

טעה בדבר מצוה בשחיטה בשבת בטעות -

הפסח ששחטו שלא לשמו בשבת והוא סבור שכמו שמותר לשחוט פסח לשמו כך מותר שלא לשמו, חייב עליו חטאת מפני שחילל שבת בשוגג. ושאר כל הזבחים ששחטם לשם פסח שלא בכונה (ורישא אי עקירה בטעות לא הויא עקירה איירי דווקא בכונה), לר' יהושע אם אינם ראויים לפסח כגון עגל או איל בן שתי שנים או נקיבה חייב אם הוא סבור שזה מותר או שהיום לא שבת, ולא חשיב טועה בדבר מצוה כיון שידוע שהם לא כשרים לפסח, ואם ראויים הם כגון שה בן שנה של שלמים, ומתוך שהוא בהול לשחוט פסחו לא זכר שהקדישו לדבר אחר, ר"א מחייב חטאת, ורבי יהושע פוטר דס"ל דטועה בדבר מצוה ועשה מצוה פטור מחטאת, וכל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים, ואף הנשחטים לשם פסח מכשירים רבי יהושע. (והיינו לר"ש אבל לר"מ (ע"ב): בין בראויים בין באינם ראויים פטור מפני שמאז שהופרשו הוא טרוד במחשבתו להקריבם ומחמת כך טעה).

ר"א טען שאם פסח שמותר לשוחטו לשמו, כששינה חייב, כ"ש שאר זבחים שאסורים לשמן שכשינה חייב. ואע"פ שפסח ששחטו שלא לשמו איירי בכונה (-עוקר) ובשאר זבחים איירי בטועה, לר"א אין חילוק ואם חייב בעוקר חייב אף בטועה.

ולרבי יהושע לא קשיא דשאני עוקר מטועה, ואמר רבי יהושע לר"א שאף לדידך אינו נכון דפסח חייב, שהרי שינה לדבר האסור דאסור לשחוט שאר קרבנות בשבת, אבל שאר זבחים שינה לדבר המותר, דיש לחלק בין תרתי לגריעותא והיינו עוקר לדבר האסור, לתרתי לטיבותא והיינו טועה לדבר המותר. תוד"ה לדידך.

אמר לו ר"א אימורי ציבור כגון תמידים ומוספים ויכחו שהם מותרים לשמן והשוחט שאר זבחים בשבת לשמן חייב.

אמר לו רבי יהושע שאני אימורי ציבור שיש להם קצבה - שאין רבים עסוקים בהם, ולא היה לו לחשוב שצריך עוד לשחוט, אבל פסח שאין לו קצבה והוא רואה רבים שעדיין שוחטים, ואפילו אם הוא כבר שחט הוא מצא זבח בעזרה וחשב שהוא פסח ושחטו לשם מי שהוא חשיב טועה בדבר מצוה ופטור. ולר"מ אף השוחט לשם אימורי ציבור פטור.

ע"ב. **טעה בדבר מצוה במילה בשבת**-

מי שהיו לו שני תינוקות אחד למולו אחר השבת ואחד בשבת ושכח ומל את של אחר השבת בשבת, לתנא דמתני' (שבת) חייב לכו"ע דבטעה בדבר מצוה ולא עשה מצוה מודה רבי יהושע, ולר"מ דברייתא ר"א מחייב חטאת ורבי יהושע פוטר.

אחד למולו בערב שבת ואחד למולו בשבת ושכח ומל את של ערב שבת בשבת והתינוק השני לא מלו אותו בערב שבת מפני חולי או אונס, והוא סבור שזה זמנו בשבת, דמילה שלא בזמנה אינה זוהה שבת, לתנא דמתני' ר"א מחייב חטאת, ורבי יהושע פוטר דס"ל שהטועה בדבר מצוה ועשה מצוה פטור, והכא אע"פ שחילל שבת מ"מ קיים מצות מילה, ולר"מ דברייתא בזה חייב לכו"ע. לרב אמי מתני' איירי כשמל את של ערב שבת בשבת לפני התינוק השני, ורבי יהושע פוטר משום שהוא טרוד בתינוק של שבת, (משא"כ באימורי ציבור שרבי יהושע מחייב איירי ששחט אותם לפני ששחט זבח אחר לשמם). והגמ' שואלת שא"כ באופן זה גם ר"מ מחייב בשוחט לשם אימורי ציבור כמו שמצינו שמחייב במל של ע"ש בשבת וקס"ד שמל של שבת תחילה. והגמ' מעמידה שקדם ומל את של שבת בערב שבת ובשבת עדיין איננו יודע מהטעות, שאותה שבת לא ניתנה לידחות, ואף שניתנה לידחות לגבי תינוקות דעלמא, לגבי האי גברא לא ניתנה לידחות, (אבל בשוחט לשם אימורי ציבור ניתנה מתחילה השבת לידחות).

ע"ב: עוד בשיטת ר"מ - שחט עגל של שלמים לשם פסח, לר"מ פטור כיון שהוא טרוד מאז הפרשתו, אע"פ שאין אדם מחליף ביניהם. וכן השוחט חולץ לשם פסח פטור משום דמחילף ויכול לומר סבור הייתי קדשים הן, אע"פ שאינו טרוד. אבל שחט בעלי מומים חייב דלא מחילף ואינו טרוד.

דעת ר"ל וריו"ח בטועה בדבר מצוה-

אמר ר"ש בן לקיש **נתחלף לו שפוד של נותר בשפוד של צלי** של קודש הראוי לאכילה ויש מצוה לאכול קדשים דכתיב "ואכלו אותם אשר כופר בהם", ואכלו חייב דטעה בדבר מצוה ולא עשה מצוה, ונותר חייבים על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת דכתיב "ואוכליו עונו ישא". וריו"ח אמר **בעל אשתו נדה חייב, יבמתו נדה** בביאה ראשונה פטור. ו"א דלריו"ח כ"ש בשפוד שחייב, שהרי לא עשה מצוה וכר"ל דאין שם אפילו לחלוטית מצוה, אבל במעוברת מ"מ איכא שמחת אשתו, וי"א שבשפוד פוטר ריו"ח כיון שאין לו את מי לשאול משא"כ בנדה, והחילוק בין אשתו ליבמתו הוא (שאלת הגמ' היא לפי הלשון השניה שריו"ח פוטר את האוכל נותר אע"פ שלא עשה מצוה, וממילא כיון שלפי מחשבתו עשה מצוה יש לפוטרו אע"פ שבאמת היא נדה. תוד"ה באשתו), דאיירי באשתו סמוך לוסתה שאין לו מצות עונה דבני ישראל מוזהרים לפרוש מנשותיהם עונה אחת סמוך לוסתן דכתיב "והדוה בנדתה", ואיירי במעוברת (אבל בסתמא יש מצות פריה ורביה, ואף באשתו מעוברת הרי חייב אדם לשמח את אשתו בדבר מצוה אפילו שלא בשעת עונתה (לפי מה שהוא חמר או טייל או תלמיד) אם רואה שהיא מתאוה לו), ויבמתו כיון שהוא בוש לשואלה אם היא סמוך לוסתה חשיב טריד במצוה. (ובאשתי אף שאינו יודע שהיא סמוך לוסתה היה עליו לשאול, דאין לאשה חוקת טהרה אלא כשיודע שלא הגיע זמן וסתה, וה"ה דמצי למימר שאינו יודע אם היא נדה גמורה. תוד"ה סמוך).

הגמ' מנסה למצוא מקור לריו"ח שבטרוד בדבר מצוה פטור, מהא דאמר רבי יוסי **שהמוציא לולב ביו"ט ראשון של חג שחל בשבת** פטור, או מדברי רבי יהושע שפוסר השוחט שאר זבחים לשם פסח, או מדברי רבי יהושע בתינוקות, והגמ' דוחה דילמא התם פטור משום שזמנו בהול אבל באין זמנו בהול לא.

עוד מנסה הגמ' להביא ראיה לריו"ח ממי **שאכל תרומה ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה** שהוא זר גמור דכתיב "לא יחלל זרעו" שמחללו מדין כהונה, ש(ר"א מחייב קרן וחומש, ו)רבי יהושע פוטר כיון שטעה בדבר מצוה. והגמ' דוחה דשמא איירי בחמץ בערב פסח שזמנו בהול, או דשאני תרומה שאכילתה נקראת עבודה דכתיב "עבודת מתנה אתן את כהונתכם" מתנות כהונה שנתתי לכם הרי הם כעבודה, ועבודה כשרה בדיעבד לר' יהושע אף אם הכהן נמצא בן גרושה וחלוצה, דכתיב "ברך ד' חילו ופועל ידיו תרצה", (ות"ק פוסל).

עוד בדין שחיטה שאינה ראויה בשבת

לאחר שנתבאר מה הדין בטועה בדבר מצוה, בשחיטה או מילה בשבת ובאכילת קדשים ובביאת איסור ובהוצאה בשבת ובאכילת תרומה, חוזרת הגמ' לבאר דיני שחיטה בטעות של דבר שאסור לשחוט בשבת.

ע"ג. שחט בשבת קרבן פסול כגון שלא לאוכליו (-חולה וזקן) או שלא למנווייו או לערלים או לטמאים ועלם ממנו שעכשיו שבת או שהוא חשב שהקרבן כשר חייב חטאת, דלא ניתנה שבת לידחות מפני שחיטה זו, ואם הוא כשר כגון ששחט לאוכליו ושלא לאוכליו או למנוייו ושלא למנוייו או למולים ולערלים או לטמאים ולטהורים פטור, ואף שזה פשוט שאם שחט קרבן פסול חייב ובקרבן כשר פטור, המשנה שנתה דינים אלו אגב שלא לשמו שיש שם מחלוקת ר"א ורבי יהושע.

שחטו ונמצא בעל מום חייב, אבל שחטו ונמצא טריפה בסתר, או שנודע שמשכו הבעלים את ידם או שמתו או שנטמאו פטור, מפני ששחט ברשות והוא אנוס דלא היה עליו לבדוק זאת. וכתבו התוס' (ד"ה שחטו) שבנמצא טרפה בסתר פטור רק לר"מ, אבל לר"ש כיון שלא עשה מצוה חייב.

באיזה אופן השוחט חייב גם למ"ד מקלקל בחבורה פטור - למ"ד מקלקל בחבורה פטור דס"ל שהעושה חבורה לקלקל פטור, וחובל אינו חייב אלא בשוחט שזה תיקון או בחובל בבהמה והוא צריך את הדם להאכילו לכלבו, שחטו שלא לאוכליו חייב משום שהוא תיקן שאם עלו אימוריהם למזבח להקטיר לא ירדו. וכן בשחטו ונמצא בעל מום חייב אם המום הוא בדוקין שבעיין, לר"ע שאם עלו לא ירדו הואיל ובעופות זה כשר לכתחילה, אבל בשאר מומין ירדו, מפני שלא היה פסולם בקודש. וכן בשחטו ונמצאת טריפה בסתר חייב אע"פ שאם עלתה תרד מפני שתיקן להוציאה מידי טומאת נבילה, והשוחט חטאת בשבת בחוץ לשם ע"ז דחייב ג' חטאות שבת ע"ז ושחטוי חוץ חייב אע"פ שתקרובת ע"ז מטמאה אפילו באהל מפני שתיקן להוציאה מידי אבר מן החי' ונ"מ שאם אכלו בן נח אינו נהרג.

וכתבו התוס' שביאר זה הוא לפי הצד שתקרובת ע"ז מטמאה מדאורייתא, אבל אי נימא שזה דרבנן יש תיקון במה שהנכנס למקדש בטומאה זו פטור. עוד כתבו התוס' (ד"ה לדברי) שרבי יהודה שסובר שמקלקל בחבורה פטור, פוטר באופנים הנ"ל, דס"ל מתעסק פטור, והכא הוא סבור שזה זבח אחר, וכונת הגמ' כאן לבאר דברי המשנה לפי רבי יוחנן שסובר שגם ר"ש פוטר במקלקל לגמרי. אך הקשו התוס' שגם לרבי אבהו שסובר שר"ש מחייב גם במקלקל לגמרי הכא פטור משום דהרי ר"ש פוטר במלאכה שאינה צריכה לגופה, וא"כ גם לדברי הגמ' צריכה לבאר איזה תיקון יש כאן.

בהמה שנתבטלה ממנה סיבת הקרבן שלשמו הוקדשה, האם מותר להקריבה לשם קרבן אחר ללא עקירה-

אמר רב **אשם** שמתו בעליו או נתכפרו באחר, וכיון שחטאת ואשם אינם באים בנדבה אין לקרבן זה תקנה, וחטאת שמתו בעליה מתה, ובאשם ירעה עד שיפול בו מום שיוכל לפדותו ולהוציאו לחולץ, וכל הרועין דמיהם נופלים לנדבה ומביאים מהם עלות לקיץ המזבח, הבשר לשם והעורות לכהנים, ואם ניתק לרעייה ולא המתין שיומם אלא שחטו סתם כשר לעולה לקיץ המזבח כיון שלזה הוא עומד.

הגמ' מבארת שרב סובר דלא בעי עקירה כיון שהוא עומד לכך, ובאמת אף בלא ניתק לרעייה כשר, אלא שגזרו לפסול כדי שלא יבוא לעשות כך בסתם אשם, וכרבי יהושע שאשם שמתו בעליו או נתכפרו ירעה עד שיתטאב וימכר ויביא בדמיו עולה לנדבה לעצמו (והוא סומך עליה וניסכי קרבים משלו) אבל גופו אינו כשר לעולה אע"פ שמקריבו לעצמו, גזירה שמא יבוא להקריבה לעולה גם אם לא נתכפר, (ולר"א ימות דס"ל שאשם דינו כחטאת דכתיב "כחטאת כאשם", וכן בשמל לשמו או שנכנס דמו לפנים), ולת"ק ירעה עד שיתטאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה לעולת ציבור, ואינו סומך עליה וניסכי אינם קרבים משלו). ואחרי שהגמ' מוכיחה שבעי עקירה הגמ' מעמידה את רב כששחט לשם עולה ולא כששחט סתם, והגמ' דוחה עפ"י דברי ר' חייא בר גמדא דלהלן וחוזרת לאוקימתא הראשונה. התוס' (ד"ה אשם) מבארים שהניתוק לרעייה שמוציאו בזה משמידת קרבן הרגילה הוא דין דרבנן כדי להזכיר שצריך לעקרו מהקרבן הראשון.

ע"ג: במתני' איתא **ששחטו ונודע שמשכו הבעלים את ידם** או שמתו או שנטמאו פטור מפני ששחט ברשות, ובברייתא קתני ע"ז וחבול ישרף מייד, ומבואר דבעי עקירה ועל כן פסח הוא ופסולו בגופו שנשחט שלא למנוייו, ולכן ישרף

כמו בפיגול ונותר וטמא ויוצא, דאי לא בעי עקירה והוא נעשה שלמים, א"כ אין פסולו בגופו אלא משום ששחטו אחרי תמיד של בין הערבים ועבר על עשה ד"עליה השלם", והוא טעון עיבור צורה לינת לילה לעשותו נותר לפני השריפה כמו היכא דפסולו בדם ובבעלים שכיון שאין פסולו בגופו אין שורפים קדשים בבזיון. לרש"י הכונה לנשפך הדם או שמתו או נטמאו הבעלים אחרי זריקת הדם, שזה פסח כשר אלא שאין לו אוכלין, וע"י עיבור צורה נעשה פסולו בגופו. ולתוס' (ד"ה בדם) רק קודם שחיטה חשיב פסולו בגופו, והכא מיירי אחר שחיטה וקודם זריקה. עוד כתבו התוס' (ד"ה פסולו) שאף שפסח שנטמאו בעליו או שמשכו ידיהם הוא ראוי לפסח אם ימנו אחרים עליו, היינו דווקא כשנשארו אחד מנני חבורה עליו, ולא כשנשארו לגמרי בלא בעלים.

ולרבי חייא בר גמדא מעמידים את המשנה בפ' תמיד נשחט בשהיו הבעלים טמאי מתים שנדחים לפסח שני, ודווקא בזה בעי עקירה אבל בעלמא לא בעי עקירה, וצ"ב למה לרב אצלנו הפסח ישרף מייד. ואין לומר שהפרישו את הקרבן לפני חצות והבעלים מתו אחר חצות, וכל הנראה ונדחה שוב אינו חוזר ונראה, והא דקיימא לן שמוותר הפסח קרב שלמים איירי שאבד קודם חצות ונמצא אחרי שחיטת הפסח, שלא היה ראוי לשחיטת הפסח לעולם, שהרי רב עצמו סובר שבעלי חיים אינם נדחים ואין דיחוי אלא בדם או בבעלים. ואין לומר שהברייתא סוברת כר"א שהשוחט קרבן אחר לשם פסח פסול, וא"כ חשיב פסולו בגופו, שהרי לר"א טועה בדבר מצוה חייב ויתחייב חטאת ובמשנה הנ"ל איתא שפטור. וצ"ל שהברייתא כרבי יוסף בן חונאי דס"ל שקרבנות הנשחטים לשם פסח או חטאת פסולים וחשיב פסולו בגופו ולכן ישרף מייד, ובפטור דטעה בדבר מצוה ס"ל כר' יהושע.

שיטת רבי ישמעאל בנו של ריו"ח בן ברוקה שאם שחטו ונודע שמשכו הבעלים את ידם וכו' אם היה שהות ביום לברר אם משכו או נטמאו או מתו חייב דלאו טועה בדבר מצוה הוא אלא שוגג שהוא קרוב לפשיעה, ותעובר צורתו ויצא לבית השריפה, דס"ל שאפ"י פיגול צריך עיבור צורה, ולא משום דלא בעי עקירה שהרי בנטמאו בעלים ודאי בעי עקירה, כמו שאומר רבי חייא בר גמדא הנ"ל.

כיצד צולין

דרך צלית הפסח

כתיב לגבי אכילת הפסח "אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל במים כי אם צלי אש ראשו על כרעיו ועל קרבו". ולהלן יבואר איך צולים את הפסח על כרעיו ועל קרבו, באופן שיחשב כולו צלי ולא מבושל.

ע"ד. כיצד צולין את הפסח-

מביאים שפוד של עץ רימון, ולא של מתכת, כיון שבמתכת חם מקצתו חם כולו, והבשר נצלה ע"י השפוד ואין זה צלי אש. ולר"י אפשר לצלות את הפסח אף בשפוד של מתכת ולא אמרינן חם מקצתו חם כולו. ואין צולין עם שפוד של דקל תאנה אלון חרוב ושקמה, מפני שהם מוציאים מים והוי כמבושל, אבל של רימון אינו מוציא מים מפני שקשריו חלקים, ואי בעית אימא איירי בנטיעה בת שנתה שאין בה קשרים. וצריך שמקום החתך של השפוד יהיה בחוץ כדי שלא יצאו משם מים.

ותחבו שפוד מתוך פיו עד בית נקובתו מפני שהחלק הרחב שבשפוד צריך להיות למטה כדי שהפסח לא יפול, ונותנים את בית השחיטה למטה כדי שהדם יזוב משם. (תוד"ה כיצד).

היכן מניחים את כרעיו ובני מעיין - לרבי יוסי הגלילי נתון את כרעיו ואת בני מעיין לתוכו. ולר"ע אומר כמין בישול הוא זה שמבשל בני מעיין בתוכו כמו בתוך הקדיה, אלא תולין כרעיו ובני מעיין מבחוץ בשפוד למעלה מפיו של הטלה.

איסור אכילת גדי מקולס בזמן הזה במקום שנהוג שלא לאכול אסור לאכול בלילי פסח בזמן הזה גדי שצלאו כולו כאחת דנראה כאוכל קדשים בחוץ, אבל אם נחתך ממנו אבר אע"פ שנצלה עמו אח"כ, או ששלק אבר אחד אע"פ שאותו אבר מחובר לגדי, מותר לאוכלו בליל פסח בזמן הזה. וכתבו התוס' (ד"ה נחתך) שדין צלית הפסח כולו כאחד הוא מצוה, אבל אינו לעיכובא.

כבולעו כך פולטו ודיני מליחת בשר

כיון שדם אסור באכילה, אסור לבשל בשר לאחר שחיתתו בלא למלוח את הבשר מתחילה ולהוציא את דמו. הגמרא כאן נזה בכמה אופנים שלא עשו מליחה, האם יש בזה איסור משום הדם, או שאין בזה חשש דם.

מולייתא – רבה מותר לאכול מוולייתא -בשר ממולא בין הבשר לעצמות בבשר שלא נמלח או שמלחו כמליחת צלי וצלאו, דכבולעו כך פולטו לחוץ והוא נשרף מהאש, ואפילו אם פי הבהמה למעלה מותר. ואביי אוסר אפילו אם פי הבהמה פתוח למטה, מפני שהבשר בולע מהדם. והלכה כרבה.

וכתבו התוס' (ד"ה כבולעו) שבחולין יש מחלוקת אם מותר לצלות כבד ע"ג בשר מפני שהדם מחליק החוצה ואינו נבלע, או שחוששים שהדם נבלע, שם לא שייך לומר כבולעו כך פולטו משום שהדם נופל מבחוץ ואינו נבלע, ושם אין להתיר מטעם כבולעו כך פולטו משום שזה מותר רק בדיעבד (אמנם בפסח מותר לכתחילה אף שיש בו גם כבד, כיון דכתיב 'לאשׁו על כרעיו ועל קרביו' לא רצו להחמירו). והמ"ד שאוסר לצלות כבד על בשר, היינו מדרבנן, ובפסח לא החמירו, אי נמי איירי שמלח את הבני מעיים מליחה גמורה. ובמוליייתא מותר אפילו אם הבשר הייצוני נמלח ושהה כדי מליחה, והפנימי לא נמלח כלל.

מליחת צלי- התוס' (תוד"ה הא) מדייקים מרש"י שצריך איזה מליחה לפני צלית בשר, אבל שיטת ר"ת שצלי א"צ מליחה כלל, מפני שהאש מפליטה את הבשר יותר ממלח, כדמצינו שמבשלים כבד אחר צלייתו על כרעיו ועל קרביו" לא רצו להחמירו). והמ"ד שאוסר לצלות כבד נלצה כל צרכו שלא נפלט כל הדם מותר, דדם האברים שלא פירש אין בו איסור.

הגמ' מנסה להביא ראיה לרבה ממתני' דנותן כרעיו ובני מעויו לתוכו, ואביי דוחה ששם בית השחיטה פתוח לכיוון מטה ויוצא הדם דרך שם.

ע"ד: ומדתני לגבי לב שקורעו ומוציא את דמו, ואם לא קרעו קודם בישולו קורעו לאחר בישולו, אין ראיה, די"ל דשאני לב שהוא חלק ואינו בולע אפילו בקדירה. וכתבו התוס' (ד"ה שאינו) שרק מחמת בליעת דם אינו נאסר, אבל לענין שמנונית איסור הוא בולע ונאסר, וכבד אינו בולע כלל דאידי דטריד למיפלט לא בלע. וכתבו התוס' בשם ר"ת שדברי הגמ' שהלב חלק ואינו בולע הם דיחויא בעלמא, דהלכה כרבה דמוליייתא שריא.

סמידא – אם הכינו עוף שלא נמלח עם עיסה (לרש"י הכונה לפשטיד"א, ולתוס' (ד"ה טפלו) בפשטיד"א לא אמרין כבולעו כך פולטו, אלא הכונה שמרוחו שם עיסה שבלייתה רכח), **אם העיסה היא של סולת היא מתפוררת והדם יוצא ממנה ומותר לאכול ממנה** אע"פ שיש בה צבע אדום שהדם ודאי יוצא ואודם זה ודאי לא דמות דם הוא. ובקמח נקי מותר לאכלו רק אם הרוטב מוהל הבשר שזב בלחם צלול. ובשאר קמחים מותר כל שאין הרוטב אדום.

אומצא בשר שהאדים, **ביעי** ביצי זכר (שהאדימו. רש"י. ולתוס' (ד"ה וכן ביעי) אפילו לא האדימו חייב לחותכם מחמת הקרום שעליהם שהוא אסור משום דם), ו**מזירקי** ורידים גסים שבבית השחיטה, אם חתכם ומלחם מותר אפילו לבשלם, ואם הניחם על השפוד (במזירקי דוקא אם בית השחיטה למטה) מותר לאוכלם כיון שהדם יוצא, ואם הניחם ע"ג גחלים- לרבינא אסור מפני שהם מתכווצים ודמם נבלע בהם, ולרב אחא מותר מפני שההם נשאב, והלכתא לקולא כרב אחא, (בשאר מקומות שנחלקו רב אחא ורבינא רבינא לקולא והלכה כמותו מלבד כאן).

חלייה מוהל היוצא כשחותך אומצא, לישנא אחרינא שחולטים אותו בחומץ לאחר צלייתו ודמו נסחט לתוכו, לרב אחא אסור, אבל באומצא שאינו אדום מותר (וכן אמרימו וי"א רב אשי נהגו להתיר), ולרבינא אבוינא אדום אסור, מפני שא"א שאין בה חוטף שם דם. ודעת התוס' (ד"ה אסמיק) שאם צלה אותה כל צרכה מוהלה היוצא ממנה מותר, ואם לא צאלה כל צרכה אף היא עצמה אסורה, וכן אם החומץ אסור גם החתיכה אסורה. ולרש"י בשם בה"ג שמדובר בבשר חי שנתנוהו לתוך חומץ לזמן מועט שאינו פולט והדם נצמט בתוכו, והחומץ מותר כיון שהדם לא פירש, ואם הבשר שהה עד שהחומץ האדים החתיכה והחומץ אסורים, ולרבינא אפילו בלא שהה החומץ נאסר, אבל הבשר אינו נאסר בפליטה מועטת כזו.

חומץ שחלטו בו בשר אין מועיל לחלוט בו פעם שניה, ואע"פ שחומץ שהוא חלש מעיקרו מותר לחלוט בו, התם כיון שעדיין לא חלטו בו יש לו כח חליטה.

מה נחשב צלי אש

נאמר בפסח שצריך שהוא יהיה "צלי אש", ולעיל (ע"ד). נתבאר כיצד צולים את הפסח, הגמ' כאן ממשכיה לבאר מה נחשב צלי

אש. עוד מבאר הגמ' לגבי דינים נוספים שנאמר עליהם בתורה אש, האם גחלים נחשבים אש או לא.

ע"ה. **צלית הפסח על האסכלא** - אין צולין את הפסח על האסכלא, ואם האסכלא מנוקבת מותר, ומעשה בר"ג שאמרו לטבי עבדו צא וצלה לנו את הפסח על האסכלא מנוקבת.

תנור שהסיקו וגרפו - לגבי פסח לא חשיב צלי אש, דכתיב "צלי אש" ב' פעמים למעט אופן זה. ואם הסיק תנור בקליפי ערלה וגרפו, אף לרבי האוסר הפת (כ"ו): משום שיש שבח עצים בפת, אם גרפו מותר, לל"ק ילפינן מפסחו, ולל"ב ערלה קל מפסח, דפסח הו"א דחשיב צלי אש כיון שחום התנור הוא מתולדת האש ואם מניחים בו בגד הוא נשרף ונעשה פחם ואש, אבל בערלה התורה הקפידה שלא להנות **מעצים דאיסורא**, וכבר אין עצים, ובבישל פת ע"ג גחלים הפת מותרת, משום שחום הגחלים בא מחמת עצמם ועפרא בעלמא הם. והיכא שיש אבוקה כנגד הפת הפת אסורה. תוד"ה וגרפו.

האם גחלים נחשבים צלי אש בפסח וכדומה -

בצלית הפסח - חתך את הפסח בשניים ושלשה מקומות ולא הבדיל את החלקים זה מזה, ונתלנו ע"ג גחלים, לרבי מועיל דחשיב צלי אש.

בצרעת מכות אש - הנכוה ע"י גחלים או רמץ (-אפר רותח) או סיד רותח או גיפסיס (-מין סיד) רותח או חמי האור, הרי זה בכלל צרעת מכות אש ולא בכלל שחין, (ואף ששחין ומכות אש שוים בטומאתם, נ"מ היכא שיש חצי גריס מכת מכוה מחמת אור וחצי גריס מכת שחין שהוא לקות חום אחר שאינו מחמת האור, אינם מצטרפים), דכתיב ב' פעמים "מכוה". לרב חסדא בא הפסוק לרבות גחלת של מתכת אבל של עץ פשיטא דחשיב אש, ולרבינא (ע"ה): מרבים ממכוה שאר הדברים הנ"ל אבל גחלת חשיב אש או"צ רבוי.

בשריפת בת כהן - אע"ג דכתיב "באש תשרף" היו עושים פתילה מאבר ומתיכים אותה ושופכים לתוך פיה, דכתיב "**באש תשרף**" לרבות כל שריפות הבאות ע"י האש, אבל אבר מעיקרו שמוציאים אותו רותח מן הקרקע בלא תולדת אש לא מהני דנתמעט מ"**באש**". (ואין ללמוד דין זה מדאיצטריך קרא לומר שאין שריפת בת כהן דוחה שבת מבואר שאין יכול לשרופה באבר מעיקרו, די"ל דאיצטריך קרא להיכא שאין לו אבר מעיקרו. תוד"ה למעוטי). ואין שורפים אותה בחבילי זמורות ואפי' בהרבה חבילי זמורות כדי שתמות מהר, דילפינן מבני אהרן שנשרפהו שמתם וגופם קיים שנכנסו בחוטמיהו כמין ב' חוטי אש. ואין שורפים אותה בחמי האור שגם בזה הנשמה נשרפת והגוף קיים, דכתיב "ואהבת לרעך כמוך" ברור לו מיתה יפה.

פרים הנשרפים - כיון דכתיב "ושרף אותו על עצים באש" לא מהני סיד רותח וגפסיס רותח, (דכתיב באש לבסוף משא"כ בשריפת בת כהן), והא דכתיב שם אח"כ "על שפך הדשן ישרף" לא ילפינן שאר מיני שריפות, אלא לרבות אם אין שם דשן, ואם הצית האור ברובו.

ע"ה: כה"ג ביום הכיפורים - כתיב ביה "ולקח מלוא המחתה **גחלי אש**" ובברייתא איתא שיביא גחלים לוחשות (-בעורות), ולא יביא שלהבת, ולא יביא עוממות (-כביוות, מלשון ארזים לא עממוהו (-לא הכוה את מראיתו) בגן אלוקים"). לרב ששת אם היה כתוב רק גחלי היה יכול להביא בין עוממות בין לוחשות ששניהם נקראים גחלים, ואם היה כתוב אש היה מביא שלהבת דסתם אש אין הכונה לגחלים, קמ"ל שצריך להביא גחלים לוחשות. אך קשה מזה לרבי דס"ל שגחלים נקראים אש. ולכן מבאר אביי שאם היה כתוב גחלי היה מביא דווקא עוממות, ואם היה כתוב אש היה מביא או לוחשות או שלהבת דלוחשות הם אש ולא גחלת, קמ"ל גחלי אש שיביא דווקא לוחשות. ורבה מקשה איך היה הו"א שיביא שלהבת בלא גחלת והיינו שימשח את המחתה בשמן ולהדליק בה אש, והרי אפילו לפני מלך בשר ודם אין עושים כך. ולכן מבאר רבא שאם היה כתוב גחלי היה מביא עוממות, ואם היה כתוב אש היה מביא מחצה גחלת ומחצה שלהבת שיטול ממזבח החיצון אוד שהוצת האור ברובו, שעד שיכנס לפני ולפנים הוי כולה גחלת, דאש ממש אין מביאים אפי' לפני מלך בשר ודם מפני שהיא מעולה עשן והמיעוט הוא על שעת לקיחה, להכי כתיב "ולקח... גחלי אש" שבשעת לקיחתם יהיו גחלת.

כמה אופנים שיש לדון אי חשיב צלי אש, ודיני בליעות בתערובות

נתבאר לעיל שפסח שנצלה מחום התנור וכדומה נאסר, ולהלן יבואר מה הדין בכמה אופנים שהפסח או שומן מהפסח התחמם מהתנור וכדומה, האם וכמה מהפסח נאסר, וכן יבוארו דיני בליעות איסור והתרן וכדומה באופנים שונים (עילאה או תתאה דבר, מליח וכבוש כמבושל, ואי ריחא מילתא).

נגע הפסח בחרסו של תנור יקלוף את מקומו מפני שאותו מקום התבשל מחום התנור, והוי כתנור שגרפו שנתמעט לעיל מדכתיב צלי אש ב' פעמים. וכתבו התוס' (ד"ה תנן) שגם לשמואל דס"ל תתאה גבר ניחא דצריך קליפה, דעד שהוא מתקרר הוא בולע מעט, אי נמי י"ל דאיירי שנגע מלמטה, אי נמי חרס התנור חם הוא.

נטף מרוטבו על החרס וחזר אליו שומן שהתחמם מהחרס ונבלע בפסח, יטול את מקומו -יטול חתיכה עבה מפני ששומן נבלע בעומק החתיכה. וכתבו התוס' (ד"ה יטול) דכל היכא דסגי בקליפה איירי שיש בו רק מעט רוטב, דאי לאו הכי הרוטב שבמקום שנאסר כנס בעומק וצריך נטילה.

נטף מרוטבו על הסולת יקמוץ את מקומו מפני שהרוטב התחמם מהסולת ואסור לאוכלו משום דהוי צלי מחמת דבר אחר, וצריך לשרוף את הקומץ כשאר קדשים פסולים.

ע"ו. **דינו בליעות בתערובות** - דבר חם שנפל לתוך דבר חם כגון בשר וחלב או איסור והתר, אסור, וצונן לתוך צונן צריך הדחה, ואם נפל חם לתוך צונן או צונן לתוך חם- **לרב עילאה גבר** (העליון מנוצח) ואם העילאה חם הוא מחמם את התחתון ושניהם נעשים חמים והם בולעים אחד מהשני, ולכן אסור, ואם הוא קר מותר מפני שהעליון מצנן את התחתון ולא בלעי, **ולשמואל** (וכן מבואר בב' ברייתות ולכן אע"פ שהלכה כרב באיסורי בהא הילכתא כשמואל) **תתאה גבר**, וממילא אם התתאה חם אסור, ואם התתאה קר מותר, ומ"מ אסור כדי קליפה דכיון דחם הוא עד דמיקר ליה א"א דלא בלע פורתא. והיכא שהדבר שטעון קליפה הוא לח כגון חלב, דעת ר"ת (תוד"ה תניא) שא"צ קליפה כיון שא"א לקלפו, ודעת ריב"א שצריך שיהיה שישים כנגד הכדי קליפה.

וא"כ הכא בנטף מרוטבו על החרס וחזר אליו דאיתא במתני' שיטול את מקומו, או בנטף מרוטבו על הסולת דאיתא במתני' שיקמוץ את מקומו, לרב איירי אף בחרס או סולת צוננים, ואסור מפני שהרוטב מחמם את החרס או הסולת דעילאה גבר, והחרס או הסולת חוזרים ומחממים את הרוטב ואינו צלי אש. ולשמואל איירי בחרס וסולת רותחים, אבל אם היו קרים תתאה גבר והרוטב מתקרר ומותר. לשיטת רש"י באופן זה א"צ אפילו נטילה, ודעת ר"ת (תוד"ה אלא) שהרוטב שנטף ודאי לא נצלה כל צרכו לפני שנטף, דאי לאו הכי אינו נאסר מחמת שנצלה מהסולת (ורק בישול אחר צליה נתרבה לאיסור), וכיון שהוא התערב בסולת א"א לאפות אותם כדי שהרוטב יצלה, מפני שהוא נצלה גם מחמת חמימות הסולת והוי צלי מחמת דבר אחר. עוד כתבו התוס' (ד"ה בשלמא) שלמ"ד עילאה גבר אין צריך נטילה בפסח מסביב השפוד, משום שאין שפוד עץ קולט חום כמו חרס, אי נמי מבפנים אינו רותח כמו מבחוץ.

סכו בשמן של תרומה אם בני החבורה כהנים מותר באכילה, ואם הם ישראל אם הפסח חי ידיחנו דלא בלע, ואם הוא צלי דבלע (אפילו בצונן, כיון שהוא רך. תוד"ה ואם) יקלוף את החיצון, לרב הטעם משום דעילאה (השמן) גבר, (ואיירי שלא נשתתה בתנור אחרי הסיכה כלל, דאי לאו הכי היה השמן נבלע לכ"ע ע"י רתיחת התנור. תוד"ה משום), ולשמואל אע"ג דתתאה (הפסח) גבר שאני סיכה דמניחים רק משהו שמן.

סכו בשמן של מעשר שני אינו יכול ליטול דמים מבני חבורה, דאין מוכרים מעשר שני בירושלים אפילו בשביל לאוכלו שם בקדושה, דכתיב "וכי ירבה מנך הדרך וכו' ונתת בכסף". רש"י. והתוס' (ד"ה לפי) הקשו דהכא מיירי למוכרו ולאוכלו ולא להוציא מקדושתו, וכתבו בשם ר"י שבירושלים גזרו מכירה אטו פדיה, ולרשב"א אסרו מכירה רק משום בזיון מצוה. ויש גורסים שאין **פרדי** מעשר שני בירושלים.

מליח הרי הוא כרותח כשאינו נאכל מחמת מלחו -שמקדיח טעמו מחמת מלחו קצת ואינו ראוי לאוכלו ללא הדחה, ואין הכונה ששום אדם אינו יכול לאוכלו, ואף בצונן לתוך צונן אסור, וכן **כבוש** בחומץ הרי הוא כמבושל.

בשר צלי שנפל לתוך חלב קר צריך קליפה, ואם יש בו בקעים אסור כולה, וכן אם היה מתובל מפני שהתבלין מרככו והוא בולע.

אי ריחא מילתא

לאחר שנתבארו כמה דברים בדין תערובת איסור והתר מכח בישול וכדומה, הגמרא דנה האם מאכל התר שנאפה בתנור אחד עם מאכל איסור, או בשר עם חלב וכדומה, או שנתנו פת חמה ע"ג חבית יין של תרומה, האם הדבר נאסר או לא.

ע"ו: **האם שני דברים שנצלו בתנור אחד אוסרים זה את זה** - לרב בשר שחוטה שמן שצלאו יחד עם בשר נבילה כחושה בשני שפודים זה רחוק מזה אסור, דריחא מילתא ה'א, והריח מהשמן נכנס לחכוש ומפטמו וחוזר ומוציא ריח, וכ"ש שאם השחוטה כחושה והנבילה שמינה שהשחוטה נאסרת. וללוי ריחא לאו מילתא ומותר אפי' בבשר נבילה שמן שצלאו יחד עם בשר שחוטה כחושה. וכן התיר לוי גדי שנצלה יחד עם דבר אחר (-חזיר). וכתבו התוס' (ד"ה מאי) בשם רש"י שלוי מתיר רק בדיעבד. שיטת רש"י שהלכה כלוי, ולר"ת (תוד"ה אסרה) הלכה כרב. וכתבו התוס' שבתנורים שלנו שהם גדולים מותר לאפות פשטיד"א של בשר עם פשטיד"א של גבינה, דכיון שהם מוכסות היטב הוי כשתי קדירות, כיון שיש הרבה אויר בתנור וההבל מתפשט.

אין צולין ב' פסחים כאחד מפני התערובת שמא יאכל הפסח שלא למנוייו, והיינו שלא יתחלפו זה בזה, ואפי' גדי וטלה חוששים שיתחלפו, ומפני תערובת טעמים (ריחא) ללוי מותר ולרב אסור, ומ"מ אם נצלו בכעין ב' קדירות שפוד מכאן ושפוד מכאן ותל גדול של גחלים או אפר באמצע מותר, ועדיין אסור משום שמא יתחלפו זה בזה.

הרודה פת חמה ונתנה ע"פ חבית יין של תרומה ר"מ אוסר לזרים דריחא מילתא. ורבי יהודה מתיר- ללוי מפני שריחא לאו מילתא. ולרב אע"פ שריחא מילתא מותר, דאיירי בפת חמה ובחבית חתומה, או בפת צוננת וחבית פתוחה, אבל בפת חמה ובחבית פתוחה מודה ר"י שאסור. ורבי יוסי מתיר בשל חיטים ואוסר בשל שעורים מפני שהשעורים שואבות את הריח, וגם הוא בהכרח סובר שריחא מילתא.

פת שנאפתה בתנור ביחד עם בשר אסור לאוכלה עם חלב.

דג שנאפה יחד עם בשר, לרבא מפרזיקיא אסור לאוכלו עם חלב דס"ל דריחא מילתא, ולמור בר רב אשי אסור אף עם מלח דקשיא לריחא ולדבר אחר צרעת.

אלו זבחים ומנחות באים או נאכלים בטומאה

נתבאר לעיל (ריש אלו דברים) שפסח ותמיד קרבים אפילו אם רוב הציבור טמאים, והפסח אף נאכל בטומאה. הגמרא הלחן מבארת שגם שאר קרבנות ציבור שקבוע להם זמן קרבים בטומאה, אמנם הם אינם נאכלים בטומאה. אגב זה מבארת הגמ' כמה דברים לענין טומאה, האם טומאה הותרה בציבור או דחיה, האם הציץ מרצה על טומאת חלקי זבחים ומנחות הנאכלים או רק על הדם והקומץ, האם הציץ מרצה כשאינו על מצח אחרון או לא, וכן יבואר האם זורקים את הדם כשאין הבשר ראוי ואוכלים בשר כשהדם אינו ראוי או לא (וכן בקומץ דמנחתו), והגמ' מבארת את השיטות השונות בנדונים הנ"ל.

חמשה דברים באים בטומאה להוציא ציבור ידי חובתן **ואין נאכלים בטומאה**- העומר, שתי הלחם, לחם הפנים, זבחי שלמי ציבור וזה דוגמא לקרבנות שדמם נזרק על המזבח ובכללם שעירי הרגלים, ושעירי ראשי חדשים, (ומתני' תנא שעירי ראשי חדשים דקמ"ל דראש חודש איקרי מועד, כדכתיב "קרא עלי מועד לשבור בחור") והיינו שבאותה שנה של שילוח המרגלים חודש תמוז היה מלא והארבעים יום כלו בט' באב ויום זה הוקבע להם ליום בכיה לזיזות, ויום עיבור החודש נקרא מועד. וכתבו התוס' (ד"ה סלקא) שאע"פ שבפרשת פנחס כתיב "אלה תעשו לד' במועדיכם" וכתיב התם ר"ח, הו"א ד"במויכם" לא קאי אלא על שאר ימים טובים, כמו שלשבת צריך פסוק מיוחד ואינו בכלל "במועדיכם", אבל חגיגת ט"ו וה"ה לחגיגת עצרת וסוכות אף שהיא קרבן ציבור דאף שכל יחיד חייב בה היא בכל באסיפת הציבור ברגל אינה באה בטומאה, שאף שיש לה זמן קבוע, מ"מ יש לה תשלומין כל שבעה דכתיב "וחגותם אותו חג לד' שבעת ימים", כדמצינו שמהאי טעמא אינה דוחה שבת. והתוס' גורסים שאינה באה בטומאה כיון שאינה דוחה שבת. ופסח שבא בטומאה נאכל בטומאה, דמתחילתו אינו בא אלא לאכילה.

ע"ז: **הגמ' מביאה את המקורות להתיר הבאת הדברים הנ"ל בטומאה** - בתמיד ופסח כתיב "במועדו" משמע שלא יעבור הזמן אפילו בשבת או בטומאה, בקרבנות ציבור כתיב "במועדיכם", עומר והקרב עמו, ב' הלחם והקרב עמו, ילפינן מ"וידבר משה את מועדי ד' וכו' " קבע הכתוב מועד אחד לכולם, ובלחם הפנים כתיב "תמיד" דמשמע אפילו בשבת. (תוד"ה שכן). הגמ' מבארת דלא ילפינן מהדדי משום דתמיד חמור שהוא תדיר וכליל, ופסח חמור שענוש כרת, ובשניהם איכא צד חמור שכן ישנם לפני הדיבור וכמ"ד עולה שהקריבו ישראל במדבר עולת תמיד הואי (שם), וקרבנות ציבור באים לכפר דעולה באה על עשה ולא תעשה הניתק לעשה, ועומר ושתי הלחם באים להתיר את החדש זה במקדש וזה במדינה. וכתבו התוס' (שם) דצ"ל שיש פירכות גם למה א"א ללמוד משנים מהם את השאר.

טומאה בציבור דחיה או הותרה, והאם הציץ מרצה כשאינו על מצח הכהן גדול, והאם הציץ מרצה על אכילות - לר"ש הציץ מרצה כשאירעה טומאה בקרבנות אף כשאינו על מצח הכהן גדול, שהרי הוא מרצה ביום הכיפורים אף כשאינו על מצח הכה"ג (-בשעת עבודת פנים שאינו נכנס בבגדי זהב משום שאין קטגור נעשה סנגור), דלכו"ע טומאה דחיה בציבור ומותרת רק היכא שאין טהורים, וממילא צריך רצוי ציץ (והקשו התוס' ד"ה דלא) דמצינו טומאה דחיה בציבור ללא ריצוי ציץ, והיינו טומאת גבאי, אמנם רבי יהודה סובר שאין ראוי מיוהכ"פ שהטומאה הותרה בציבור וא"צ רצוי ציץ אלא לקרבן יחיד, ומשוי"ה ס"ל שאין הציץ מרצה אלא כשהוא על מצח הכה"ג. עוד מבואר בגמ' שלכו"ע (-לרבנן דסתם מתני') אין הציץ מרצה על אכילות טומאת בשר ושיירי מנחה הנאכלים, אלא רק על טומאת דם וקמצים, וכן איתא בברייתא בשם רבי יוסי, אמנם לר"א הציץ מרצה על אכילות.

האם זריקת דם ואכילת בשר תלוים זה בזה-

ע"ז: כתיב "ועשית עולותיך הבשר והדם". **לרבי יהושע** לומדים מזה שאם אין בשר (כגון שנטמא או שנפסל או שיצא חוץ לקלעים) אין דם נזרק, ואם אין דם אין בשר, ואף דכתיב "ודם זבחין ישפך" הא כתיב בתיהו "והבשר תאכל", ואיצטריך תרי קראי חד לעולה וחד לשלמים, וא"א ללמוד שלמים מעולה, דעולה היא כליל וזה חשוב ולכן מחמיירם בזה, וא"א ללמוד עולה משלמים, דשלמים יש בהם ב' אכילות.

לרבי אליעזר זורקים את הדם לכתחילה אע"פ שאין בשר, דכתיב "ודם זבחין ישפך", ויליף מ"הבשר והדם" שאף הבשר צריך זריקה, והיה לול אויר קטן בין כבש למזבח והמסדר את האברים עומד על הכבש וזורקם על מערכת העצים, (ובאמת היה יכול לזרוק גם ללא האויר, ועשו את האויר כדי שיזכור לזרוק, תוד"ה אויר), ומ"הבשר תאכל" יליף שאין הבשר מותר באכילה עד שיוזק הדם (ורבי יהושע לומד זאת מק"ו, דאם אימורים שאינם מעכבים כשאין אימורים מעכבים אכילת בשר כשישנם, כ"ש דם שמעכב כשאין דם שהרי מתחילת הקדישים הם נאסרים והכפרה אינה אלא בדם וכהנים משלחן גבוה קזבו, וכיון שלא כפרה האיסור לא פוקע, שיעכב כשיש דם, ולר"א מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא, ולרבי יהושע אם ניתן לדרוש מהפסוק דבר אחר דורשים דבר אחר), ואין לומר שכל הפסוק נצרך ללימוד זה, דא"כ נכתוב קרא הפוך "והבשר תאכל ודם זבחין ישפך", כמו לעיל "ועשית עולותיך הבשר והדם".

הגמ' דנה אם משנתנו שה' דברים באים בטומאה מתאימה לדעת רבי יהושע שאם אין בשר אין דם, דלכאורה כיון שהבשר טמא א"כ א"א לזרוק את הדם, דס"ל שאין הציץ מרצה על האכילות. ואין לומר דס"ל שהציץ מרצה על העולין (-אימורים הנקטרים על האישים), דהתינתן זבחים, עומר ושתי הלחם שאינם עולים ע"ג המזבח דבעומר רק הקומץ עולה (והוא כמו זריקת הדם של זבחים), ובשתי הלחם הכל נאכל (ובאים בטומאה לגבי שתי הלחם הכונה לתנופה. תוד"ה עומר), איך יעשוים בטומאה. ואין לומר שרק זבחים סובר רבי יהושע שצריך שגם הבשר וגם הדם יהיו זבחים ולא במנחות, דבמשנה במנחות מבואר שמנחה שנטמאו או אבדו שייריה פסולה לרבי יהושע (וכשרה לרבי אליעזר), וכן מבואר בברייתא, וא"כ איך קרבים בטומאה. ועוד דרבי יהושע ס"ל שאין הציץ מרצה לא על העולין ולא על האכילות, כמבואר

בשמו בברייתא שבכל הזבחים אם נטמא הבשר ולא החלב או החלב ולא הבשר זורקים את הדם, אבל אם נטמאו שניהם לא ואם הציץ מרצה על העולין דהיינו חלב או על האכילות דהיינו בשר למה לא זורקים את הדם.וכן א"א להעמיד את המשנה בדיעבד, וכמבואר בברייתא שרבי יהושע מכשיר בדיעבד, דמלשון המשנה משמע שה' דברים באים בטומאה לכתחילה, והמשנה במנחות הנ"ל משמע שפסולה אף בדיעבד.

ע"ח: **הגמ' מבארת שמתני' כרבי יהושע, ולא איירי רבי יהושע** שלכתחילה פסולה ואם זרק הורצה אלא ביחיד אבל בציבור לאַ דבזה באים אפילו לכתחילה, דטומאה הותרה בציבור. רש"י. והתוס' (ד"ה הא) כתבו שרבי יהושע סובר שטומאה דחיה בציבור, וכוונת הגמ' בשציבור מקריבים לכתחילה בטומאה משום שהציץ מרצה על האכילות, אבל ביחיד מדרבנן לכתחילה לא יזרוק, ואינו פסול אלא לכתחילה.

הנ"מ בנדון אם הציץ מרצה על האכילות, לרבי יהושע אם יכול לזרוק את הדם, ולר"א דס"ל שזורקים את הדם אע"פ שאין בשר נ"מ שמחשבת פיגול בזריקה מפגלת אע"פ שאם יש פסול אחר בקרבן לא הוי פיגול לחייבו כרת, ולאפוקי מידי מעילה שאחר הזריקה שיש התר לכהנים אין מעילה, דהוי כקרבן טהור, שאף שאסור לאוכלו בטומאה, לשאר דברים הוי כקרבן טהור.

לרבי יוסי הסובר שאין הציץ מרצה על האכילות מתני' דלא כדבריו, דלדבריו אין החמשה דברים דמתני' באים בטומאה, ואף אי סבר כר"א "דם אע"פ שאין בשר", ובעומר איכא קומץ שצריך רצוי ציץ, ובלחם הפנים איכא בזיכים של לבונה, דכתיב ביה "והיתה ללחם לאזכרה", והם מתירים את הלחם כמו קומץ במנחה דכתיב ביה "והקטיר הכהן את אזכרתה", מ"מ שתי הלחם אין בהם דבר קרב ע"ג המזבח ואין כאן ריצוי ציץ, ואין לומר שכוונת מתני' לשתי הלחם הבאים עם הכבשים ששחיתם מקדשת את הלחם וזריקת דמם מתרת אותם, ועל זה בעי רצוי ציץ, ולא על שתי הלחם שבאים כשאין כבשים, דא"כ זה בכלל מש"כ במשנתניו זבחי שלמי ציבור ואין ה' דברים אלא ד'. וליכא למימר דסבר טומאה הותרה בציבור ולכן א"צ רצוי ציץ, דתנן בכהן השורף את הפרה וכה"ג ביה"כ הטעונים פרישה ז' ימים שהיו מזים עליו מכל החטאות (-אפרי הפרות, דאפר פרה של משה לא כלה) בשלישי ובשביעי (ולר"מ היו מזים עליו בכל יום בג' הימים הראשונים מזים בכל יום שמא הוא יג' לטומאתו, ובד' ימים א"כ שמא הוא יום ז' לטומאתו, וזה חשש בעלמא ומעלה מיוחדת), ואם טומאה הותרה בציבור א"צ הזאה כלל שהרי קרבן יו"ה הוא קרבן ציבור.

אמר רבי יוסי רואה אני את דברי ר"א במנחות זבחים (שזורקים את הדם אע"פ שאין בשר, ומקטירים את הקומץ אע"פ שאין שיריים), ואת דברי רבי יהושע בזבחים ומנחות (שאם אין בשר אין דם ואם אין דם אין בשר, ואם אין שיריים אין קומץ ואם אין קומץ אין שיריים). הגמ' דנה בביאור כוונת רבי יוסי היכי מזכה שטרא לבי תרי, ומבארת למסקנה שרבי יוסי רואה את דברי ר"א בדיעבד, ואת דברי רבי יהושע לכתחילה, ואע"פ שבדיעבד אפי' רבי יהושע מודה, מ"מ לא הודה אלא בנטמא אבל באבוד ושרוף לא, ורבי יוסי סובר כר"א בדיעבד אף באבוד ושרוף. ואין לומר שרבי יוסי רואה את דברי ר"א בקרבנות ציבור, שהרי רבי יוסי סובר שטומאה דחיה בציבור, ועוד דבציבור גם רבי יהושע מודה שאפשר לזרוק את הדם אף אם נטמא הבשר.

ע"ח: **האם כשנטמא הבשר או החלב זורקים את הדם** - נטמא החלב והבשר קיים זורק את הדם בכל הקרבנות ואפילו בפסח, אבל אם נטמא הבשר והחלב קיים, בשאר קרבנות (חוץ מפסח) זורק את הדם אפילו לרבי יהושע (לעיל ע"ז) כיון שהזריקה מתירה להקריב את האימורים למזבח. הגמ' (ע"ט). מבארת שמתני' כרבי יהושע דס"ל שכל הזבחים שבתורה (מלבד פסח ונזיר) אם נשתייר אפי' כזית בשר או כזית חלב זורק את הדם, דאף חלב טהור מתיר לזרוק את הדם, דכתיב "והקטיר החלב לריח ניחוח לד' " חלב אע"פ שאין בשר, ואפילו אם יותרת הכבד ושתי הכליות טהורים זורק את הדם, דכתיב "לריח ניחוח" כל שאתה מעלה לריח ניחוח, ואם נשתייר חצי זית בשר וחצי זית חלב אינו זורק את הדם דאכילת אדם ומזבח אינם מצטרפים, מלבד בעולה מפני שכולה כליל, ומה שנשתיירה מנחת

הנסכים הבאה עם הזבח לא חשיב שיור, ואינו זורק את הדם, דהא כתיב "והקטיר החלב".

זין פסח שנטמא הבשר – במתני' מבואר שפסח שנטמא הבשר והחלב קיים אינו זורק את הדם אפילו לרבי אליעזר (ע"ז) כיון שהפסח עיקרו לאכילה הוא בא. לרב התנא דמתני' ס"ל שאם זרק הורצה, ולל"ק היינו משום שסובר כרבי נתן שאכילת פסחים אינה מעכבת ופטור מלעשות פסח שני, (דתני שאם נטמא הבשר אין זורק את הדם, ולא תני פסול), והא דכתיב "איש לפי אכלו" היינו דבעינן גברא הראוי לאכילה, אבל לרבנן דס"ל שאכילת הפסח מעכבת, (דכתיב "במכסת" ללמד שאין הפסח נשחט אלא למנוייו, ושנה עליו הכתוב לעכב דכתיב "איש לפי אכלו תכוסו", והוקשו אוכלים למנויים), פסח שנטמא הבשר אם זרק לא הורצה. וללישנא בתרא רב סובר כרבי יהושע דס"ל שאכילת הפסח אינה מעכבת כדמצינו שבפסח ונזיר תתחילתם לאכילה (בנזיר מניחים את שער הנזיר תחת הדוד שהשלמים מתבשלים בו, וכן צריך להניף זרוע בשלה, וצריך שיהיה הבשר טהור בשעת זריקה כדי שיהיה ראוי למצוה האמורה בו. רש"י. וריב"א (תוד"ה נזיר) לא גורס נזיר, דס"ל שאין חילוק בין נזיר לשאר קרבנות, דאינו מעכב לא שילוח שערו תחת הדוד ולא התנופה), אם הבשר נטמא והחלב קיים אינו זורק את הדם ואם זרק הורצה, (ואם נטמא רק החלב זורק את הדם לכתחילה, ואם נטמאו הבעלים במות אף בדיעבד לא הורצה דבעינן גברא הראוי לאכילת הפסח, ובנזיר סותר את נזירותו, ובשאר זבחים אם נטמא רק הבשר או רק החלב זורק את הדם).

שיטת רבי נתן **שאכילת פסחים לא מעכבת** אפי' בנטמא הבשר (שבזה מיירי רב), מבוארת ממה שאמר רבי נתן שאם נמנו על הפסח חבורה אחת וחזרו ונמנו עליו חבורה אחרת, אלו ואלו פטורים מלעשות פסח שני, וביאר רבי נתן שהטעם הוא מפני שכבר נזרק הדם, והיינו מפני שאכילת הבשר אינה מעכבת. ורבנן ס"ל שראשונים שיש להם כזית אוכלים ופטורים מלעשות פסח שני, ואחרונים חייבים בפסח שני, דס"ל אכילת פסחים מעכבת.

אמנם ממה שאמר רבי נתן שכל ישראל יכולים לצאת יד"ח בפסח אחד אע"פ שאין בו כזית לכל אחד, דכתיב "ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים", אין ראייה שהאכילה אינה מעכבת, ד"ל שדווקא שם יוצאים יד"ח כיון שאם האחרים ימשכו את ידיהם יהיה לו כזית, (והיינו לר"ש שאפשר למשוך ידיהם עד הזריקה, אי נמי כיון שאם נטמאו האחרים או מתו יש להם כזית חשיב ראוי. תוד"ה שאני), משא"כ כשנטמא הבשר שלעולם לא יהיה ראוי לאכילה.

הגמ' דנה בכמה ברייתות אם נאמרו בשיטת רבי נתן או בשיטת רבנן.

שחטו לאוכליו זורק דמו ולא אוכליו כשר אף לרבנן, דאין מחשבת אוכלין פוסלת בזריקה, דהא דכתיב "איש לפי אכלו" היינו בשחיטה.

היה חולה בשעת שחיטה ובריא בשעת זריקה או איפכא אין שוחטים וזורקים עליו אף לרבי נתן, דבעינן גברא דחזי לאכילה, דהא דכתיב "איש לפי אכלו" אגברא כתיב.

שחטו בטהרה ונטמאו הבעלים יזרק הדם בטהרה– כהנים וכלי שרת טהורים והבשר לא יאכל. לרבי אלעזר ברייתא זו היא רק לרבי נתן דאמר אכילה לא מעכבא ולא בעי ר' נתן גברא דחזו לאכילה והברייתא דחולה מוקי ר' אלעזר כרבנן, ולרבי יוחנן הברייתא היא גם לרבנן, ואיירי כשרוב הציבור נטמאו בין שחיטה לזריקה, כגון שמת הנשיא, שהפסח נעשה בטומאה, והבשר לא נאכל שמא לשנה הבאה יטמאו הציבור אחרי הזריקה ויחשבו שגם אם היו טהורים בשעת שחיטה וזריקה אוכלים, ולא ידעו שדווקא כאשר בשעת זריקה היו טמאים הבשר נאכל, דהוי פסח הבא בטומאה.

ע"ז. הגמ' מביאה את המקורות להתיר הבאת הדברים הנז'ל בטומאה – בתמיד ופסח כתיב "במועדו" משמע שלא יעבור הזמן אפילו בשבת או בטומאה, בקרבנות ציבור כתיב "במועדיכם", עומר והקרב עמו, ב' הלחם והקרב עמו, ילפינן מ"וידבר משה את מועדי ד' וכו' " קבע הכתוב מועד אחד לכולם, ובלחם הפנים כתיב "תמיד" דמשמע אפילו בשבת. (תוד"ה שכן). הגמ' מבארת דלא ילפינן מהדדי משום דתמיד חמור שהוא תדיר וכליל, ופסח חמור שענוש כרת, ובשניהם איכא צד חמור שכן ישנם לפני הדיבור וכמ"ד עולה

שהקריבו ישראל במדבר עולת תמיד הואי (שם), וקרבנות ציבור באים לכפר דעולה באה על עשה ולא תעשה הניתק לעשה, ועומר ושתי הלחם באים להתיר את החדש זה במקדש וזה במדינה. וכתבו התוס' (שם) דצ"ל שיש פירכות גם למה א"א ללמוד משנים מהם את השאר.

טומאה בציבור דחוויה או הותרה, והאם הציץ מרצה כשאינו על מצח הכהן גדול, והאם הציץ מרצה על אכילות – לר"ש הציץ מרצה כשאינעה טומאה בקרבנות אף כשאינו על מצח הכהן גדול, שהרי הוא מרצה ביום הכיפורים אף כשאינו על מצח הכה"ג (-בשעת עבודת פנים שאינו נכנס בבגדי זהב משום שאין קטגור נעשה סגור), דלכו"ע טומאה דחוויה בציבור רק היכא שאין טהורים, וממילא צריך רצוי ציץ (והקשו התוס' ד"ה דלא) דמצינו טומאה דחוויה בציבור ללא ריצוי ציץ, והיינו טומאת גברא), אמנם רבי יהודה סובר שאין ראי' מיוהכ"פ שהטומאה הותרה בציבור וא"צ רצוי ציץ אלא לקרבן יחיד, ומשו"ס ס"ל שאין הציץ מרצה אלא כשהוא על מצח הכה"ג. עוד מבואר בגמ' שלכו"ע (-לרבנן דסתם מתני') אין הציץ מרצה על אכילות טומאת בשר ושיירי מנחה הנאכלים, אלא רק על טומאת דם וקמצים, וכן איתא בברייתא בשם רבי יוסי, אמנם לר"א הציץ מרצה על אכילות.

האם זריקת דם ואכילת בשר תלוים זה בזה–

ע"ז: כתיב "ועשית עולותיך הבשר והדם". **לרבי יהושע** לומדים מזה שאם אין בשר (כגון שנטמא או שנפסל או שיצא חוץ לקלעים) אין דם נזרק, ואם אין דם אין בשר, ואף דכתיב "ודם זבחין ישפך" הא כתיב בתריה "והבשר תאכל", ואיצטריך תרי קראי חד לעולה וחד לשלמים, וא"א ללמוד שלמים מעולה, דעולה היא כליל וזה חשוב ולכן מחמירים בזה, וא"א ללמוד עולה משלמים, דשלמים יש בהם ב' אכילות.

לרבי אליעזר זורקים את הדם לכתחילה אע"פ שאין בשר, דכתיב "ודם זבחין ישפך", ויליף מ"הבשר והדם" שאף הבשר צריך זריקה, והיה לול אויז קטן בין כבש למזבח והמסדר את האברים עומד על הכבש וזורקם על מערכת העצים, (ובאמת היה יכול לזרוק גם ללא האויז, ועשו את האויז כדי שיזכור לזרוק. תוד"ה אויז), ומ"הבשר תאכל" יליף שאין הבשר מותר באכילה עד שיזרק הדם (ורבי יהושע לומד זאת מק"ו, דאם אימורים שאינם מעכבים כשאין אימורים מעכבים אכילת בשר כשישנם, כ"ש דם שמעכב כשאין דם שהרי מתחילת הקדישם הם נאסרים והכפרה אינה אלא בדם וכהנים משלחן גבוה קזכו, וכיון שאין כפרה האיסור לא פוקע, שיעכב כשיש דם, ולר"א מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא, ולרבי יהושע אם ניתן לדרוש מהפסוק דבר אחר דורשים דבר אחר), ואין לומר שכל הפסוק נצרך ללימוד זה, דא"כ נכתוב קרא הפוך "והבשר תאכל ודם זבחין ישפך", כמו לעיל "ועשית עולותיך הבשר והדם".

הגמ' דנה אם משנתנו שה' דברים באים בטומאה מתאימה לדעת רבי יהושע שאם אין בשר אין דם, דלכאורה כיון שהבשר טמא א"כ א"א לזרוק את הדם, דס"ל שאין הציץ מרצה על האכילות. ואין לומר דס"ל שהציץ מרצה על העולין (-אימורים הנקטים על האשים), דהתינתן זבחים, עומר ושתי הלחם שאינם עולים ע"ג המזבח דבעומר רק הקומץ עולה (והוא כמו זריקת הדם של זבחים), ובשתי הלחם הכל נאכל (ובאים בטומאה לגבי שתי הלחם הכונה לתנופה. תוד"ה עומר), איך יעשום בטומאה. ואין לומר שרק בזבחים סובר רבי יהושע שצריך שגם הבשר וגם הדם יהיו ראויים ולא במנחות, דבמשנה במנחות מבואר שמנחה שנטמאו או אבדו שייריה פסולה לרבי יהושע (וכשרה לרבי אליעזר), וכן מבואר בברייתא, וא"כ אין קרבים בטומאה. ועוד דרבי יהושע ס"ל שאין הציץ מרצה לא על העולין ולא על האכילות, כמבואר בשמו בברייתא שבכל הזבחים אם נטמא הבשר ולא החלב או החלב ולא הבשר זורקים את הדם, אבל אם נטמאו שניהם לא ואם הציץ מרצה על העולין דהיינו חלב או על האכילות דהיינו בשר למה לא זורקים את הדם.וכן א"א להעמיד את המשנה בדיעבד, וכמבואר בברייתא שרבי יהושע מכשיר בדיעבד, דמלשון המשנה משמע שה' דברים באים בטומאה לכתחילה, והמשנה במנחות הנז"ל משמע שפסולה אף בדיעבד.

ע"ח. הגמ' מבארת שמתני' כרבי יהושע, ולא איירי רבי יהושע שלכתחילה פסולה ואם זרק הורצה אלא ביחיד אבל בציבור לא דבזה באים אפילו לכתחילה, דטומאה הותרה בציבור. רש"י. והתוס' (ד"ה הא) כתבו שרבי יהושע סובר שטומאה דחוויה בציבור, וכוונת הגמ' שבציבור מקריבים לכתחילה בטומאה משום שהציץ מרצה על האכילות, אבל ביחיד מדרבנן לכתחילה לא יזרוק, ואינו פסול אלא לכתחילה.

הנ"מ בנדון אם הציץ מרצה על האכילות, לרבי יהושע אם יכול לזרוק את הדם, ולר"א דס"ל שזורקים את הדם אע"פ שאין בשר נ"מ שמחשבת פיגול בזריקה מפגלת אע"פ שאם יש פסול אחר בקרבן לא הוי פיגול לחייבו כרת, ולאפוקי מידי מעילה שאחר הזריקה שיש התר לכהנים אין מעילה, דהוי כקרבן טהור, שאף שאסור לאוכלו בטומאה, לשאר דברים הוי כקרבן טהור.

לרבי יוסי הסובר שאין הציץ מרצה על האכילות מתני' דלא כדבריו, דלדבריו אין החמשה דברים דמתני' באים בטומאה, ואף אי סבר כר"א "דם אע"פ שאין בשר", ובעומר איכא קומץ שצריך רצוי ציץ, ובלחם הפנים איכא בזיכים של לבונה, דכתיב ביה "והיתה ללחם לאזכרה", והם מתירים את הלחם כמו קומץ במנחה דכתיב ביה "והקטיר הכהן את אזכרתה", מ"מ שתי הלחם אין בהם דבר קרב ע"ג המזבח ואין כאן ריצוי ציץ, ואין לומר שכוונת מתני' לשתי הלחם הבאים עם הכבשים ששחיתם מקדשת את הלחם וזריקת דמם מתרת אותם, ועל זה בעי רצוי ציץ, ולא על שתי הלחם שבאים כשאין כבשים, דא"כ זה בכלל מש"כ במשנתינו זבחי שלמי ציבור ואין ה' דברים אלא ד'. וליכא למימר דסבר טומאה הותרה בציבור ולכן א"צ רצוי ציץ. דלתנן בכהן השורף את הפרה וכה"ג ביה"כ הטעונים פרישה ז' ימים שהיו מזים עליו מכל החטאות (-אפרי הפרות, דאפר פרה של משה לא כלה) בשלישי ובשביעי (ולר"מ היו מזים עליו בכל יום בג' הימים הראשונים מזים בכל יום שמא הוא יום ג' לטומאתו, ובד' ימים אח"כ שמא הוא יום ז' לטומאתו, וזה חשש בעלמא ומעלה מיוחדת), ואם טומאה הותרה בציבור א"צ הזאה כלל שהרי קרבן יו"ח הוא קרבן ציבור.

אמר רבי יוסי רואה אני את דברי ר"א במנחות וזבחים (שזורקים את הדם אע"פ שאין בשר, ומקטירים את הקומץ אע"פ שאין שיריים), ואת דברי רבי יהושע בזבחים ומנחות (שאם אין בשר אין דם ואם אין דם אין בשר, ואם אין שיריים אין קומץ ואם אין קומץ אין שיריים). הגמ' דנה בביאור כוונת רבי יוסי היכי מזכה שטרא לבי תרי, ומבארת למסקנה שרבי יוסי רואה את דברי ר"א בדיעבד, ואת דברי רבי יהושע לכתחילה, ואע"פ שבדיעבד אפי' רבי יהושע מודה, מ"מ לא הודה אלא בנטמא אבל באבוד ושרוף לא, ורבי יוסי סובר כר"א בדיעבד אף באבוד ושרוף. ואין לומר שרבי יוסי רואה את דברי ר"א בקרבנות ציבור, שהרי רבי יוסי סובר שטומאה דחוויה בציבור, ועוד דבציבור גם רבי יהושע מודה שאפשר לזרוק את הדם אף אם נטמא הבשר.

ע"ח: **האם כשנטמא הבשר או החלב זורקים את הדם**– נטמא החלב והבשר קיים זורק את הדם בכל הקרבנות ואפילו בפסח, אבל אם נטמא הבשר והחלב קיים, בשאר קרבנות (חוץ מפסח) זורק את הדם אפילו לרבי יהושע (לעיל ע"ז) כיון שהזריקה מתירה להקריב את האימורים למזבח. הגמ' (ע"ט.) מבארת שמתני' כרבי יהושע דס"ל שכל הזבחים שבתורה (מלבד פסח ונזיר) אם נשתייר אפי' כזית בשר או כזית חלב זורק את הדם, דאף חלב טהור מתיר לזרוק את הדם, דכתיב "והקטיר החלב לריח ניחוח לד' " חלב אע"פ שאין בשר, ואפילו אם יותרת הכבד ושתי הכליות טהורים זורק את הדם, דכתיב "לריח ניחוח" כל שאתה מעלה לריח ניחוח, ואם נשתייר חצי זית בשר וחצי זית חלב אינו זורק את הדם דאכילת אדם ומזבח אינם מצטרפים, מלבד בעולה מפני שכולה כליל, ומה שנשתיירה מנחת הנסכים הבאה עם הזבח לא חשיב שיור, ואינו זורק את הדם, דהא כתיב "והקטיר החלב".

זין פסח שנטמא הבשר – במתני' מבואר שפסח שנטמא הבשר והחלב קיים אינו זורק את הדם אפילו לרבי אליעזר (ע"ז) כיון שהפסח עיקרו לאכילה הוא בא. לרב התנא דמתני' ס"ל שאם זרק הורצה, ולל"ק היינו משום שסובר כרבי נתן שאכילת פסחים אינה מעכבת ופטור מלעשות פסח שני, (דתני שאם נטמא הבשר אין זורק את הדם, ולא תני פסול), והא דכתיב "איש לפי אכלו" היינו דבעינן גברא הראוי לאכילה, אבל

לרבנן דס"ל שאכילת הפסח מעכבת, (דכתיב "במכסת" ללמד שאין הפסח נשחט אלא למנוייו, ושנה עליו הכתוב לעכב דכתיב "איש לפי אכלו תכוסו", והוקשו אוכלים למנויים), פסח שנטמא הבשר אם זרק לא הורצה. וללישנא בתרא רב טובר כרבי יהושע דס"ל שאכילת הפסח אינה מעכבת כדמצינו שבפסח ונזיר שתחילתם לאכילה (בנזיר מניחים את שער הנזיר תחת הדוד שהשלמים מתבשלים בו, וכן צריך להניף זרוע בשלה, וצריך שיהיה הבשר טהור בשעת זריקה כדי שיהיה ראוי למצוה האמורה בו. רש"י. וריב"א (תוד"ה נזיר) לא גורס נזיר, דס"ל שאין חילוק בין נזיר לשאר קרבנות, דאינו מעכב לא שילוח שערו תחת הדוד ולא התנופה), אם הבשר נטמא והחלב קיים אינו זורק את הדם ואם זרק הורצה, (ואם נטמא רק החלב זורק את הדם לתכחילה, ואם נטמאו הבעלים במת אף בדיעבד לא הורצה דבעינן גברא הראוי לאכילת הפסח, ובנזיר סותר את נזירותו, ובשאר זבחים אם נטמא רק הבשר או רק החלב זורק את הדם).

שיטת רבי נתן **שאכילת פסחים לא מעכבת אפי' בנטמא הבשר** (שבזה מיירי רב), מבוארת ממה שאמר רבי נתן שאם נמנו על הפסח חבורה אחת וחזרו ונמנו עליו חבורה אחרת, אלו ואלו פטורים מלעשות פסח שני, וביאר רבי נתן שהטעם הוא מפני שכבר נזרק הדם, והיינו מפני שאכילת הבשר אינה מעכבת. ורבנן ס"ל שראשונים שיש להם כזית אוכלים ופטורים מלעשות פסח שני, ואחרונים חייבים בפסח שני, דס"ל אכילת פסחים מעכבת.

אמנם ממה שאמר רבי נתן שכל ישראל יכולים לצאת יד"ח בפסח אחד אע"פ שאין בו כזית לכל אחד, דכתיב "ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים", אין ראייה שהאכילה אינה מעכבת, די"ל שדווקא שם יוצאים יד"ח כיון שאם האחרים ימשכו את ידיהם יהיה לו כזית, (והיינו לר"ש שאפשר למשוך ידיהם עד הזריקה, אי נמי כיון שאם נטמאו האחרים או מתו יש להם כזית חשיב ראוי. תוד"ה שאני), משא"כ כשנטמא הבשר שלעולם לא יהיה ראוי לאכילה.

הגמ' דנה בכמה ברייתות אם נאמרו בשבטת רבי נתן או בשבטת רבנן.

שחטו לאוכליו וזרק דמו שלא לאוכליו כשר אף לרבנן, דאין מחשבת אוכלין פוסלת בזריקה, דהא דכתיב "איש לפי אכלו" היינו בשחיטה.

היה חולה בשעת שחיטה ובריא בשעת זריקה או איפכא אין שוחטים וזורקים עליו אף לרבי נתן, דבעינן גברא דחזי לאכילה, דהא דכתיב "איש לפי אכלו" אגברא כתיב.

שחטו בטהרה ונטמאו הבעלים יזרק הדם בטהרה- כהנים וכלי שרת טהורים והבשר לא יאכל. לרבי אלעזר ברייתא זו היא רק לרבי נתן דאמר אכילה לא מעכבא ולא בעי ר' נתן גברא דחזו לאכילה והברייתא דחולה מוקי ר' אלעזר כרבנן, ולרבי יוחנן הברייתא היא גם לרבנן, ואיירי כשרוב הציבור נטמאו בין שחיטה לזריקה, כגון שמת הנשיא, שהפסח נעשה בטומאה, והבשר לא נאכל שמו לשנה הבאה יטמאו הציבור אחרי הזריקה ויחשבו שגם אם היו טהורים בשעת שחיטה וזריקה אוכלים, ולא ידעו שדווקא כאשר בשעת זריקה היו טמאים הבשר נאכל, דהוי פסח הבא בטומאה.

דיני פסח הבא בטומאה

כתיב "איש איש כי יהיה טמא לנפש וכו' ועשה פסח לד', בחודש השני בארבעה עשר יום בין הערבים יעשו אותו". ודרשו חז"ל מדכתיב "איש" שרק איש שהוא טמא נדחה לפסח שני, אבל ציבור שנטמאו מקריבים ואוכלים את הפסח בטומאה. ולהלן יבואר מה נחשב טומאת ציבור לענין זה.

ע"ט. מתי מקריבים פסח בטומאה- אם נטמאו רוב ישראל, או שנטמאו רק כהננים שאז ממילא כל הבשר נטמא, (ואף שיכולין להזהר לא לגעת בבשר, כיון שבאימורים ודאי יגעו, מתוך שהותרה טומאת האימורים הותרה ג"כ טומאת הבשר. תוד"ה או), או שנטמאו רק הכלי שרת, יעשו כולם (-אף הטהורים) את הפסח בטומאה (ואין הטהורים צריכים להזהר בשמירת טהרה. רש"י ע"ט: ד"ה כלהו), שאין קרבן ציבור הבא בטומאה חלוק, אבל אם נטמא מיעוט הקהל, הטהורים עושים את הראשון והטמאים את השני.

הקרבת הפסח כשנטמא הסכין- נטמא הסכין מטמא מת, ייעשה הפסח בטומאה, דחרב הרי הוא אב הטומאה לטמא אדם כחלל, דכתיב "בחלל חרב", וא"כ הנוגע בכלי שרת נעשה טמא מת. וכתבו התוס' (ד"ה בטומאת) שאין שהות לשחוט

את כל הפסחים בסכין ארוכה ולעמוד מחוץ לעזרה, או לאחוז את הסכין בפשוטי כלי עץ, ואף להביא סכינים אחרים אין פנאי). ואם נטמא הסכין משרץ, שאין הסכין נטמא את האדם אלא רק את הבשר, לרב חסדא אין הפסח נאכל למי שהוא טמא בעצמו, דטומאת בשר בלאו וטומאת הגוף בכרת, וטומאה דחוויה בציבור ולכן צריך לחזר לעשותו בטהרה או בטומאה קלה יותר. ולרבא הפסח נאכל אף לטמאים בעצמם, דכתיב "והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל באש ישרף, והבשר כל טהור יאכל בשר" ללמד שאם מותר לאכול פסח שנגע בכל טמא, מותר אף לטמא לאוכלו.

ע"ט: היו ישראל מחצה טהורים ומחצה טמאים- לרב מחצה כרוב, והטמאים עושים לעצמם והטהורים עושים לעצמם. ולרב כהנא אין מחצה כרוב, ואין הטמאים עושים את הראשון כיון שאינם רוב, לל"ק יעשו הטמאים את השני, ולל"ב אינם עושים לא את הראשון כיון שאינם רוב, ולא את השני כיון שאינם מיעוט, דס"ל שמחצה לא נקראים "איש", ומ"מ כיון שאין רוב טמאים אין הטהורים יכולים לעשותו בטומאה, ואין עושים אלו לעצמם ואלו לעצמם דס"ל שכיון שאין קרבן ציבור חלוק נדחים לגמרי. (תוד"ה וטמאין). ותניא כוותיה דרב, וכן תניא כוותיה דרב כהנא כשתי הלישנות.

ובברייתא שמבואר כרב יש מחלוקת **היכא שיש אחד טמא יותר מהטהורים**, שלת"ק יעשו כולם בטומאה, ולרבי אלעזר בן מתיא אין היחיד מכריע את הציבור לטומאה, דכתיב "לא תוכל לזבוח את הפסח **באחד** שעריך" בשביל יחיד אין משנים את דין הזבחה.

האם מצרפים את הנשים לחשבון רוב טמאים- היכא שמיעוט האנשים טמאים, ואם מצרפים את הנשים יש מחצה טמאים, אם נשים בפסח רשות נדחים לפסח שני, והיינו לרב, דאם נשים בראשון חובה הללו עושים לעצמם והללו עושים לעצמם, אבל לרב כהנא אפילו אם נשים בראשון חובה אין עושים את הראשון, ואת השני לא עושים משום שנשים בשני רשות. (תוד"ה קסבר). וה"ה היכא שיע"י הנשים יש רוב טמאים, אם נשים בראשון רשות הוו כמיעוט טמאים. (תוד"ה נשים). והיכא שיש מחצה טמאים וע"י הנשים יש רוב טמאים, לרב אם נשים בפסח ראשון חובה ובשני רשות, אין הטמאים עושים בראשון כיון שהם מיעוט, ובשני אינם עושים מפני שבלא הנשים אין רוב טמאים לידחות לשני, ולרב כהנא גם מחצה עושים בשני, ולדבריו היכא שיחד עם הנשים יש מחצה טמאים אם נשים בראשון חובה ובשני רשות, אין עושים בראשון מפני שמחצה טמאים, ובשני אין עושים שבלי הנשים אין רוב טמאים.

פ. מה הדין כשרק שבט אחד טמא- לר"ש אם שבט אחד טמא, אותו שבט עושה לעצמו בטומאה והשאר עושים בטהרה, דשבט אחד איקרי קהל (דכתיב "גוי וקהל גוים יהיה ממך" וכבר נולדו כל השבטים חוץ מבנימין), וקהל הוא חשוב ואינו נדחה לשני. ולר"י יעשו כולם בטומאה ואף הטהורים אם ירצו, דשבט אחד איקרי קהל ואין קרבן ציבור חלוק.

מתי במחצה טהורים מטמאים אחד בשרץ- איתמר היו מחצה טהורים ומחצה טמאים (וה"ה לרבי אלעזר בן מתיא היכא שיש אחד טמא יותר מהטהורים), אמר רב מטמאים אחד מהם בשרץ וכולם עושים בטומאה. הגמ' מעמידה דין זה למ"ד שבמחצה ומחצה עושין הטהורים לעצמם והטמאים לעצמם, וכר"י הסובר שאין קרבן ציבור חלוק, ואין עושים חלק את הראשון בטהרה משום שזה נגאי' שאלו נזהרים מאלו.

לעולא כיון ששוחטין וזורקין על טמא שרץ כיון שבערב הוא ראוי לאכילת הפסח אין הוא מכריע את הציבור לטומאה, אלא ישלחו אחד לדרך רחוקה, ואין מטמאים במת מפני שמפסיד קרבן חגיגה של ט"ו, (ואף שערל וטמא משלחים קרבנותיהם, חגיגה כיון שהיא חובה דינה כעולת ראייה שטמא פטור ממנה. ואין לומר שכיון שהוא בדרך רחוקה נעשה אינו ראוי לחגיגה ואין לו תשלומין, דתהומין דרבנן ומדאורייתא הוא ראוי, ועוד שהוא יכול לבוא אחר שעת שחיטה לתוך התחום, ועוד י"ל שרק טמא וחיגר נחשבים אינם ראויים, ולא מי שנמצא חרוק. תוד"ה אתה). ואינו יכול להקריב בשביעי של פסח שהוא שמיני שלו, דקסבר עולא דכולהו תשלומי ראשון נינהו וממילא מי שאינו ראוי בראשון אין לו תשלומין, וממילא היכא דלא חזי בראשון אינו מקריב בשאר הימים, אבל פסח אינו מפסיד שהרי יכול לעשות פסח שני. (הקשה ריב"א (תוד"ה משלחין) למה לא ישלחו אחד מהטמאים לדרך רחוקה והטהורים יקריבו בטהרה, ותירץ שעולא לשיטתו שאין לטמאים דין דרך רחוקה, וממילא גם בדרך רחוקה הוא מצטרף לאותם שבירושלים. אבל דעת ר"י שבמקרה

זהה שאם היה בירושלים הוא היה יכול להקריב הוא כן מצטרף, והטעם שלא שולחים בטומא הוא מפני שרוצים שגם הטמאים יוכלו להקריב בראשון). ורב נחמן טען שאין מי שישמע לנו לעקור ביתו ויהיה בדרך רחוקה, (ופירכא זו אינה למ"ד שמאיסקופת העזרה ולחוץ חשיב דרך רחוקה. ורב נחמן עצמו סובר שמתמאים אותו במת, דחגיגה ב'ז הימים אינה תשלומי ראשון. תוד"ה עקר).

מה הדין כשחלק מ ישראל טמאים טומאת זב-

היו רובם זבים ומיעוטא טמאי מתים ורוב זבים אין עושים בראשון, לרב הטמאים אינם מקריבים פסח כלל, פסח ראשון לא מפני שהם מיעוט, ופסח שני לא מפני שאין מקריבים בשני אלא כשהציבור הקריבו בראשון. ושמואל טען שהרי כתוב "ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו", וענה לו רב שהרי שכולם זבים בלאו הכי א"א לקיים פסוק זה, ובהכרח דהיכא דלא אפשר הפסוק לא מתקיים.

היו רובם טמאי מתים ומיעוטם זבים- לרב הונא אין הזבים מקריבים פסח שני, ולרב אדא בר אהבה מקריבים בשני, ותלקו אם ין תשלומין לפסח הבא בטומאה, ואין הכרח שנחלקו אם טומאה הותרה בציבור והוי כאילו נעשה הפסח בטהרה או שטומאה דחוויה בציבור, די"ל שלכו"ע טומאה דחוויה בציבור, ונחלקו אם פסח שנעשה בטומאה דוחה את מי שלא הקריב לפסח שני.

פ: היו ישראל שליש טמאי מתים ושליש זבים ושליש טהורים- הטמאים אינם עושים פסח כלל, בראשון לא מפני שהזבים מצטרפים לטהורים והטמאים מיעוט, ובשני לא מפני שהזבים מצטרפים לטמאים והוו רוב. אמנם לשמואל שאם רובם זבים ומיעוטם טמאי מתים המיעוט עושה את הראשון, ה"ה הכא. תוד"ה בראשון.

רצוי ציץ ודיני טומאת התהום

קרבנות שהוקרבו בטומאה הציץ גורם שהם יעלו לרצון וא"צ להביא אחרים, דכתיב "והיה על מצח אהרן, ונשא אהרן את עוון הקדשים וכו' ". עוד מצינו שמי שנטמא במת שהיה טמון במקום שאף אדם בעולם לא ידע עליו, ולאחר שנטמא נמצא שם מת (טומאת התהום), אין טומאה זו גורמת לנזיר אחרי שהביא קרבנותיו לסתור ספירתו, או בפסח לפסול את ההקרבה למפרע. ולהלן יבואר על איזה מקרים של טומאה הציץ מרצה, ומתי נאמרה ההלכה של טומאת התהום, בפסח ובנזיר ובשאר קרבנות.

על טומאת מי הציץ מרצה- הציץ מרצה אם נטמא הדם או הבשר או החלב, בין בשוגג בין במזיד (יבואר להלן) בין באונס בין ברצון, בין ביחיד בין בציבור, ופטור מפסח שני, ובנזיר תגלחתו כשרה ומותר לשנות יין ולהטמא למתים, אבל אם נטמאו הבעלים אין הציץ מרצה בין בפסח וחייב לעשות פסח שני, כיון שבשעת זריקה אין הבעלים ראוי לפסח, ובין בנזיר דכתיב ביה "וכי ימות מת וכו' והימים הראשונים יפלו" שאם נטמא קודם הבאת קרבנותיו סותר נזירותו.

האם הציץ מרצה על טומאה שנודעה לפני זריקת הדם- פסח שנזרק דמו ואח"כ נודע שהוא טמא (-לרש"י נטמא הפסח או הדם, וכתבו התוס' (ד"ה נזרק) דהיינו למ"ד שהציץ מרצה על אכילות, וכרבי נתן שאכילת פסחים לא מעכבא, ואינו אלא לפטור מפסח שני. ולריב"א (תוד"ה נזרק) איירי דזווקא שנטמא הדם), הציץ מרצה ופטור מפסח שני, ואם נודע שהוא טמא ואח"כ נזרק הדם, לרבינא אין הציץ מרצה, והא דקתני בין בשוגג בין במזיד הורצה היינו אף שנטמא הקרבן במזיד. ולרבי שילא הציץ מרצה אף בנודע ואח"כ נזרק אפילו במזיד, אבל אם נטמא הקרבן במזיד אין הציץ מרצה. ואם הבעלים נטמא, אפילו אם זה נודע אחרי זריקת הדם אין הציץ מרצה.

נטמאו הבעלים בטומאת התהום והיינו טומאה שאינה ידועה, כגון שאמרו לו שהיה קבר עימו בבית או תחת האבן שישב עליה, וכבר עשה את הפסח או בנזיר שהביא קרבנותיו, הציץ מרצה דהלכה למשה מסיני שהותרה להם טומאת התהום, אבל אם נודעה הטומאה לפני שעשה פסחו או שהביא קרבנותיו, או שנודע שהיה בבית מת ולא טומאת התהום, צריך לעשות פסח שני, ונזיר צריך להביא קרבן טומאה אשם ושתי תורים ולמנות נזירותו מתחילה. ורמי בר חמא מסתפק אם **נטמא הכהן בטומאת התהום** אם גם בזה נאמרה ההלכה למשה מסיני שהציץ מרצה, והגמ' מנסה לפשוט את הספק, ודוחה את הראיות.

לא אמרו טומאת התהום אלא למת בלבד- לא בא למעט נזיר שנטמא, שהרי בנזיר בלאו הכי רק טומאת מת סותרת הנזירות, דכתיב "וכי ימות מת עליו וכו' " פתע זה

שוגג פּתּאום זה מיד. ובפסח אם שוחטין זוזרקים על טמא שרץ א"צ רצוי ציץ. ולמ"ד אין שוחטין זוזרקין על טמא שרץ בא למעט טומאת התהום בשרץ (כגון שהכניס ידו בעפר ונגע, אבל אם לא נגע אין השרץ מטמא. תוד"ה לאו), או היכא שהכהן המקריב נטמא בשרץ, לפי הצד (לעיל) שהציץ מרצה על טומאת הכהן.

פ"א, **שיטת רבי יוסי בטומאת זיבה למפרע** - אין לפרש דהא דתני לא אמרו טומאת התהום אלא למת בלבד בא למעט טומאת התהום דזיבה, שהיא שבעת ימים, ואין שוחטים זוזרקים על טמא זיבה, וזב בשביעי שלו אם ראה באותו היום שהוא סותר כל הימים שמנה ולגבי זריקה היו כטומאת התהום אם יטמא אח"כ, שהרי מה שלרבי יוסי זב שראה ב' ראיות שספר ונטמא בשביעי סותר את מנינו דכתבי "ספר לו שבעת ימים" ואין כאן שבעת ימים, ונקט משכב ומושב לרבותא שזב חלוק בזה משאר טמאים שאינם מטמאים אדם, (אבל ראה ג' ראיות בכל מקרה אינו יכול לאכול קדשים עד שיביא קרבנותיו בבוקר היום השמיני, ואם ראה בשמיני זה ודאי טומאה חדשה כיון שיצא מזיבה ראשונה לשעה שהיא ראויה לקרבן, ואינו מטמא משכב ומושב למפרע), וכן בשומרת יום כנגד יום בשני שלה שיש ספק אם תראה היום ומחר והיא תהיה זבה גמורה, או שלא תראה והיא טהורה בערב, ואם שחטו עליהם וחזרו ונטמאו פטורים מפסח שני, דינים אלו אינם משום רצוי ציץ, אלא משום שמדאורייתא אינם טמאים אלא מכאן ולהבא דמקצת היום ככולו, וא"כ בזריקה ובשחיטה הם טהורים, ומה שהם מטמאים משכב ומושב למפרע אינו אלא מדרבנן.

האופן שלרבי יוסי נעשית זבה גמורה הוא אם שפעה ג' ימים ברציפות, שלא התחילה למנות כלל, או שראתה ב' ימים כל בין השמשות שכיון שתחילת כל יום בטומאה אין כאן ספירה כלל, ובשני בין השמשות יש ראייה של ג' ימים רצופים. ולרבנן אם ראתה התברר למפרע שהיא טמאה, וחייבת בפסח שני. לרש"י מבואר כאן שלמ"ד מקצת היום ככולו די בספירת תחילת הלילה, אבל דעת התוס' (ד"ה א') שספירת לילה אינה ספירה, ומה שהגמ' לא התמידה בראיה בלילות הוא משום שלרבי יוסי דין מקצת היום ככולו נאמר גם על סוף היום, והיינו בסוף המנין.

טומאת התהום בתמיד - את"ל שבפסח הציץ מרצה על טומאת התהום של הכהן השוחט, לומדים גז"ש במועדו במועדו מפסח ומרצה על הכהן השוחט את התמיד, ונימ שלמ"ד טומאה דחוייה בציבור, ולמ"ד שהציץ מרצה על טומאת התהום אפילו בנדע לפני זריקה, א"צ לחזר אחר כהן טהור. אבל מק"א א"א ללמוד (ובתמיד יותר מסתבר שהציץ מרצה, שהרי בתמיד הותרה אפילו טומאה ידועה היכא שאין טהורים), דאין דנים ק"ו מהלכה, דמהאי טעמא אמר רבי אליעזר לר"ע שא"א ללמוד שנזיר מגלח על רביעית דם בק"ו מעצם כשעורה שאם עצם כשעורה שאינה מטמאה באהל הנזיר מגלח על מגעה ועל משאה, כ"ש רביעית דם מטמאה באהל שהנזיר יגלח על מגעה ועל משאה.

פ"א: **טומאת התהום היא הלכה למשה מסיני**. ומה שרבי אלעזר למד טומאת התהום בנזיר מ"וכי ימות מת עליו" דאיירי בטומאה הידועה לו, ורבי יוחנן למד טומאת התהום בפסח מ" טמא נלפש או בדרך רחוקה לכס" דאיירי בטומאה הגלויה לכס, ולר"ל לומדים דבעינן טומאה גלויה כמו שדרך היא גלויה, אינו אלא אסמכתא בעלמא.

אי זהו טומאת התהום כל שלא הכיר בה אדם בסוף העולם. היה טמון בעפר או צרורות זוהי טומאת התהום דשמא נפלו עליו ולא ידע מזה אף אדם בעולם, אבל במים או באפילה או בנקיקי הסלעים אין זו טומאת התהום מפני שהמציץ יכול לראותו (במצב שהוא עכשיו, משא"כ בתבן, תוד"ה מוצאו).

הציץ מרצה בטומאת התהום אף בנודעה הטומאה קודם הזריקה אבל לא בנודעה קודם השחיטה. (רש"י תוס'). וכתבו התוס' (ד"ה אלא) שהרצוי בניזר הוא שאינו סותר נזירותו, ואם כבר נזרק דם אחד מקרבנותיו ואח"כ נטמא, אפילו בטומאה ידועה אינו סותר נזירותו אלא יביא שאר קרבנותיו ויטהר. עוד כתבו התוס' (שם) שרק לרבנן דס"ל שתגלחת אינה מעכבת, הציץ מרצה בנודעה הטומאה לפני זריקה, (ואף שהזריקה מעכבת כיון שנשחט הזבח יש לו לסיים), אבל לרי"א דס"ל שתגלחת מעכבת, כיון שתגלחת היא אחרי הזריקה, אם נודע לו הטומאה קודם גילוח סותר נזירותו.

המוצא מת מושכב לרחבו של דרך וא"א שלא נגע או הסיט או האהיל, לאכילת תרומה טמא דלא הותרה בתרומה טומאת התהום, לנזיר ולעושה פסח טהור זוזרקים את הדם אע"פ שזו טומאת ודאי, כיון שבשעה שעבר אף אחד לא ידע ממנה, וגם הוא לא ידע עד שנשחטו קרבנותיו, ואם יש לו מקום לעבור אף לתרומה

טהור דאין כאן אפילו טומאת התהום, וספק טומאה ברה"ר טהור, וכן אם מצאו משובר ומפורק טהור שמני בין הפרקים עבר, ובקבר אפי' משובר ומפורק טמא מפני שהקבר מצרפו (ובטמא אף במקום שהקבר ריק דכתיב "או בקבר". רש"י. ולתוס' ד"ה ובקבר) "ל דאיירי שהקבר מאהיל עליו. עוד כתבו התוס' שקבר נחשב טומאת התהום, ד"ל שנפל בקבר ומת), ובטעון משאוי שבהכרח הוא נד מצד לצד או רכוב, אפי' משובר ומפורק טמא, דאי אפשר שלא יגע או יאהיל, ובטומאה ידועה אף נזיר ועושה פסח טמא.

שריפת קדשים הטעונים שריפה

קדשים שיש פסול בגופם, כגון פיגול נותר יוצא וטמא, או שנשפך הדם, או שהבעלים נטמאו או מתו, טעונים שריפה. ולהלן יבואר היכן שורפים קדשים אלו (פ"ב), ומגלן שהם טעונים שריפה, ומתי צריך עיבור צורה לפני השריפה (פ"ב), והאם צריכים לשרוף את העצמות והגידים ואיסור שבירת עצמות בפסח (פ"ג), ומתי שורפים את הנותר ומגלן. ועוד מדיני השריפה.

נטמא הפסח שלם או רובו צריך לשורפו לפני הבירה (כ-ל המקדש קרוי בירה) מעצי המערכה, כדי לביישו, ואם נטמא מיעוטו וכן הנותר של פסח טהור, שורפין אותו בחצרותיהן או בגגותיהם מעצי עצמם, והצייקנים (ק-מצנים צרי עין) היו שורפין אותו אף בנטמא מיעוטו ובנותר לפני הבירה בשביל ליהנות מעצי המערכה.

פ"ב. הא דתנן **שמי שיצא מירושלים וזכר שיש ביזו בשר קודש** שהוא נפסל ביוצא, אם עבר צופים שורפו במקומו ולא הטריחוהו לחזור כיון שנתרחק הרבה (אע"פ שלומדים מדכתיב "בקודש באש תשרף" שבמקום אכילת קדשים שם מקום שריפתם), ואם לאו חוזר ושורפו לפני הבירה מעצי המערכה אע"פ שהבשר הוא מיעוט. לרב חמא בר עוקבא איירי באכסנאי שאין לו עצים. ולרב פפא גם הדין הראשון מדבר באכסנאי, וביוצא מירושלים איירי בהחזיק בדרך שלא הטריחוהו לחזר אחרי עצים. ולרב זביד אכסנאי שורף לפני הבירה מעצי המערכה אע"פ שלא החזיק בדרך כשיטת רב חמא. רש"י. ולריב"א (תוד"ה רב זביד) רב חמא ורב פפא לא חולקים, ולשניהם אכסנאי שלא החזיק דינו כבעה"ב, ולרב זביד דינו כצייקנים. אי נמי רב פפא ורב זביד נחלקו בדעת רב חמא מה הדין באכסנאי שלא החזיק. וכתבו רש"י ותוס' (ד"ה נטמא) שמה שמותר באופנים הנ"ל להנות מעצי הקדש, היינו משום שלב בי"ד מתנה להתיר להם, בנטמא כולו או רובו כדי לביישו, ובצייקנים משום שמתוך צייקנותם היו נמנעים מלשורפו, וכן אכסנאי עשאוהו כצייקנים, אבל לאדם אחר אסור. עוד כתבו התוס' שאף למ"ד שלא אומרים לב בי"ד מתנה, היינו דווקא בקרבנות שהם קדושים קדושת הגוף, אבל בקדושת דמים מודו כו"ט.

אין שורפין בחצרותיהם מעצי המערכה, שמא ישארו עצים ויבואו לידי תקלה להנות מהם הנאה אחרת. ולא לפני הבירה מעצי עצמם, לרב יוסף שלא לבייש את מי שאין לו, ולרבא מפני החדש כשיחזירו המותר לביתם, ונ"מ אם יכול להביא קנים וחריות שאינם ראויים למערכה מפני שהם נשרפים מהר.

וכמו כן נחלקו למה היו **מעמידים את הטמאים על שער המזרח** ששם כולם נכנסים להר הבית, (וכתבו התוס' ד"ה היה) שגם את הטמאים קרי היו מעמידים בשער המזרח, והיינו בשער עזרת נשים, ואף שטבול יום אינו נכנס למחנה לוויה, היינו דווקא מעזרת נשים ולפניהם). לרב יוסף כדי לביישם שלא נזהרו מלהטמא כדי שיוכלו לעבוד מחר, ולרבא מפני החדש שייחשבו שלא באו לעבודה מפני שהם עסוקים במלאכתם, ולא בגלל טומאה. ונ"מ כבהנים מפונקים שכולם יודעים שהם בטלים ממלאכה, או בעוסקים באומנות קלה ששכרה מועט, שבשניהם חשד ליכא ובושת איכא.

פ"ב: מקור דין שריפת קדשים שנפסלו-

קרבן שנפסל טעון שריפה, הלכה למשה מסיני.

בהו"א הגמ' רצתה ללמוד דין זה מדכתיב לענין טומאה "והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל באש ישרף", וגלי רחמנא בקדשים קלים וה"ה בקדשי קדשים, אמנם א"א ללמוד מטומאה שאר פסולים דשאני טומאה שהיא פוסלת אף בתרומה ומעשר.

וממה שאמר משה על שעיר ראש חודש ששרפרוהו אהרן ובניו "הן לא הובא דמה אל הקודש פנימה" והיינו שלא נכנס דמה לפני ולפנים, ולא יצא לחוץ ד"פנימה" הוא קרא יתירה, ודורשים שהחטאת היתה פנימה ולא יצאה לחוץ, דא"א ללמוד מזה קדשים קלים, וכן אין מקור לשריפת קדשים שדמם לן (דמדכתיב "ימים הקריבו את זבחו" לומדים שדם נפסל בשקיעת

החמה), או נשפך (שא"א לזרוק ולהתיר את הבשר), או יצא חוץ לקלעים, אלא התם מעשה שהיה כך היה.

וכן אין ללמוד שריפת קדשים מדכתיב "בקודש באש תישרף" והיינו בחטאת, ושאר קדשים התרבו מתיבת "וכל", שהרי א"א ללמוד מזה קדשים קלים.

אלא שריפת קדשים זה הלכה למשה מסיני וכנ"ל, ומדכתיב "בקודש באש תישרף" לומדים ששריפת החטאת בקודש, ומ"וכל" מרבים שאר פסולי קדשי קדשים שבכשרותם אסור להוציאם מהעזרה דכתיב "בחצר אהל מועד", ואימורי קדשים קלים שנפסלו שבכשרותם אסור להוציאם כיון שהם טעונים הקטרה ואם נפסלו שם שריפתם, (אבל בשר קדשים קלים שריפתו בכל העיר שזה מקום אכילתו), ומדכתיב "והבשר וכו' באש ישרף" לומדים שגם בפסול טומאה דינם בשריפה, ולא אומרים שכיון שנעשה בה עובדין דחול שלא נזהרו ונטמאה ונתחללה מקדושתה דינה בקבורה כדי שלא יאכלוה כלבים.

אלו קדשים טעונים עיבור צורה לפני השריפה

ישנם קדשים שנפסלו והם טעונים שריפה, אמנם כיון שאין להם פסול גמור בגופם, צריך להמתין שתתעבר צורתם, ורק אח"כ מותר לשורפם. הגמ' תבאר מתי צריך עיבור צורה, ומגלן.

בברייתא מבואר שקדשים שפסולם בגופם ישרפו מיד, ואם הפסול הוא בבעלים תעובר צורתו ויצא לבית השריפה. ולתנא דבי רבה בר אבוח אפי' פיגול טעון עיבור צורה, דיליף עון עון מנותר.

במתני' מבואר שפסח שיצא או נטמא ישרף מיד בי"ד, וא"צ עיבור צורה להשהותו לילה אחד (אמנם ביו"ט א"א לשורפו, דאין שורפים קדשים ביו"ט), ואם נטמאו הבעלים או מתו שאין פסולו בגופו אלא מחמת דבר אחר והיינו שאין לו אוכלים, לת"ק טעון עיבור צורה, ולרבי יוחנן בן ברוקה ישרף מיד, מפני שאין לו אוכלין.

לרב יוסף לא נחלקו אלא בנטמאו הבעלים לפני זריקה, אבל נטמאו לאחר זריקה טעון עיבור צורה לכו"ע כיון שהבשר היה ראוי לאכילה.

ולריו"ח נחלקו אף בנטמאו לאחר זריקה, וריו"ח בן ברוקה סובר כרבי נחמיה שאמר שחטאת אהרן נשרפה מיד משום אנינות אע"פ שהייתה אנינות לאחר זריקה, ואונן אסור בקדשים שדכתיב בעמשר "לא אכלתי באוני ממנו" וכ"ש קדשים. ואף אם נדב ואביהוא מתו לפני הזריקה זה לא פוסל את הזריקה, כיון שהחטאת באה לכפרה וכל ישראל היו ראוים, ולא דמי לפסח שעיקרו לאכילה. ולרבי יהודה היא נשרפה משום טומאה.

ולרבה גם ריה"ג שאמר ד"ה דכתיב "וכל חטאת וכו' באש תישרף" לא איירי בחטאת החיצונה שהכניס דמה לפנים כדעת רבנן, אלא בפרים הנשרפים ושעירים הנשרפים -חטאת הפנימית כגון פר העלם דבר של ציבור שצריכים לשורפם במקדש ולא חוץ לג' מחנות כמצותה, ויש איסור לאו באכילתם, וחטאת חיצונה שנכנס דמה לפני ולפנים פסולה מדכתיב "הן לא הובא את דמה אל הקודש פנימה", סובר כך דפסול בעלים אינו טעון עיבור צורה, דמדיליף קדשי זורות מחטאת אהרן אלמא ס"ל שגם לדורות צריכה שריפה לאלתר כמו בחטאת אהרן. ולריו"ח אין ראייה מפסולי דם לפסולי בעלים.

פ"ג. **שריפת הנשאר מהפסח**- העצמות (כדלהלן) והגידים והנותר, נשרפים בט"ז, ואם חל ט"ז בשבת נשרפים בי"ז, דאין שריפתן דוחה לא שבת ולא יו"ט.

שריפת וטומאת עצמות פסח וקדשים

הנותר מן הפסח או משאר קדשים טעון שריפה. הגמרא תבאר האם גם העצמות טעונים שריפה, ואגב זה יבואר האם יש איסור שבירת עצם בפסח פסול.

עצמות הפסח שנשאר בהם מוח טעונים שריפה מפני שאסור לשוברים ולהוציא את המוח ויש למח דין נותר, ואם לא נשאר בעצמות מוח מותר לזרוקם דלא הצריך הכותב שריפה אלא בראוי לאכילה שניתותר, דכתיב "לא תתירונו ממנו עד בוקר והנותר וכו' באש תשרופו".

ולענין טומאה שגזרו חכמים שהנותר מטמא את הידים, לרבי יצחק אם נשאר בהם מוח הם מטמאים את הידים, כיון שהעצם היא בסיס למח שיש בו איסור נותר, ושימוש נותר מילתא.

הגמ' אומרת שאין ראייה לדברי רב יצחק ממה שהעצמות טעונים שריפה ואין שוברים אותם ומוציאים את המוח ושורפים אותו כדי שלא לטרוח ולהפסיד עצים בשריפת העצמות, די"ל דהיינו כרב יעקב דס"ל שיש איסור שבירת עצמות גם

בקרֶבן פסול שהיתה לו שעת הכושר דכתיב ”בו”, (ואין לומר שיוציא המח ע"י גומרתא ללא לשוברם, דאיכא למיחש שמה יפקע, אי נמי טריחא מילתא. תוד"ה בו), אבל לת"ק דברייתא לומדים מ"בו" שאין איסור שבירת עצם בקרבן פסול, וכן איתא במתני' שהשובר עצמות של קרבן טמא אינו לוקה.

ואין קושיא על רב יצחק מדאיתא בברייתא שכל עצמות הקדשים אין טעונים שריפה אלא שוברם ומוציא המח ושורפו, חוץ מעצמות הפסח שאסור לשוברם, ד"ל שגם עצמות הקדשים טעונים שריפה כיון ששימשו את המח, ואיירי ששמצא עצמות שהוצא מהם המח, שבקדשים תולים ששברם לפני שנעשו נותר (והתוס' ד"ה אימור) גורסים אימור לבתר איסורא להצינהו) וא"כ לא שימשו נותר, ובפסח כיון שאסור לשבור בו עצם תולים ששבר אחרי שנעשו נותר ועל כן טעונים שריפה, ולרב זבד איירי שמצא ערימה ורואה בה עצמות שבורות, שבשאר קדשים א"צ לחשוש שיש מתחתם עצמות שלימות, אבל בפסח שאסור לשבור עצם צריך לחפש אם יש עצמות שלימות ולשורפם, אבל עצמות שבורות ללא מח א"צ לשורפם ואין חוששים ששברם אחרי שנעשו נותר.

פ"ג: אכילת ושריפת גידי הפסח - לרב כל הגידים דינם כבשר ונמנים ויוציאים בהם יד"ח אכילת פסח, חוץ מגידי צואר שאינם כבשר ואף אינם טעונים שריפה בנותר כיון שהם קשים ודינם כעץ בעלמא. ומתני' דקתני שהגידים טעונים שריפה ומשמע שמתחילה הם עומדים לשריפה- לרב חסדא איירי בגיד הנשה שהוא רך ורואי לאכילה, והגיד האסור באכילה אינו טעון שריפה, ומתני' כרבי יהודה דס"ל שגיד הנשה אינו נוהג אלא באחת וא"כ טעונים שריפה בנותר שמה זהו המותר באכילה, י"מ בדעת רבי יהודה שרק של ימין אסור, ולפ"ז איירי בנתערבו ב' הגידים, וי"מ שהדבר בספק מה אסרה התורה והדעת נוטה שהאיסור נאמר בשל ימין, ולפ"ז אף בלא נתערבו לעולם טעונים שריפה. ולרב אשי איירי מתני' בשמנו דגיד שהוא מותר באכילה ולכן יש בו איסור נותר וישראל קדושים נוהגים בו איסור ולכן מתחילתו הוא עומד לשריפה. ולרבינא איירי בגיד החיצון של הירך שזה הציצ שרואה את האויר הסמוך לבשר שהוא אסור מדרבנן ואין חיביים עליו מלוקת, ורק בגיד הפנימי והיינו הגיד הגדול המתוח על פני כל אורך הירך בצד הפנימי של הירך הסמוך לעצם הקולית שהוא תחוב בבוקא דאטמא ויוצא מבוקא דאטמא ונמתח ליד אותו עצם על פני כל הירך יש עליו מלקות, דכתיב "אשר על כף הירך" שמתפשט בכל הירך.

מנלן שאין שורפים נותר בט"ו ניסן

הנותר מבשר הפסח טעון שריפה, אמנם אין שורפים אותו מיד ביו"ט, אלא רק למחרת יו"ט. הגמרא מבארת מדוע לא שורפים את הנותר ביו"ט כדי לקיים מצוות "באש תשורפו".

אין שורפים נותר בט"ו ניסן ולא אמרינן עשה ד"באש תשורפו" דוחה לא תעשה דמלאכת יו"ט, לחזקיה דורשים מדכתיב ב' פעמים "עד בוקר" שהכונה בבוקר שני, ואף שגם בלילה השני אסור לשורפו אפי"ט שאינו יו"ט, מצוינו גם בשלמים שאין נאכלים בליל שלישי ומ"מ אין נשרפים אלא ביום. (תוד"ה ליתן).

לאביי דורשים מ"עולת שבת בשבתו" למעט עולת חול בשבת או יו"ט ואם אפילו הקטרת עולה אינה דוחה כ"ש שריפת קרבן פסול שזמנו ביי"ד (והא דכתיב "לא לין לבוקר" דמשמע כל הלילה לין, איירי שכתל י"ד שבת), וכתבו התוס' ד"ה ולא) שמה שמצינו שאברי חול שנתותרו (ריב"א מוסתפק אם זה רק בתמיד או גם בשאר קרבנות) עושה להם מערכה בפני עצמם וסודרם אפילו בשבת, וי"א שסודרם על המערכה הגדולה, היינו דווקא במשלה בהם האור, דנעשו כלחמו של מזבח והרי הם כקרבן היום.

לרבא דורשים "הוא לבדו" (הוא ולא מכשיריו שאפשר לעשותם מבעוד יום) לבדו ולא מילה שלא בזמנה (לרש"י קמ"ל דלא נילף מוק"ו שאם היא דוחה צרעת כ"ש שתדחה שבת, קמ"ל שאינה דוחה כיון שיכול להמתין למחר, וה"ה בשריפת קדשים פסולים ימתין למחר. ולר"ה תוד"ה ולא) היינו לומדים ק"ו מאוכל נפש, ולר"י היינו לומדים מנדחים ונדבות. עוד כתבו התוס' שרבא סובר כרב אשי שיו"ט הוא גם עשה).

פ"ד. ולרב אשי שבתן דיו"ט דמשמע שבות הוא גם עשה, ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה.

אלו חלקים בקרבן פסח נאכלים

הגמרא מבארת אלו חלקים בקרבן פסח יוצאים באכילתם ידי חובת אכילת הפסח, ונ"מ שנמנים עליהם לפסח (לפרוש רש"י, ולרמב"ם הג"מ היא לאיסור שבירת עצם, ולראב"ד לענין איסור נותר).

איתא במתני' שכל הנאכל בשוור הגדול שכבר הוקשה כל מה שעתיד להתקשות, יאכל בגדי הרך מגיל ח' ימים שהוא ראוי לפסח, אבל מה שאינו נאכל בשור הגדול אין נמנין עליו כיון שהוא עתיד להתקשות, וראשי נפשים (הסחוסים שבראשי עצמות הכתפיים) ושהר הסחוסים. לרבה רבים נפשים והסחוסים זה מ"ד אחר הסובר שאע"פ שאינו נאכל בשוור הגדול נאכל בפסח. ולרבא אין כאן מחלוקת דראשי נפשים והסחוסים נאכלים בשילקא (-בישול ארוך) בשוור הגדול, ותניא כוותיה דרבא.

גידים - גידים הרכים דינם כבשר. וגידים שסופם להקשות (לרש"י הכונה לגידי הצואר, ולריב"א "תוד"ה גידן) גידים אלו אין רגילים לאוכלם אף כשהם רכים, אלא הכונה לגידי שדרה, וגידים הרכים היינו גידי בשר), לרבי יוחנן נמנים עליהם בפסח, דבתר השתא אזלינן, והגמ' מעמידה דהיינו באלו שנאכלים בשוור הגדול בשילקא. ולר"ל אין נמנים עליהם בפסח דבתר בסוף אזלינן, ורק גידים שאינם עתידיים להתקשות דינם כבשר. (וראשי נפשים והסחוסים יש עליהם טעם בשר יותר מהגידים. אי נמי גידים סופם להקשות בגדי עצמו, אבל ראשי נפכים והסחוסים סופם להקשות רק בשוור הגדול. תוד"ה הואיל וד"ה הא). וחזר בו ריו"ח ואמר שבתר בסוף אזלינן, ומהאי טעמא עור הראש של עגל הרך (-ינק) אינו מטמא טומאת אוכלין.

מלקות על נותר ועל שבירת עצם בפסח

אסור להותיר מן הפסח דכתיב "ולא תותירו ממנו עד בוקר", וכן אסור לשבור עצם מקרבן פסח דכתיב ועצם לא תשברו בו". הגמרא מבארת האם העובר על לאוים אלו לוקה או לא, ומה הדין בזה בפסח טמא או שאינו ראוי לאכילה.

המותיר בפסח אפילו בקרבן טהור אינו לוקה, אף דכתיב "לא תותירו ממנו עד בוקר". לרבי יהודה הטעם משום שזה לאו הניתק לעשה ד"והנותר ממנו וכו' באש תשורפו", דמשמע שאם ישורף זו היא תקנתו ויצל ממלקות, ועוד דלא דמי ללאו דחסימה שהמלקות נסמך לו. ולרבי יעקב הטעם משום דהוי לאו שאין בו מעשה.

השובר עצם בפסח-

איתא במתני' שהשובר עצם בפסח טהור לוקה, אבל בפסח טמא אינו לוקה. ובברייתא איתא ת"ר "ועצם לא תשברו **בן**" בכשר ולא בפסול, רבי אומר "בבית אחד יאכל ועצם לא תשברו בו" ללמד שרק הראוי לאכילה יש בו משום שבירת עצם. ולהלן תבואר מחלוקתם.

לרב ירמיה נחלקו ת"ק ורבי בשובר **עצם בפסח הבא בטומאה**, שזה קרבן פסול דטומאה דחוויה היא בציבור, אבל הוא ראוי לאכילה.

פ"ד: לרב יוסף בשובר עצם בפסח הבא בטומאה לכו"ע אינו לוקה כיון שהוא פסול, ונחלקו **היתה לו שעת הכושר ונפסל**, שלת"ק לוקה משום שהוא כשר, ולרבי אינו לוקה משום שכעת אינו ראוי לאכילה. וי"ג שבאופן זה חשיב בר אכילה אבל אינו כשר, ואינו נראה, ולפ"ו י"ל שלאביי לוקה בזה לכו"ע. תוד"ה ה"ג.

לאביי היתה לו שעת הכושר ונפסל לכו"ע אינו לוקה כיון שעכשיו הוא פסול (וכן מבואר בברייתא), ונחלקו **אם יש איסור שבירת עצם מבעוד יום** שהקרבן כשר אבל אינו ראוי לאכילה, ומ"מ מדרבנן אסור אטו משחשיכה. (כדמצינו שלרבי נמנים על מח שבראש, הואיל ויכול לגוררו ולהוציאו בקיסם דרך האף, ואין נמנים על מח שבקולית, ומבואר שאף מבעוד יום אסור לשבור את העצם וממילא א"א להגיע למח, ואע"פ שיכול לקלות את העצם ע"י גחלת ולהגיע למח, אסור לעשות כן, לאביי משום דחיישינן שתפקע העצם והחשיב שבירה, ולרבא שמה האש תאכל מהמח עצמו ויש בזה הפסד קדשים בידים, וכן לענין שבירה מבעוד יום גזרו חכמים אטו משחשיכה.) ובברייתא מבואר ששלא בשעת אכילה אין איסור שבירת עצם.

לרב פפא לכו"ע מבעו"י אסור לשבור עצם, כיון שבערב הוא יהיה ראוי, ונחלקו **באבר שיצא מקצתו** חוץ לחומת ירושלים, וצריך לחתוך את היוצא, שחלקו הפנימי כשר וחותך עד שמגיע לעצם וקולף עד שמגיע לפרק וחותך, אבל אינו ראוי לאכילה במקום שבירה. וכן אמר רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה שאין איסור שבירת עצם באבר שיצא מקצתו, אבל אבר שיצא כולו אין בו איסור שבירה, דפסול הוא.

לרב ששת בריה דרב אידי אבר שיצא מקצתו לכו"ע מותר, ונחלקו **אם יש איסור שבירת עצם בנא**, שהוא כשר אבל אינו ראוי לאכילה.

לרב נחמן בר יצחק בנא לכו"ע אסור, כיון שיכול לצלותו ולאוכלו, ונחלקו **בעצם האליה** שזה כשר אבל אינו ראוי לאכילה כיון שמקטירים את האליה.

לרב אשי בעצם האליה לכו"ע מותר כיון שאינו ראוי לאכילה כלל (וכן מבואר בברייתא), ונחלקו **באבר שאין בו כזית בשר** שהוא כשר אבל אין בו שיעור אכילה.

לרבינא בזה לכו"ע מותר כיון שאין בו שיעור אכילה (וכן מבואר בברייתא), ונחלקו **באבר שאין בו כזית במקום זה ויש בו במקום אחר**, אי בעינן שיהיה שיעור אכילה במקום שבירה, וכן נחלקו בזה ריו"ח ור"ל דלריו"ח אסור ולר"ל מותר, והיינו אליבא דרבי, אבל לרבנן לכו"ע אסור. תוד"ה איתמר.

פ"ה. עצם אפי' יש בה מח יש בה איסור שבירת עצם, ולא אמרינן שיבוא עשה ד"ואכלו את הבשר בלילה הזה" וידחה לא תעשה של "ועצם לא תשברו בו", (והקשו התוס' ד"ה כשהוא) דבעינא שעוקר את הלאו לא מקיים את העשה, ועוד שהרי אפשר לקיים שניהם), דכתיב בפסח שני "ועצם לא ישברו בו", וזה מיותר דהא כתיב "ככל חוקת הפסח יעשו אותו", ולומדים מזה איסור שבירת עצם שיש בה מח.

באיזה פסולי קרבן גזרו חכמים טומאה

קרבן שהוא פיגול או נותר גזרו חכמים שזה מטמא את הידים. הגמ' מבארת האם גם בקרבן שיצא למקום שאסור להוציאו מטמא את הידים או לא, ולהלן יבואר מה נחשב "יוצא", וכן יבואר האיסור המיוחד בפסח להוציאו מחבורה אחת לחבורה אחרת.

הפיגול והנותר מטמאים את הידים מדרבנן, הפיגול משום חשדי כהונה שיפגלו בכונה משום איבה, וגזרו שצריך לטרוח להטביל ידיו לפני שיגע בקודש, (והטומאה תמורה גם לרשעים, כדמצינו שטהרת כלים תמורה לשפיכות דמים. תוד"ה משום), והנותר משום עצלי כהונה שמתעצלים לאכול קדשים. וי"א ששיעור הטומאה בכזית כשיעורו לאיסור אכילה, וי"א ששיעורו בכביצה כשיעור טומאתו מדאורייתא.

יוצא- הגמ' מסתפקת אם גזרו חכמים טומאה גם ביוצא, ומסקנת הגמ' שבפסח לא גזרו טומאה ביוצא כי אין לחוש שיוציא במזיד, דבני חבורה זריזים הם שהם רבים ומזרזים זה את זה מלהוציא, וא"צ להחמיר עליהם כדי שלא יבואו להוציא, (דווקא דבירום הנוגעים לפסח אמרינן שהם זריזים, אבל לענין חתוי חוששים. תוד"ה דבני), אבל בשאר קדשים נשאר הדבר בספק, ובאבר שיצא מקצתו גם אם גזרו טומאה ביוצא אין שאר הבשר נטמא, דטומאת סתרים לא מטמיא דכתיב "ידיי לא שוטף במים" בעינן נגיעה בידים שהם בגלוי, (ואף שר"מ חולק, הלכה כרבי יוסי שאינו מטמא. תוד"ה טומאת), ולרבינא דאמר חיבורי אוכלים לא חיבור הוא וכמאן דמיפירתי דמי' ולא חשיב בית הסתרים נטמא כולו. ואף אם יש שיעור טומאה במה שיצא לחוץ, ובאופן כזה מודה רבי יוסי שהוא מטמא בשעת פרישתו, איכא לאוקמי בביתזת בכל כוחן, או בחותך ומשליך מעט מעט. תוד"ה ולרבינא.

פ"ה: איסור הוצאת פסח מחבורה לחבורה- אסור להוציא פסח מחבורה לחבורה בבית אחד, דכתיב "לא תוציא מן הבית מן הבשר **חוצה**" והיינו חוץ למקום אכילתו. אמנם אין חיוב מלקות עד שנייח, כדמצינו שבאיסור הוצאה בשבת בעינן עקירה והנחה, והא דתנן שהיו מוציאים פרים הנשרפים חוץ לג' מחנות ע"י מוטות, ובזמן שרק הראשונים יצאו מהעזרה רק הם מטמאים בגדים, איירי בנגררים ע"ג קרקע דאיכא הנחה, אבל בלא הנחה אין טומאה גם לראשונים. וכתבו התוס' ד"ה הוצאה) שאיסור הוצאה בשבת נלמד מ"אל יצא איש ממקומו" קרי ביה אל יציא, ותחומין דרבנן, ולמ"ד תחומין דאורייתא קרא אתי להוצאה, ותחומין נלמד מדכתיב יצא ולא כתיב יוציא. והא דילפינן הוצאה מ"והכלל העם מזהביא" בעינן חד קרא להוצאה מרה"י לרה"ר וחד קרא להוצאה מרה"י לרה"י, הדוצאה היא מלאכה גרועה. עוד כתבו התוס' ד"ה בנגררים) שא"צ נגררים בקרקע ממש, אלא די שיהיה בתוך ג' לקרקע. עוד כתבו שאף שבשבת היכא שהאגד הוא בפנים פטור המוציא, הכא איירי שכל הפר בחוץ, ואין אלו שבפנים יכולים להכניסו ע"י המוט.

אבר קרבן שיצא מחוץ לירושלים, ומה נתקדש בקדושת העזרה וירושלים

אבר שיצא מחוץ לירושלים אסור באכילה, ואם יצא מקצתו צריך לחתוך את מה שיצא והשאר מותר באכילה. הגמ' מבארת דינים אלו, וכן האם גגות ירושלים או העליות קדושות בקדושת ירושלים, ומה הדין בגגות ועליות העזרה.

אבר שיצא מקצתו מחוץ לירושלים, וצריך לחתוך את היוצא, בקרבן פסח שאסור לשבור בו עצם חותך עד שמגיע לעצם וקולף את הבשר שלא יצא עד שמגיע לפרק שמתחברים שם שתי עצמות, וחותרך את העצם ומשליך את העצם שיצאה ואוכל את הבשר שקיף, (ולר"ל שאבר שאין עליו כזית בשר במקום זה ויש בו במקום אחר אין בו איסור שבירת עצם, אינו שובר, לאביי שמה תישבר כולה כשיכה על מקום הקיולף, ולרבינא איירי בקולית העצם העליונה של הירך, שיש בו מח מותנו, ואף אחר קליפה יש בו איסור שבירת עצם. פ"ה.), ושאר קדשים קוצץ בקופיץ, שהרי אין בהם איסור שבירת עצם.

האם חומת ירושלים כירושלים- מן האגף (-מקום הגפת הדלת, שהדלת נוקשת שם ככסוגרה) ולפנים (-תוך העיר ממש), כלפנים, ואוכלים שם קדשים קלים, מן האגף ולחוץ כלחוץ, החלונות ועובי החומה כלפנים (וכתבו התוס' ד"ה החלונות) שאף שכשקדשו את ירושלים הלכו לפנים מן החומה, כונתם היתה לקדש גם את החומה, אי נמי למסקנה (פ"ו.) שמדובר בחומה הנמוכה, הלכו עליה וקידשוה), והאגף עצמו בשערי ירושלים כלחוץ מפני שהמצורעים יושבים שם מפני החמה או הגשמים, ושערי עזרה כלפנים שנתקדש עוביכם בקדושת עזרה, ושער נקנור שהוא השער המזרחי של העזרה לא נתקדש מפני שמצורעים שהם משתלחים חוץ לג' מהנות עומדים שם כשהם מחוסרי כיפורים ביום השמיני אחרי שנתרפאו וגילוה וטבלו והעריב שמשם ומכניסים בהונות ידם לעזרה לתת עליהם מדם האשם, שלא יסל הדם יוצא, ומחוסר כיפורים שנכנס לעזרה עונשו כרת, וביאה במקצת לאו שמה ביאה לעונשו, אי נמי שמה ביאה ויש גז'ח' להתירו.

צירוף לתפילה- לרב דין צירוף לתפילה (לרשי' איירי בצירוף לעשרה. אבל לתוס' ד"ה וכן לתפילה) לענין עשרה מתיצה מפסקת, כמבואר בעירובין צ"ב: שתעשה הנמצאים בחצר גדולה אינם מצטרפים עם אחד שנמצא בחצר קטנה, ומאיךד לענין שופר ומגילה העובר אחורי בית הכנסת או שביתו סמוך לבית הכנסת יצא אם כיוון לצאת, אלא איירי לענין שיחיד יענה קדושה ואיש"ו) דומה לדין הנ"ל דמן האגף ולפנים כלפנים וכו', אבל לרבי יהושע בן לוי אפי' מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים מפני שהכל גלוי וידוע לפניו ואין סתימה לפניו.

קדושת גגים ועליות-

גגים ועליות אינם קדושים בין גגות ירושלים לענין קדשים קלים בין גגות העזרה לענין קדשי קדשים.

פ"ו. ומה שמצינו שהיו אומרים את ההלל על הפסח על הגגות (כזיתא פסחא שהחבורת היו גדולות עד שהיה רק כזית לכל אחד, והלילא פקע איגרא מקול המולת ההמון מההלל היה נראה כאילו הגגות מתבקעים) היינו שאחר האכילה בבית היו אומרים את ההלל בגג, דרק בזמן האכילה אסור לעקור ממקומו.

עלית בית קדשי הקדשים נתקדשה (وهיו נכנסים לשם רק פעם בשבע שנים או פעם ביובל, כדי לדעת אם היא צריכה תיקון), דשאני היכל שדוד קידשו, זכתיב "ויתן דוד לשלמה בנו את תבנית האולם ואת בתיו וגזכיו ועליותיו וכו' הכל בכתב מיד ד' עלי השכיל".

הלשכות הבנויות בקודש ופתוחות חולח תוכם חול וגגותיהם קודש דווקא כשהגג שווה לקרקע עזרה ולהכי דינם כעזרה, ואלו הבנויות בחול ופתוחות לקודש תוכם קודש וגגותיהם חול, אע"פ שהגג שוה לקרקע העזרה ומחילות לא נתקדשו, היינו דווקא מחילות הפתוחות להר הבית שעל זה אמר ריו"ח שמוות לבעל קרי להכנס לשם, אבל מחילות הפתוחות לעזרה נתקדשו.

גגות העזרה לא נתקדשו ואין אוכלים שם קדשי קדשים ואין שוחטים שם קדשים קלים, והא דתניא שגגו של ההיכל קודש היינו לשימוש נתינת אותם שתי אמות שהיו בלשכת שושן הבירה בגובה השער שהוא בגגין ועליות, (ולא שצריך להניח כלי קודש במקום מקודש, אלא הכונה שהיתה להם קדושה רק לענין זה. תוד"ה לא), הראשונה יתירה חצי אצבע על אמה של משה שהיתה שש טפחים, והשניה יתירה עליה אצבע, כדי

שהיו האומנים שנשכרו לבניה נוטלים בקטנה (-שיבנו אמה קטנה) ומחזירים (בוניים בפועל) בגדולה (הקטנה מביניהם לכסף וזהב, והגדולה לבנין) כדי שיעשו יותר להקדש שמה נהנו מן ההקדש ולא יבואו לידי מעילה, אבל לצורך אחר לא היו קדושים.

אכילת הפסח במקום אחד

נחלקו רבי יהודה ור"ש האם מותר לאדם לאכול את הפסח בשני מקומות, וכן האם מותר לחבורה אחת להתחלק ולאכול את הפסח בשני מקומות, וכדלהלן.

כתיב ”על ה**תבית** אשר י**אכלו** אות**ו** בהם” דמשמע ששני בני אדם אוכלים פסח אחד בשני בתים, ומאיךד כתיב ”בבית **אחד** יאכל”.

לשיטת רבי יהודה יש אם למסורת ואף דקרינן ייאכל הא כתיב יאכל דקאי על האוכל, ולומדים מזה שיחיד אין יכול לאוכלו בשני מקומות, אבל רבים יכולים ליחלק לב' מקומות ב'- בתים. וכן מבואר במתני' **שתי חבורות שהיו אוכלות** פסח אחד **בבית אחד** יכולים לאוכלו כשכל קבוצה מסיבה לצד אחר, ויכולים להשאיר את המיחם שמחממים בו מים למזיגת היין באמצע אע"פ שהוא מפסיק בין ב' החבורות, והשמש שמשמש לשתי החבורות מותר לו לאכול רק עם בני חבורה אחת שהתחיל לאכול בה, ואם הוא מוזג לחבורה השניה צריך לקפוץ את פיו ולהחזיר את פיו לצד חבורתו, שלא יחשדוהו שהוא אוכל עם החבורה השניה, ואם הוא אכל כזית ליד התנור יכול להוסיף ולאכול דווקא שם, וכן **הכלה** שהיא בושה הופכת את פניה ואוכלת (אם היא רוצה, כיון שהפסח נאכל בב' חבורות. רש"י. אבל התוס' ד"ה הכלה) כתבו שיכולה להפוך פניה גם באמצע האכילה, אי נמי קמ"ל שחייבת להפוך פניה).

לשיטת רבי שמעון יש אם למקרא דקרינן ייאכל דהיינו שהפסח ייאכל בבית אחד (והא דס"ל לגבי נבגדו בה" יש אם למקרא ולמסורת, שאני התם שאין זה סתירה. תוד"ה ומר), ולומדים מהפסוקים שיחיד יכול לאוכלו בב' מקומות, אבל אין בני החבורה רשאים ליחלק בתחילת אכילתם לב' מקומות דקרא קפיד על תחילת האכילה. וי"א שר"י סובר יש אם למקרא דכתיב ”בבית אחד”, ור"ש סובר יש אם למסורת והיינו תרגום אונקלוס ”הגר בחבורה אחת יתאכל”, ואין נראה.

פ"ו: נפרסה מחיצה בין בני חבורה לר"י יכולים לאכול כך אע"פ שאסור ליחיד לאכול בב' מקומות, דאין זה נחשב מקום חדש כיון שאינו רואה אויר שלא ראה עד עכשיו, ולר"ש לא דאין פסח נאכל בשתי חבורות. **נסתלקה המחיצה שביניהם** שיש כאן אויר חדש והוי כמקום אחר, לר"ש יכולים לאכול כך כיון שהפסח נאכל בב' מקומות, ולר"י לא. ורב כהנא מסתפק בהנ"ל אם ע"י סילוק המחיצה הוי כב' מקומות, והאם ע"י פריסת מחיצה הוו כב' חבורות, או לא, וקאי בתיקו.

כמה הנהגות מרב הונא-

אמרו ששמו **ב** הונא כי בעל השם הוא כך שמו מקטנותו.

ישב על המיטה אף שזה דרך כבוד, שהקטנים יושבים ע"ג ספסלים, משום כל מה שייאמר לך בעל הבית עשה (חוץ מצא).

קיבל את הכוס מיד ולא המתין שיפצירו בו, משום שמסרבים לקטן לא לקבל דבריו עד שיפציר, ואין מסרבים לגדול, כדמצינו שהמלאכים סירבו ללוט ולא לאברהם.

שתה את הכוס בשני פעמים עם הפסקה, משום שבפעם אחת הרי זה גרגון, ובג' פעמים גס רוח, ובכוס קטן ויין מתוק וכרס רחבה מותר.

לא החזיר פניו לצד אחר אלא שתה לעניהם, משום שרק הכלה מחזירה פניה ואוכלת.

דיני שמש - א"צ לשמש אלא כשהגיעו כבר ג' אנשים, ויכולים לצאת אחד אחד אע"פ שקשה לשמש לשמש את הנשאים, ודווקא בזמן שרגילים לאכול שמתחילים בזמן ולא קודם, והיחיד לא מאריך יותר מהרגיל, וצריכים להודיע לשמש שלא יגמרו יחד, לרבינא האחרון צריך להוסיף דמים ואין חלק כרבינא. ור"ח (תוד"ה נגסין) מבאר דאיירי בפסח, שאם באו הלכה מהחבורה לאכול בזמן שרגילים לאכול, ושלחו את השמש לחפש את האחרים ולא מצאם, אם הם שלשה יכולים לאכול, אבל פחות משלשה צריכים להמתין, א"כ היו מקובצים יחד וחלק יצאו והשמש לא מצאם שבוה אפילו אחד יכול לאכול, ולרבינא (תוד"ה אמר רבינא) האוכל צריך לשלם לחבריו, ואין הלכה כמוהו אם אכל בזמן שרגילים לאכול והשמש לא מצאם.

האשה

מבואר לעיל (ס"א.), שהשוחט את הפסח עבור אלו שלא נמנו עליו פסול, דכתיב ”במכסת נפשות איש לפי אכלו תכוסו על השה” וא"א להיות מנוי על שני פסחים. בפרק זה יבוארו דיני ההתמנות על הפסח.

פ"ז. האשה ששחטו עליה בעלה ואביה, אם היא כבר בבית בעלה תאכל משל בעלה דמסתמא כך דעתה. ואם הפסח הוא הרגל הראשון מחופתה, אם היא בבית אביה כדרך הנשואות ברגל הראשון, ואינה רדופה ללכת לבית אביה, ברגל הראשון תאכל במקום שהיא רוצה דזה ספק במה ניחא לה, (ואם אין ברירה דאין לומר שהתברר שבשעת שחיטה וזריקה זה היה עבורה, הכונה למה שרצתה בשעת שחיטה ששאלו אותה ואמרה שזה רצונה. ובאופן זה אם לא ביררה אינה אוכלת לא משל זה ולא משל זה. תוד"ה האשה), אבל בשאר רגלים תאכל משל בעלה דכיון שבית בעלה חביב עליה ודאי רצונה להמנות עמו, ואם היא רדופה ללכת לבית אביה, רגל ראשון תאכל משל אביה, ושאר רגלים תאכל במקום שהיא רוצה. ע"כ לפירוש רש"י. והתוס' ד"ה כאן) סוברים שכל הנשים רדופות להגיד שבחם בבית אביהן, וממילא ברגל הראשון אוכלת משל אביה, ורק אם ברגל הראשון לחופתה לא הלכה לבית אביה ובשני היא הולכת לשם, אוכלת בשני משל בעלה. אי נמי אף ברגל ראשון לחופתה, אם כבר קודם הרגל הגידה שבחה בבית אביה אוכלת משל בעלה. ואם היא רדופה לילך להגיד שבחה בבית אביה, ברגל הראשון אוכלת משל אביה, ובשני אם עדיין לא הגידה שבחה בבית אביה הוי ספק (ואם הלכה לבית אביה אוכלת משל אביה, אי נמי אפילו בהלכה הוי ספק).

ביאור כמה פסוקים ועניינים

אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום - שנתחבבתי בעיניו ונמצאתי שלימה לו ככלה שנמצאת שלימה בבית חמיה, והיא רוצה לספר זאת בבית אביה.

והיה ביום ההוא נאום ד' תקראי אישי ולא תקראי עוד בעלי- ככלה בבית חמיה ולא ככלה בבית אביה.

אחות לנו קטנה ושדים אין לה - זו עילם שזכתה ללמוד ולא זכתה ללמוד והיינו דניאל שהיה בה, אבל בבל גידלה את עזרא הסופר שגם לימד.

אני חומה ושדי כמגדלות - לרבי יוחנן חומה זה תורה, ושדי אלו תלמידי חכמים שמניקים אחרים כמו שדיים. ולרבא חומה זו נכסת ישראל, ושדי אלו בתי כנסיות ומדרשות.

אשר בנינו כנטיעים מגודלים בנעוריהם בנותינו כזויות מחוטבות תבנית היכל- אלו בחורי ישראל שלא טעמו טעם חטא, ובנות ישראל שאוגדות פתחיהן לבעליהם ואינן נבעלות לאחרים, אי נמי שאומרות לבעליהם מתי הן נדות אע"פ שתאותם רבה, שמעלה עליהם הכתוב כאילו נבנה היכל בימיהם.

דבר ד' אשר היה אל הושע בימי עוזיהו וכו' - באותו זמן נתנבאו ד' נביאים, הושע ישעיה עמוס ומיכה, ומתוכם "תחילת דיבר ד' בהושע", ואמרו לו בניך חטאו, והיה לו לומר לקב"ה בניך הם בני חנוניך הם בני אברהם יצחק ויעקב גלגל רחמיך עליהם, אבל הושע אמר לקב"ה שיחליף את ישראל באומה אחרת, אמרו לו הקב"ה ”לך קח לך אשת זנונים וילדי זנונים”, ”וילך ויקח את גומר (י"מ שהכל גומרים בה, וי"מ שרצו לגמור ממוון ישראל בימיה, וי"מ שגמרו ממוון ישראל בימיה) בת דבלתים (י"מ דיבה רעה בת דיבה רעה, וי"מ שהכל דשים בה כדבילה)”.

פ"ז: אחר שילדה לו שני בנים ובת אמרו לו הקב"ה שיבדל ממנה כמו שמשה בדל מן האשה כשהקב"ה דיבר עימו, אמרו לו הושע שאינו יכול להוציאה או לגרשה כי יש לו בנים ממנה, אמרו לו הקב"ה שאם באשה זונה ובנים זנונים שאין ידוע ממי הם אינו יכול להוציאה, ישראל שהם בני והם בני בחוני אברהם יצחק ויעקב, והם אחד מד' קנינים שיש לקב"ה בעולם (תורה, שמים וארץ, בית המקדש, ישראל) כ"ש שא"א להחליפם באומה אחרת, עמד הושע לבקש רחמים על שביקש להחליפם, אמרו לו הקב"ה שיבקש רחמים על ישראל על ג' הגזירות שגזר עליהם

בגללו, ביקש עליהם רחמים וביטל את הגזירה והתחיל לברכם.

אוי לה לרבנות שמקברת את בעליה מחמת שמתנשאים ברבנות, דאין לך נביא שלא מתו ארבעה מלכים בימיו.

ירבעם בן יואש מלך ישראל זכה לימנות עם מלכי יהודה מפני שלא קיבל לשון הרע על עמוס, כשאמרו לו שעמוס אמר שהוא ימות בחרב.

אפי' בשעת כעסו של הקב"ה זוכר את הרחמים.

אפי' דור של רשעים אין להלשינים לשמים.

כמה דברים בענין הגלות-

לא הגלה הקב"ה את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו להם גרים.

צדקה עשה הקב"ה לישראל שפיזרם לבין האומות שא"א לכולתם יחד.

למה גלו לבבל- יודע הקב"ה שאין ישראל יכולים לקבל גזירות אכזריות של אדום לפיכך הגלה אותם לבבל. וי"א מפני שעמוקה כשאול ויפדה אותם משם מהר כמו שהבטיחם. וי"א מפני שקרוב לשונם ללשון התורה ולא תשתכח מהם התורה מהר. וי"א ששיגרם לבית אמם שאברהם יצא מאור כשדים. וי"א כדי שיאכלו תמרים ויעסקו בתורה.

הכסף שלקחו ישראל ממצרים חזר לשם בימי שישק.

כתב הלוחות פרח בשעת שבירתם.

פ"ח. לכו ונעלה אל הר ד' אל בית אלוקי יעקב- כיעקב שקראו בית.

גדול יום קיבוץ גלויות כיום שנבראו בו שמים וארץ.

פסח שיש נדון עבור מי נשחט

אין הפסח קרב אלא עבור מי שנמנה עליו לפני השחיטה, וא"א להתמנות על שני פסחים. הגמרא מבארת מה הדין באופנים שונים שיש נדון האם הפסח נשחט עבורו או לא, באיזה אופנים מותר לאוכלו.

יתום ששחטו עליו האפוטרופסים שלו ושניהם המנוהו על פסחיהם יאכל במקום שהוא רוצה, אף אם אין ברירה, דכתיב ”שה לבית” שבעה"ב יקח שה לכל בני ביתו וא"צ דעתם. רש"י. והתוס' (ד"ה שה לבית) ביארו הטעם משום ששה לבית לאו דאורייתא. וכתבו שאף שאסור להאכיל קטן איסור בידים, כיון דאיכא חינוך מצוה מותר.

שחיטת בעה"ב לבני ביתו- בעה"ב א"צ דעת בני ביתו הקטנים מפני שעליו לחנכם, (ואף למ"ד שגדול הסמוך על שלחן אביו נחשב קטן, כאן הכונה דזווקא לקטן ממש, דמבואר בגמ' שקטן אין יכול למחות, וגדול הסמוך על שלחן אביו ודאי יכול למחות. תוד"ה על), ועבדו ושפחתו הכנענים מפני שהם סמוכים עליו, ובעל כרחם ימשכו אחריי, ואם שחט עליהם יוצאים בשלו, דכתיב ”שה לבית”, אבל בנו ובתו הגדולים ועבדו ושפחתו העברים והאשה שיכולה לומר איני ניזונת ואיני עושה צריך דעתם, (ואע"פ שאמה העבריה יוצאה בסמינים וא"כ היא קטנה, מ"מ כיון שאין עליו לחנהה היא יכולה למחות), ואם שחט עליהם ומחו או ששחטו בעצמם אין יוצאים בשלו, אבל בסתמא יוצאים בשלו.

עבד של שני שותפים אם שני השותפים מקפידים זה על זה שלא להנות זה מזה, (וכל אחד חושב שחבירו אינו מקפיד אם העבד יאכל משלו וחבירו ינהג, אבל אינם מקפידים שחבירם לא ינהג מהם. תוד"ה מתינתין), לא יאכל משל שניהם אפילו אם אחד מהם המנהו על פסחו, דמי נתן רשות לחלק האחר להמנות על שלו, ואם אינם מקפידים רצה מזה אוכל רצה מזה אוכל.

מי שחציו עבד וחציו בן חורין- למשנה ראשונה עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד, ולב"ש כיון שאינו יכול להינשא והעולם נברא לשבת כופין את רבו לשחררו (ואף שאין אומרים לאדם הטא כדי שיזכה חפרך, מצוה רבה שאני, וכתב ל"א תהוה בראה לשבת יצרה". תוד"ה סופין), וכותב העבד לרבן שטר על חצי דמיו, וחזרו ב"ה להורות כב"ש. וلعנין קרבן פסח למשנה ראשונה לא יאכל לא משל עצמו ולא משל רבו דמסתמא לא היה בדעת רבו להמנות את חלק הבן חורין על שלו, ולמשנה אחרונה יכול לאכול משל עצמו, דכיון שבידיו לשחררו הרי הוא כבן חורין. אמנם חצי שפחה וחצי בת חורין אין כופים לשחררה א"כ נהגו בה מנהג הפקר, דיתכן שלא תינשא כיון שאינה חייבת בפרו ורבו. (שם).

למה חצי עבד וחצי בן חורין אינו יכול להנשא- לא אמרין שעשה דפרו ורבו ידחה לא תעשה דלא יהיה קדש, משום שלאשה אין פרו ורבו, ועוד דבתחילת הביאה נעקר הלאו והעשה מתקיים רק בהוצאת הזרע. ואיירי בזמן שאין חיובל נוהג שגם אין עבד עברי נוהג, דאי לאו הכי ימכרו עצמו לעבד עברי ויהיה מותר בשפחה, ועוד דאסור למכור עצמו בעבד עברי. ואינו יכול לישא חצי שפחה בת חורין, דאתי צד עבדות ומשתמש בצד בן חורין. ואינו יכול לישא ממזרת, דאי תפסי קידושין אתי צד עבדות ומשתמש בצד אשת איש, ואי לא תפסי קידושין (דהו ספק) א"כ בעילתו בעילת זנות, ועוד דאין זו תקנה להרבות ממזרים בישראל. ולא ישא נתינה, די"ל שנתין אסור בשפחה אע"פ שממזר מותר. תוד"ה לישא.

האומר לעבדו צא ושחוט עלי את הפסח-

פ"ח: שחט גדי יאכל אע"פ שרגיל בטלה, שחט טלה יאכל אע"פ שרגיל בגדי.

שחט גדי וטלה אינו מועיל, שאין נמנים על שני פסחים כאחד לאכול בשעת אכילה אחד מהם, דאין ברירה, (ואם יש ברירה מאיזה שירצה יאכל. תוד"ה והתנאי). ומלך ומלכה שהם תלויים על עבדיהם ואין להם קפיידא מה עבדיהם ישחטו להם (כיון שיש להם הרבה מעדנים. תוד"ה במלך), יאכלו מן הראשון דכיון דליכא קפיידא כבר יצאו בראשון, והשני ישרף. (ופעם אחת נמצאת לטאה בבית המטבחים ורצו לטמא את כל הסעודה מפני שהלטהא היא אחד משמונה שרצים המטמאים במגעם, וכו', אמר להם ר"ג שיטילו עליה כוס של צונן, וריחשה וגבי טומאה כתיב "במותם", נמצא מלך תלוי במלכה, והמלכה וכל הסעודה תלויים בר"ג).

שכח מה אמר לו רבו ילך העבד אצל רועה שאדונו רגיל אצלו דניחא ליה בתקנתיה דרביה, ויקח גדי וטלה, ויתן לו אחד מהם ע"מ שאין לרבו רשות בו, (ולמ"ד שגם בזה קנה רבו, יתן לו ע"מ שיצא בזה יד"ח פסח, דהוי כמו נותן לו ע"מ שיצא בו לחרות. תוד"ה על מנת), ויאמר אם גדי אמר לי רבי גדי שלו וטלה שלי, ואם טלה אמר לי רבי טלה שלו וגדי שלי. ואם שכח רבו מה אמר לו וכבר נשחטו שניהם הגדי והטלה יצאו לבית השריפה דאין הפסח נאכל אלא למניויו, אם שכח לאחר זריקה פטורים מלעשות פסח שני דקמי שמיא גליא למי נשחט ונזרק כל אחד, ואם שכח קודם זריקה חייבים לעשות פסח שני, וי"א דבזה אף אם שכח קודם זריקה פטורים מלעשות פסח שני דקמי שמיא גליא.

פ"ט. אבל היכא שנתערבו ה' עורות של פסחים זה בזה ונמצאת יבלת באחת מהם שזה מום הפוסל את הקרבן, אם נתערבו קודם זריקה חייבים לעשות פסח שני דכולם פסולים כיון שלא נזרק הדם לאכילת בשר, ואם נתערבו אחר זריקה פטורים מלעשות פסח שני, אע"פ שאחד מהם ודאי לא יצא יד"ח, שהרי אם יביאו כל אחד פסח יש כאן ד' שהביאו חולין לעזרה שהרי הם כבר יצאו יד"ח, ואם יביאו כולם פסח אחד נמצא הפסח יאכל שלא למניויו, ואם יעשו תנאי שמי שכבר הביא יהיה קרבנו שלמים, הרי שלמים צריך שתי מתנות שהם ד' ובזריקה, ואילו פסח מתנה אחת ובשפיכה בנחת מן המזרק לקיר המזבח כנגד היסוד, ואע"פ שבדיעבד אפשר לצאת בשלמים במתנה אחת בשפיכה זה אינו אלא דיעבד ולא לכתחילה, וטוב לעבור על ספק כרת בשב ואל תעשה, ולא יעשו רובם שלא כהוגן. תוד"ה הני'.

אבל מצד אכילת החזה ושוק אין בעיה, דאף שא"א שכל אחד יצורף איתו כהן, מפני שאם הכהן כבר הביא פסח אחר נמצא הפסח נאכל שלא למניויו, ואם הכהן לא הביא פסח אחר, יש לחוש שזה אינו פסח ונמצא שהכהן לא עשה פסח, יכולים להביא ה' פסחים והכהן יתמנה על כולם ויאכל חזה ושוק של כולם.

אמנם כיון שאין למעט בזמן אכילת שלמים שנאכלים לשני ימים ולילה, ואילו פסח נאכל ליום ולילה, ואם זה שלמים נמצא שורף קדשים כשרים, לכן יביאו את השלמים ממוותר הפסח ויתנה שאם הוא כבר הקריב זה יהיה שלמים כדן מותר הפסח, והוא נאכל ליום ולילה, ואף שאין מופרישים תחילה למותרות (כיון שלא חל על זה שם פסח. רש"י. ולתוס' ד"ה וינתי) ההוא"א היתה שיקדיש לשם פסח, וממילא אם כבר יצא יד"ח יהיה זה מותר הפסח, ומשני דלא הוי מותר הפסח אלא שהופרש לגמרי לפסח ונתותר), יכולים לטרוח למצוא מותר הפסח והיינו אנשים שנותר להם פסח חי או מעות, ויתנו. (ואף שאם הפסח נשאר בלי בעלים שעה אחת שוב אינו ראוי לפסח, איירי שהפריש ב' פסחים לאחוריות ונשאר לו אחד, דאינו נפסל מחמת שאין לו בעלים),

ובקרבן אנשים יש לחוש שאם זה שלמים צריך סמיכה ועל פסח לא סומכים ואם הוא סמך על פסח נמצא עובד עבודה בקדשים, (דס"ל דבעינן סמיכה בכל כוחו, דאי לאו הכי לא חשיב עבודה. תוד"ה ואילו), אבל בקרבן נשים שא"צ סמיכה אין לחוש לזה.

דיני ההתמנות על הפסח

האומר לבניו הריני שוחט את הפסח על מי שיעלה מכם ראשון לירושלים אע"פ שאין ברירה זכה הראשון בחלקו ומזכה אחיו עמו, דבאמת המנה אותם אביהם מעיקרא וכך הודיעם, (שהרי א"א להמנות אחרי שחיטה), ולא אמר כן אלא כדי לזרזם במצוות. ומעשה וקדמו בנות לבנים ונמצאו בנות זריות ובנים שפלים. וכתבו התוס' (ד"ה אלא) שבנדרים ל"ו מוכיחים מכאן שמדאורייתא אין חיוב להמנות קטנים, וא"כ כוננת הגמ' שכיון שאין חובה להמנותם הוי כהנמוע מעיקרא.

יכולים להתמנות על הפסח הרבה אנשים, אע"פ שהם בני חבורה אחרת ובני החבורה הראשונה כולם משכו ידיהם, (ודלא כשיטת רבי יהודה שצריך שישאר אחד מהחבורה הישנה), ובלבד שיהיה כזית לכל אחד.

עד מתי נמנים על הפסח או מושכים ידיהם- נמנים על הפסח עד השחיטה לכו"ע, דכתיב "במכסת נפשות" ואח"כ כתיב "תכוסו. ומושכין ידיהם לת"ק עד השחיטה, דכתיב "מהיות משה" בעוד שהשה חי, ולר"ש עד שיזרק הדם, ד"מהיות" היינו שהוא נמצא ולא נגמרו עבודותיו.

פ"ט: **הממנה עמו אחרים בחלקו** בלי דעת שאר בני החבורה, רשאים בני חבורה ליתן לו חלקו והוא אוכל משלו עם חבורתו, (דס"ל להאי תנא שהפסח נאכל בני' חבורות), והם אוכלים משלהם, וכן **מי שאוכל הרבה** רשאים לומר לו טול חלקך וצא (דאין הטעם תלוי דזווקא ברבוי דעות שזה מעכב את הסעודה, שאינם רוצים שישב עמהם איש זר), אבל אם אין ידיו יפות אינם רשאים ליחלק, (אמנם שמש שהתחיל לאכול ליד התנור, אינו יכול לכופם לאכול עימו שם, מפני שלא קיבלו לטרוח בשבילו). ודין זה הוא גם בסעודה של כל השנה, (ולא אמרין שרק בפסח אומרים לו שקיבלוהו רק כדי לתקן את הזביחה שלא יהיה נותר, ושיערו שיאכל כמו כולם, משא"כ בשאר השנה שאינו אלא לצוותא בעלמא). ואם התנו שלא ליחלק, אם המנה אחרים בחלקו רשאים לתת לו חלקו, אבל אם ידיו יפות אין רשאים לתת לו חלקו. תוד"ה בני חבורה.

המוכר עולתו ושלמיו לאחרים כדי שיתכפרו בהם לא עשה כלום והם קרבים עבורו, ומ"מ המעות שקיבל יפלו לנדבה (לשופרות שהיו במקדש שהיו מקריבים מהם עולות לקיץ המזבח) משום קנס כדי שלא יבוא בפעם אחרת לקנות עולה ושלמים מאחר, ואיהו דאפסיד אנפשיה, והמוכר הוא הפושע ולא הקונה, ואפי' אם קיבל יותר משווי הקרבן הכל יפול לנדבה ולא אומרים שזה מתנה בעלמא.

צ. מה מותר לעשות במעות שניתנו כדי להתמנות על הפסח- לרבנן אפשר להשתמש במעות שניתנו לו כדי להתמנות על הפסח, עבור אכילה, ולא בשביל מקח, ולרבי מותר אף למקח, דע"מ כך הקדישו ישראל את פסחיהם, ואיירי במעות שהוקדשו מתחילה, דאי במעות חולין הכל מותר. (ואף שכבר הקדיש את הקרבן לפסח מותר למנות אחרים עליו, מפני שעל דעת כך הוא מקדישו. תוד"ה זוה). י"א שבעצים לצלייתו מותר אף לרבנן כיון שזה לצורך הפסח עצמו, ונחלקו במצה ומרור שזה אכילה נפרדת אבל זה מכשיר את הפסח. וי"א שלמצה ומרור מותר אף לרבנן כיון שזה מכשיר את הפסח, דכתיב "על מצות ומרורים יאכלוהו", ונחלקו אם מותר לקנות חלוק וטלית, דכתיב "ואם ימעט הבית מהיות משה" שאם הייו לו מעות מועטים מהיות משה ואין לו במה לקנות צורכי הפסח, יקח מעות משכנו וימנהו על פסחו ויקנה מהמעות מה שהוא צריך, לרבנן היינו להחיות את השה, ולרבי הכונה שיחיה את עצמו מהשה, וקמ"ל קרא שזו דעת המקדיש. (תוד"ה החיה). ולהלן יבואר אם נחלקו בפסח או במעות הפסח.

האם איסור אתנן חל על קדשים- נתן לזונה מוקדשין באתננה מותר להקריבם (אבל עופות חולין אסור), דכתיב "לכל נדר" פרט לנדור. והא דבעי קרא ולא אמרין כן מסברא שהרי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, רבי אושעיא פירש דאיירי בממנה זונה על פסחו וכרבי

שדרוש "מהיות משה" אף הולקח ואי"כ פסח הוא ממוון בעלים, והוי"א ששלו הוא ובידו לאסורו. ואביי אמר שרובי דברי אר"א אושעיאי היה מפרש דאייירי בקדשים קלים כליש יוסי הלגילי שטובר שקדשים קלים ממוון בעלים, אבל הפסח עצמו קדוש לגמרי, ודברי רבי הם רק במעות שהפריש לפסחו, שמפריש אותם על דעת שיוכל מי שקיבלם ממנו עבור המינוי להשתמש בהם לצרכיו, שיתנם למנחה בתורת מתנה והוא ימנהו על הפסח במתנה, אבל הפסח עצמו אינו ממוון בעלים, מפני שהאדם מקדישו לגמרי וממילא אין בידו למוכרו והוי מתנה ולא חל עליו איסור אתנן. ורבי אושעיאי סבר שרלבי אפי' הפסח עצמו אינו קדוש לגמרי. אמנם לפי השיטה שרבי שקנתו רק מצה ומחור, בהנחה מעמידים כריה"ג, ולכן צריך ללמוד "מלכל נדר" תוד"ה כ"י.

שחיטת הפסח עבור טמאים שעומדים ליטהר

פסח שנשחט עבור טמאים פסול, דכתיב "איש לפי אכלו" וטמאים אינם יכולים לאכול. אמנם אם בשעת אכילה יהיו טהורים, יכולים לשחוט את הפסח אף בזמן שהם עדיין טמאים, כל טמא לפי זמן טהרותו. (מלבד במקום שהושחש שיפשע ולא יהיה טהור, לפי רב), וכדלהלן.

צ: **טבול יום ומחוסר כיפורים**
זב חבה ומצורעת וילדת שוחטים עליהם, הגמ' אומרת שלפי רב (דלהלן) שאין שוחטים וזורקים על טמא שרץ שמא יפשע ולא יטבול, איירי במחוסר כיפורים שמטר את הקרבן לבית דין, וכרב שמעיה שאמרו שיש חזקה שאין ביד של כהנים עומדים עד שיכלו כל המעות שבשופרות כדי שלא יבואו מחוסרי כפרה לאכול קדשים. שהיה במקדש שופר שהיה כתוב עליו קינון, וילדת וכן כל מחוסר כפרה נותנים לתוכו מעות, (ודמי הקינון היו קצובים), ואוכלים בקרש של מנח חוקה הג'ו. וכתבו התוס' (ד"ה מחוסר) שאף שגם מחוסר כיפורים צריך טבילה כדי לאכול קדשים, זה אינו אלא מדרבנן, ואי' הערב שמט באתה טבילה, ולכן אין שוחשים שמא יפשע. עוד כתבו התוס' (ד"ה עד) שכל אחת הייתה צוררת מעותיה ונותנת בשמא, ולכן אין חוששים שחוק חלק המנומעת מאדם אחד וחלק מאדם אחר (דאף למיד' יש ברייה, שאני הכא דאגן סהדי שנתערבו), אמנם "ל שהיו קונים הכל מאדם אחד.

טמא שרץ
קודם טבילה, לרב אין שוחטין עליו ושאני מטבול יום, כיון שהוא מחוסר טבילה והושחים שיפשע ולא יטבול, וסובר רב שטמא שרץ אסור בפסח מדאורייתא, דקרא ד"איש איש כי יהיה טמא לנפש" איירי איש יצחק בטמאי מת מצוה שחל שביעי שלהם בערב הפסח, דכתיב "ולא יכלו לעשות הפסח **ביום ההוא**", ומשמע שלמחרת היו יכולים לעשות את הפסח, ואעפ"כ נדחים לפסח שני, והה" טמא שרץ אע"פ שטובל ונטהר נדחה לפסח שני. ולעולא שוחטין על טמא שרץ. וכתבו התוס' (ד"ה שחל) שאין לומר שזה היה היום השישי שלהם, דמשמע שלמחרת יכלו לעשות ולשחוט בלי שליחות, שהרי לא נאמר ולא יכלו לאכול. לא נמי מיתורא דקרא דריש. עוד כתבו שבאמת י"ל שגם באותו מנשה טבולו בו ביום ושחטו עליהם, ומשה אמר להם שאם לא יטבלו יצטרכו לעשות פסח שני.

זב שראה ב' ראיות
שהוא טמא ז' ימים ואינו טעון קרבן, במתני' איתא ששוחטין עליו בשביעי, ולרב דס"ל שאין שוחטין על טמא שרץ, איירי כאן כשכבר טבל, אבל אם לא טבל אין שוחטין עליו. זב שראה ג' ראיות שוחטין עליו בשמיני, אפילו אם עדיין לא הביא כפרתו שהוא אסור לאכול קדשים, מפני שמותר להקריב קרבנותיו אחר התמיד, דמחוסר כיפורים דחי עשה הדשלמה, ולרב איירי כשמסר קרבנותיו לבייד' וכדלעיל, ואין חוששים שהכהנים יפשעו ולא יקריבו את קרבנותיו.

שומרת יום כנגד יום
והיינו כשראתה דם בי"א ימים שבין נדה לנדה שהיא סופרת יום אחד ומותרת לטבול באותו יום דמקצת היום ככולו שוחטים עליה בשני שלה, ואם ראתה ב' ימים שוחטים עליה בשלישי.

זבה
שראתה ג' ימים וצרופים בי"א יום שבין נדה לנדה שהיא צריכה לספור ז' נקיים ולהביא קרבן, שוחטין עליה בשמיני, ואע"כ דמחסרה כפרה, ואיירי שסמרה קרבנותיה לבייד' של כהנים וכדגב שמסרה, אבל בשביעי לא אף לעולא ששוחטין על טמא שרץ, והרי היא יכולה לטבול כבר ביום השביעי, דהתם חזי לאורתא והכל לא חזיא עד למחר דמתיא כפרה.

נדה
שוחטין עליה בשמיני אבל בשביעי לא, שהרי נדה טבילתה בלילה (וכן יולדת שהוקשה לנדה דכתיב "כימי נדת וזוהתה טמאה", אבל שניא חייבי טבילות טבילתם ביום) ואינה יכולה לטבול בשביעי, דכתיב "שבעת ימים תהיה בנדתה" תאה בנדתה כל שבעה, והעריב שמש שלה אינו אלא למחר.

על מי שוחטים את הפסח

לאחר שנתבאר שאין לשחוט פסח עבור טמאים שאינם יכולים לאכול, מבארת הגמ' אלו עוד אנשים אין שוחטים עליהם, מפני שאינם יכולים לאכול את הפסח, או מטביות אחרות.

צ"א.
שחיטת הפסח למי שיתכן של עליו יוכל לאכולו-
האונן שמתנו מוטל לפניו (והמת מת אחר הצות שכבר כל עליו חוב כפרה). תוד"ה האונן). ואנינו לילה דרבנן, דהכמים לא העמידו דבריהם לגבי פסח במקום כרת, והמלפמי את הגל טבל את ואינו יודע אם יצטנא חי או מת, שהוא בחוקק טהור, ולמלפמי שהבטיחוהו עכו"ם להוציאו מביט האסורים, והחולה והזקן שיכולים לאכול כזית, מצרפים אותם לקרבן פסח עם אחרים, אבל אין שוחטין עליהם בפני עצמם שמא לא יוכלו לאכול שהאונן יטמא למת והמפקח יצא מת והחובש לא יצא והזקן והחולה יכבד חוליים, ויפסל

הקרבן, וממילא אם שחטו עליהם ולא יכלו לאכול פטורים מלעשות פסח שני כיון שבשעת החיטה היו רואים, חוץ ממפקד גל עגול שאם נמצא מת תחתיו נמצא שהיה טמא כבר בשעת שחיטה וצריך לעשות פסח שני, ואין אומרים שעכשיו הוא מת, דכל הטומאות כשעת מציאתן. (תוד"ה שהיה), אבל אם היה הגל ארוך לא דאין מביאים פסח שני מספק. בית האסורים דישראל כגון כדי לכופו להוציא אשה פסולה או לשלם ממוון, או שהכה אדם וחובשים אותו לראות אם המוכה ימות, אפשר לשחוט עליו בפני עצמו אם אמרו שישחררו, דשארית ישראל לא יעשו עולה, ואם בית האסורים לפנים מחומת בית פאג' (-מקום סוף ירושלים), אף בבית האסורים דענינים שוחטים עליו בפני עצמו, כיון שיוכל לאכול את הפסח בבית האסורים. ובירושלמי מבואר איפכא, שבשל ישראל שוחטים עליו רק עם אחרים, ובשל נכרים גם לא עם אחרים, משום דפריה דיבר שזא. תוד"ה לא.

שחיטת הפסח על היחיד-
לרבי יהודה אין שוחטין על היחיד, דכתיב "לא תוכל לזבוח את הפסח **באחד**", ולרבי יוסי אין הדבר תלוי אלא באכילה, ולכן אם יכול היחיד לאכולו כולו שוחטין עליו, דכתיב "איש לפי אכלו", אבל עשרה שאין יכולים לאכולו (-כזית ממוון) אין שוחטים עליהם (אפילו לרבי יהודה. תוד"ה עשרה), ומ"באחד" דורש רבי יוסף **שהזבוח פסחו בבמת יחיד** בשעת איסור הבמות עובר בלא תעשה ואיירי קודם הצות שאין איסור כרת של שחטי חוץ, דכתיב "אשר ישחט מחוץ למחנה ולא פתח אהל מועד לא יהיו" שאינו חייב אלא בריאוי פתח אהל מועד, אבל בשעת התר הבמות אינו עובר אע"פ שלא הותרו אלא לנדרים ונדבות, דאין האיסור אלא כשכל ישראל נכנסים בשער אחד, ובמת ציבור לא הייתה בשעת איסור הבמות, דמשנבחי משכן שילה נאסרו הבמות, ומשחרב הותרו עד שנבנה בית המקדש. ולרבי יהודה תרתי שמע מינה.

אין עושים חבורת פסח מנשים ועבדים וקטנים יחד, או של נשים ועבדים, משום תיפלות, ולא של קטנים ועבדים משום פריצותא דמשכב זכור, אבל של נשים בפני עצמם עושים.

צ"א: חיוב אשה בפסח-
לרבי יהודה אשה בפסח ראשון שוחטין עליה בפני עצמה, אבל בשני לא, דאשה בפסח ראשון חובה דכתיב "במכסת נפשות" ולא כתיב אנשים, ובפסח שני רשות דכתיב "חטאו ישא האיש ההוא", אבל היא מצטרפת לאנשים דכתיב "ככל חוקת הפסח". ולרבי יוסי אף בפסח שני שוחטים עליה בפני עצמה, דאשה בפסח שני חובה דכתיב "ונכרתה הנפש ההיא מעמיה" (ואיש לא למעט קטן שהגדיל בין ב' פסחים, דפטור משום שהשני הוא תשלומי הראשון, אבל סתם קטן פשיטא דפטור כמו שהוא פטור משאר הבצות. תוד"ה איש). ולר"ש אשה בראשון רשות, דכתיב "איש לפי אכלו" (ומה ששוחטים עם הפסח על היחיד אפשר ללמוד מ"לפי אכלו". וא"א ללמוד מדכתיב "איש שה לבית אבות", מפני שלומדים מזה שאיש זוכה לאחרים במתנה או במקף ואין קטן זוכה, ושליחות לומדים מ"ושחטו אותו כל קהל וכו' " וי"א שמי"איש לפי אכלו" לומדים שאין קטן זוכה, ומ"איש שה" לומדים שליחות. תוד"ה אי. ואף שאין שליחות לקטן והיה מטעם שליחות בעי קרא לומר שאינו זוכה לאחרים, והיינו היכא שיש דעת אחרת מקנה. תוד"ה איש), והיא מצטרפת לאנשים דכתיב "במכסת נפשות", ובשני אין שוחטים עליה אפילו עם אנשים דאינה שייכת כלל לפסח שני, ואם אוכלת הוי שלא למניין, וה"ה עבדים, דכתיב "חטאו ישא האיש", ואם למעט צירוף אפשר ללמוד דין זה ק"ו מפסח ראשון. ולר"א אשה בשני רשות ובראשון חובה (ודוחה את השבת) כרבי יהודה.

אין עושין חבורה שכולה גרים שמא ידקדקו בו ויחמימו מתוך שאינם בני תורה ויביאוהו לידי פסול בחינם. והקשו התוס' (ד"ה שמא) דבהרבה מקומות משמע שגרים אינם מודקדים במצוות כישראלים. ובירושלמי משמע שזה הטעם שאין עושים חבורת גרים.

פסח מצה ומרור בראשון
מכאן ואילך רשות, ולר"ש לנשים פסח בראשון רשות, אבל מצוה חייבות.

צ"ב.
אונן-
דכמים תיגנו שאונן צריך טבילה באכילת קדשים כיון שהיה אסור בהם באנינותו (וכן הדין במחוסר כפורים, אע"פ שכבר טבל מאתמול). אונן טובל ואוכל פסחו לערב אע"פ שהמת עדיין לא נקבר, דאנינות לילה דרבנן, דבגוהה כתיב "ואכלתי חטאת תינן" יום אסור לילה מותר, וחכמים לא העמידו דבריהם במקום כרת, אבל אינו אוכל קדשים בלילה דחכמים העמידו דבריהם במקום עשה ד"ואכלו אותם אשר כופר בהם". וכתבו התוס' (ד"ה גב) שאין החילוק משום שפסח הוא מצוה עוברת, דיש קדשים שנם הם מצוה עוברת, כגון תודה שאינה נאכלת אלא ליום ולילה.

השומע על מתו
שהוא מדרבנן ביום השמועה ומי שליקטו לו עצמותו של אביו ואמו, שהוא מתאבל עליהם כל היום אבל לא בערב, טובל ומותר לאכול אף קדשים לערב, כיון שבזה אפילו האנינות יום היא רק מדרבנן. אבל מי שליקט עצמותו בעצמו טעון הזאה שלישי ושביעי.

גר שנתגייר בערב פסח
לבי"ש טובל ואוכל את פסחו לערב, ולבי"ה הפורש מן הערלה כפורש שני הקבר וצריך הזאה שלישי ושביעי, והיינו דווקא בעכו"ם שנתגייר, גזירה שמא יגמור לאשנה הבאה ויאמנו אשקדט סבלתי ואכלתי ועכשיו ג"כ אטבול ואוכל, ולא ידע אששקדק היה נכרי שאינו מקבל טומאה, ולכן תיגנו שגר ממתין ז' ימים, שזה שיעור זמן להטהר מכל הטומאות, (ואף שזב צריך ח' ימים כדי שיביא כפרתו, גר שנתגייר אינו יכול להביא קרבן כיון שלא קיבל טומאה בגיותו, ואם נגזר

עליו לעולם לא יוכל להביא פסח וכולי היא לא גורו), אבל ישראל שמל מוידים ב"ה שטובל ואוכל לערב ולא גזרינן אטו נכרי כיון שערל ישראל נזרר מטומאות כיון שהוא מקבל טומאה, ואי' לגזור משום השנה הבאה. והקשה ריב"א (תוד"ה אבל) שלא מצוינו בשום מקום שישראל שמל צריך לטבול.

אמר רבא ערל הזאה ואיזמל העמידו דבריהם במקום כרת, אונן מצורע ובית הפרס לא העמידו דבריהם במקום כרת-

ערל כדלעיל שלב"ה גר שנתגייר בערב פסח אינו עושה פסחו לערב.

הזאה אינה דוחה שבת מזדרבנן, אף אם חל היום השביעי בשבת שהיא ערב פסח.

איזמל אסור להביאו אף דרך גגות חצרות וקרפפות אף בערב פסח שחל בשבת, למרות שמילת זכריו ועבדיו מעכבתו מלאכול בפסח. ואין לומר שהכונה לכרת שיש למי שלא מל, דמילה דחייא שבת אינה אלא בזמנה, וקטן אינו בר כרת.

אונן מותר באכילת הפסח בלילה דאנינותו לילה דרבנן, וכנ"ל.

מצורע
שטבל והעריב שמשו בשביעי, שמתור לו להכנס ביום השמיני למחנה ליה לשער נקוור שלא נתקדש בקדושת העזרה, דכתיב "הועמיד הכהן המטהר את האיש המיטהר ואתם לפני ד' וכו' ", וכיון שאין מחוסר כיפורים נכנס לעזרה דכתיב "טמא יהיה" לרבות טבול יום "עוד טומאתו בו" לרבות מחוסר כיפורים, שאם נכנסו למקדש חייבים כרת, והיה מנכיס רק ידיו לבהונתו, ואם חל שמיני שלו בערב פסח וראה קרי וטבל לקרייו, התירו לו להכנס להר הבית להטהר אע"פ שטבול יום אסור במחנה ליום מדרבנן, אבל מדאורייתא מותר במחנה לוויה, דכתיב "ויצוה יהוה ושופט בקהל יהודה וירושלים בבית ד' לפני התיב **החדשה**" -הר הבית, וביאר רבי יוחנן דהיינו שחידשו בה קדושה ואמרו שטבול יום לא יכנס למחנה לוויה (מעורת נשים ולפנים, וטמא מת אסור אפילו בחיל. ונקט הכא טבול יום של קרי לרובאת שאפילו שבעל קרי משתלח מדאורייתא חוץ לשתי מחנות, לא גזרו בטבול יום שלו, וה"ה בטבול יום של שאר טומאות. תוד"ה טבול), והא דכתיב "וכבוא השמש יבוא אל תוך המחנה" ויש בוה גם כרת, היינו מחנה שכינה. והכנסת ידיו לבהונת מותרת או ששים שיביאה במקצת לאו שמה ביאה, או משום הואיל והותר לצרעתו דכתיב "לפני ד' ", הותר לקרייו.

צ"ג: בית הפרס
(ש-דה שנתרחש בה קרב, שגזרו חכמים שמאה אמה סביבות הקבר טמא שמא הוליקה מהחרישה לשם מעצמות המת, והעובר שם סיטינה, ועצם שכעורה מטמאה במגע ובמשא, אבל באהל אינו מטמא אלו רוב בין גרוב מניין) מנפח לראות אם יש שם עצם גדולה, ואם יש שם עצם כשעורה היא חסתלק ע"י נפחיתה, והורץ לפסח אם אין לו דרך אחרת, (והיינו כשכבר נער, אבל אם בא לעבור צריך להביא את העפר שאפשר להסיתו ולתתו בתוך כברה שנקיבה דקים. תוד"ה מא) אבל לתרומה אלא אלא ימתין ויקף יו או יומים עד שישגי על תרומתו ויבאילו. בית הפרס שנידש ברגלי אדם טהור מפני שהעצמות הוסרו ע"י דריסת הרגלים, והבא לעשות פסחו יבדוק אם נידש ויעבור, דלא העמידו חכמים דבריהם במקום כרת, אבל לתרומה אסור. ותבנו התוס' (ד"ה בודקין) שדווקא בפסח שהעושה אותו בטומאה יש בו כרת, וכן תרומה יש מיתה לאוכלה בטומאה, אבל כהן מותר להכנס לבית הפרס אפילו לצורך עירוב, כיון שאין בזה אלא חשש איסור לאו. וההולץ ללמוד תורה או לישא אשה מותר לעבור אפילו בלי ניפוח, משום שמוצות אלו עדיפים משאר מצוות.

מי שהיה

דיני פסח שני

כתיב "איש איש כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה לכם או לדורותיכם ועשה פסח לד', בחודש השני בארבעה עשר יום בין הערבים יעשו אותו". ולהלן 'בואר מי מקריב פסח שני, ועוד מדיני פסח שני.

מי עושה פסח שני-
מי שהיה טמא (מת, וה"ה כגון זבים זבות מצורעים מצורעות נדות בועלי נדות ויולדות וטמא שכל אלו טמאים טומאה ארוכה, דכתיב "איש איש". צ"ג.), או שהיה בדרך רחוקה או שהיה אונן, ולא עשה את הראשון יעשה את השני (ונשים היינו למיד' (צ"א):) שנשים שייכות בפסח שני), שגג או נאנס או הזיד ולא עשה את הראשון יעשה את השני, והטעם שפריטה התורה דווקא טמא ודרך רחוקה, משום שהזיד ואונן (שמת לו מת לאחר הצות שכבר חל עליו החיוב, ואגב מנריה נתעצל. תוד"ה הכא) חייבים כרת, וטמא או דרך רחוקה פטורים מכרת, וכן שוגג או אונס אינם חייבים כרת. וכתבו התוס' (ד"ה אלו) דאיירי בטמא מת בשישי שאינו יכול לטבול ולאכול בערב, וקסבר נתא דמדת' ששוחטים וזורקים על טמא שרץ, אבל טמא מת ביום השביעי או טמא שרץ שיכולים לטבול ולהטהר חייבים כרת אם לא עשו.

היה בדרך רחוקה ושחטו וזרקו עליו
בערב הוא יבוא, אך אינו יכול להגיע להשש שעות של שעת הפרשה עד שקיעת החמה, לרב נחמן הורצה שחטו מפסח שני, דהתורה פטרתו ואין עביד תבוא עליו ברכה. (ולתוס' (ד"ה רוב נתקן) ז"ל יסבר כרב יהודה שאין רחוקה היינו שאינו יכול להכנס בשעת אכילה בהליך בנינו, ומ"מ הורצה כיון שיכול להכנס ע"י סוסים ופרדים. עוד כתבו התוס' (ד"ה אלא) שלרב יהודה לא איצטריך לכתוב דרך רחוקה אלא ללמד שיכול לעשות פסח שני אע"פ שלא היה רעוי בראשון, וס"ל שפסח שני הוא תשלומין של הראשון). ולרב ששת לא הורצה דנדחה מהפסח כטמא שאינו יכול לעשות אף ע"י אחרים, ואם עשה לא עשה כלום, וחייב בפסח שני. הגמ' (צ"ג.) אומרת שרב נחמן סובר כמ"ד ששוחטים וזורקים על טמא שרץ כיון שהוא יכול לאכול בערב, וה"ה למי שיכול להגיע מדרך רחוקה, אבל למ"ד שאין שוחטים וזורקים על טמא שרץ מודח רב נחמן שאינו עושה אף ע"י אחרים, כמצנינו שר"ע לומד דין זה בממה מצינו (תוד"ה ח"ג) ממה שטמא אינו עושה פסח.

האם פסח שני הוא תשלומין של הראשון -

צ"ג. קטן שהגדיל וגר שנתגייר בין הפסחים - לרבי פסח שני רגל בפני עצמו הוא ויש בו חיוב פסח בפני עצמו, ועל כן קטן שהגדיל ע"י הבאת שערות או גר שנתגייר בין הפסחים חייב בשני. ולרבי נתן פסח שני הוא תשלומי ראשון, ומ"מ אינו מתקן את הראשון לפטור מכרת אם היזד בראשון, וא"כ מי שלא היה זקוק לראשון אינו חייב בשני כיון שאינו חיוב בפני עצמו. ולרבי חנניא בן עקביא שני תשלומי דראשון ומתקן את הראשון לפטור מכרת אף אם היזד בראשון.

חיוב כרת - כמו כן נחלקו היכא במי שאע עשה אף פסח שני אבל לא היה מזיד אלא באחד מהם, שאם היזד בשניהם לכו"ע חייב כרת, ואם שגג בשניהם לכו"ע פטור, ואם היזד בראשון ושגג בשני לרבי ולרבי נתן חייב וה"ה אם נתגיר בין ב' הפסחים, (אבל מי שהיה חייב ולא עשה את שני הפסחים אי"א לומר שהוא חייב פעמים כרת, דתרי קטלי בחד גברא ליכא, ואין לחייב ב' חטאות למי ששגג בשניהם, דאין חטאת באה אלא על שגגת כרת של לאו, ופסח הוא עשה), ולרבי חנניא בן עקביא פטור. ואם שגג בראשון והזיד בשני לרבי חייב ולר"ג ורוב"ע פטור.

ביאור מחלוקתם בדרשות הפסוקים - רבי זורש מודכתיב "וחדל לעשות הפסח הראשון ונכרתה וכו', קרבן ד' לא הקריב במועדו (שני) חטאו ישא האיש ההוא (כרת), דגמר חטאו חטאו ממגדף, וס'ל שמגדף שכתבו בו כרת היינו מברך את ד'"). ולרבי נתן **כ"י** קרבן ד' " היינו מלשון דהא, והיינו שחייב כרת על שלא הקריב בראשון, וס'ל שמגדף לאו היינו מברך את ד' אלא מומר ומשורר לעי", וליף חטאו חטאו מכאן לשם שחייב כרת. ורבי תנינא בן עקביא סובר ש"וחדל לעשות הפסח (בראשון) ונכרתה" היינו אם "קרבן ד' לא הקריב במועדו (בשני)", ומ"חטאו ישא" לומדים כנ"ל.

צ"ג: איזו היא דרך רחוקה-

לר"ע מן המודיעים ולחוץ וכמיידע לכל רוח, וביאר עולא דהיינו שאינו יכול להגיע לעזרה בשעת השחיטה שהרי דין דרך רחוקה נאמר על עשית הפסח (דכתיב "ובדרך לא היה וחדל מעשות הפסח." תוד"ה דרך), וזה ט"ו מיל שהוא שיעור הליכת אדם בשש שעות, שזה זמן שחיטת הפסח דכתיב "בין הערבים" כמו בתמיד (ותמיד זמנו מן התורה מחצות עד שתשקע החמה שאו היום נפסל) וכדלהלן. ואף שולא סובר ששוחטים זורקים על טמא אע"פ שאיזו יכול להכנס, וכל טבול יום שוחטים לכו"ע (תוד"ה אומרת), דין דרך רחוקה נאמר לטהור ולא לטמא, ודחסיחון בטומאה הוא מה שאינו יכול לאכול, שהרי להקריב יכול ע"י שליח, ועוד מודכתיב "טמא לנפש" משגמ דאיירי דזוקא בטומאה ארוכה שאינו ראוי לערב. ורב יהודה מבאר דהיינו שאינו יכול להכנס בשעת אכילה כל הלילה (לר"ע דין אכילה עד חצות הוא הרחקה מדרבנן, ולרבי אלעזר בן עזריה מדאורייתא עד חצות). ואף שרב יהודה סובר שאין שוחטים זורקים על טמא שרץ והוא יכול להכנס בשעת אכילה, שאני התם דרחמנא דחייה, שהרי דין פסח שני בטמא נאמר אף בגוונא שחל שביעי בערב פסח דסבר כמ"ד שהשואלים היו טמאי מת מצוה שחל שביעי שלהם בערב פסח. (ולא ליהי רב יהודה דרך רחוקה מטמא שרץ, דלא דמי דדרך רחוקה אינו מחוסר אלא ביאה בנעלמא. תוד"ה לרב יהודה. עוד כתבו התוס' ו"ה רב יהודה) דצ"ל שבתקופת האמוראים סתמו הדרכים שהיו בזמן התנאים ולכן פי בזה מחלוקת, ועוד טכיון שהמחלוקת היא לר"ע דס"ל שתחומין דאורייתא, א"כ כל ההפרש הוא מה שיכול להכנס סמוך לתחום בתחילת הלילה).

לרבי אלעזר מאיסקופת העזרה ולחוץ זה בכלל דרך רחוקה, ואמר רבי יוסי שלכך נקוד על ה' של תיבת רחוקה, וניקוד בא למעט כאילו מוחקים את התיבה.

צ"ד. היה עומד חוץ למודיעים ויכול ליכנס בסוטים ופרדים במצוה, אע"כ פ' נחשב בדרך רחוקה ואינו חייב כרת אם לא הגיע לעזרה בשעת שחיטה, אבל היה עומד לפנים מן המודיעים וגמלים קרונות שהוא מביא עליהם את בני ביתו מעכבים אותו, לא נחשב בדרך רחוקה שהיה עליו להשטט מבני ביתו וללכת יחיד ולשחוט. דכתיב "ובדרך לא היה" אין הדבר תלוי אלא במקום שהוא נמצא.

שיעור העולם ועובי הרקיע, וחשבון שיעור הילוך האדם במשך היום - לרבא העולם הוא ו' אלפים פרסאות, ועובי הרקיע (ששם החמה מהלכת בין עלות השחר לניץ החמה ובין השקיעה לצאת הכוכבים) הוא אלף פרסאות, דסבר שבין עלות השחר לניץ החמה ובין שקיעת החמה לצאת הכוכבים אדם הולך ה' מילין, (כדמצינו בלוט דכתיב "השמש יצא על הארץ ולוט בא צוערה" והמרחק מסודם לצוער הוא ה' מילין) ובשאר היום הולך ל' מילין. ובברייתא מבואר שעובי הרקיע אחד מעשרה ביום, ומעלות השחר עד הנץ החמה ומשקיעת החמה עד צאת הכוכבים אדם הולך ד' מילין. (שיטת ר"ת (תוד"ה רבי יהודה) שמתחילת השקיעה עד הלילה זה הילוך ד' מילין, והא דאמרינן בשבת ל"ד שבין השמשות הוא ג' רבעי מיל, היינו הסוף מביאה הקיעה).

הגמ' מביאה כמה קושיות על שיטת רבא - א' מהברייתא הנ"ל. ב' מבואר בברייתא שמצרים היא ד' מאות פרסה וכוש פי שישים ממצרים והעולם פי שישים מכוש (והגן פי שישים מהעולם, ועדן פי שישים מהגן, והגיהנום פי שישים מעדן). ג' תנא דבי אליהו כל הישוב כולו תחת כוכב אחד יושב. (וברייתא זו חולקת על הברייתא שהעולם הוא שליש ימים שליש מדברות ושלש ישוב. תוד"ה

כל.) ד' מדאיתא בברייתא שאין החמה נכנסת לישוב אלא שעה אחת ביום. ה' מדאיתא בברייתא שמן הארץ לרקיע חמש מאות שנה (וכן הוא עובי הרקיע, וכן הוא בין כל רקיע לרקיע).

צ"ד: גלגל ומזלות - לחכמי ישראל הגלגל שהמזלות נתונים בו קבוע והמזלות מהלכים ינדים ממקומם מעט כדי לשמש את החמה והחודים. ולחכמי אומות העולם גלגל מהלך ומזלות קבועים.

מהלך החמה בלילה - לחכמי ישראל בלילה החמה מהלכת למעלה מן הרקיע, ולחכמי אומות העולם למטה מן הקרקע, ואמר רבי נראין דבריהם מדברינו ממה שביום המעיינות צוננים ובלילה הם רותחים' יתר מביים, ומ"מ מי הנהרות חמים ביום מפני שנתרחקו ממקום נביעתם. ורבי נתן אומר שבימות החמה ממה מהלכת בגובה הרקיע לפיכך העולם רותח ומעיינות צוננים, ובימות הגשמים להיפך.

בד' שבילין גבורתה של חמה מהלכת, מניסן היא מהלכת בהרים להפשיר את השלגים, מתמוז היא מהלכת בישוב כדי לבשל את הפירות, מתשרי היא מהלכת בימים כדי ליבש את הנהרות, ומטבת היא מהלכת במדבר כדי שלא ליבש את הזרעים.

חיוב כרת למי שיכל לתקן עצמו ולעשות הפסח - שיטת רבי אלעזר שמי שהיה מאיסקופת העזרה ולחוץ נחשב בדרך רחוקה. לגמ' שואלת אי"כ למה לדבריו עזר שלא מל ענוש כרת. לאביי פטור דרך רחוקה נאמר רק בטהור ולא בטמא או בעזל, דאלו פטורים משום שאינם יכולים לעשות הפסח, ואם יכולים לתקן עצמם חייבים. והקיש התוס' (ד"ה ואין) דנמצא שמי שעומד חוץ לעזרה והוא עזל או טמא חייב בפסח, ואם ימול ויטהר יהיה פטור. ולרבא נחלקו תנאים בדעת ר"א, כדאיתא בברייתא ש"לתק דעת ר"א שדרך רחוקה היינו מחוץ למקום אכילתו חומת ירושלים כמו במעשה, אבל לרבי יוסי בר רבי יהודה ר"א סובר שדרך רחוקה היינו חוץ למקום ששייטו, וכדבריו אולה לא דתניא בטמאים הלך אחר רוב העומדים בעזרה שאם רוב העומדים שם טמאים ייעשה בטומאה אע"פ שבחוץ יש הרבה טהורים, כיון שהם בדרך רחוקה.

מה בין פסח ראשון לשני

כתיב "בחודש השני בארבעה עשר יום בין הערבים יעשו אותו, על מצות ומוריום יאכלוהו. לא ישאירו ממנו עד בוקר, ועצם לא ישברו בו, ככל חוקת הפסח יעשו אותו". וכיון שמגד אחד התורה אומרת שיש לו כל דיני פסח, ומאידך התורה מפרטת רק חלק מדיני פסח שיש לו, הגמרא מבארת כוננת התורה אלו מדיני פסח ראשון ונהגים בשני.

צ"ה. דברים השייכים בשני הפסחים - פסח ראשון ושני טעונים הלל בעשיתם, ושווים זה לזה בסדרי עבודתם, ונאכלים צלי על מצות ומוריום, ויש בהם איסור שבירת עצם, ואסור להוציאם מן הבית, ודוחים את השבת.

דברים השייכים רק בפסח ראשון - פסח ראשון אסור בכל יראה, וטעון הלל אף באכילתו, והשני מצה וחמץ עמו בבית, וכן מותר לשוחטו על החמץ, ואינו טעון הלל באכילתו. פסח ראשון נשחט בג' כתות, וטעון ביקור ד' ימים (וה"ה תמיד), משא"כ פסח שני. תוד"ה מה.
אין דורשים מהפסח אלו דינים מופסח ראשון ונהגים גם בשני - כתיב לגבי פסח שני " על מצות ומורויים יאכלוהו לא ישאירו ממנו עד בוקר ועצם לא ישברו בו, ככל חוקת הפסח יעשו אותו", ונמצא שיש כאן ג' פרטים וכלל, ואם פסח שני היה דינו כראשון בכל הפרטים, לא היתה התורה מפרטת את ג' הפרטים, ולומדים מכל פרט דבר אחר, וכדלהלן.

בברייתא מבואר שמי"ככל חוקת הפסח יעשו אותו" לומדים שמצוות שבגופו כגון סדר עבודותיו ואכילתו צלי, ולא מצוות שאינם בגופו כמו השבתת שאור, ונהגים בפסח שני. ומ"על מצות ומורורים יאכלוהו" לומדים לרבות מצוות שעל גופו שהם חובב עם הפסח, לרבנן מצוות שלא על גופו כגון "לא תשחט על חמץ" מתמעטים מ"ועצם לא ישברו בו", ומי"יעשו אותו" לומדים שיש להשתדל כמה שפאשר לא לעשותו ביחיד כגון ע"י לטמא אחד בשרץ, (והתורה כתבה "יעשו אותו" ב' פעמים, דלא נימא אורחיה דקרא הוא). ולא יסי' בן יהודה אין בכלל "ככל חקת הפסח יעשו **אותו**" אלא מצוות שבגופו, ומי"עצם לא תשברו בו" מרבים עצם שאין בה מוח. רש"י שואל מדוע הגמ' לא מוקשה מה לומדים מי"לא ישאירו", שהרי זה מצוה שבגופו.

ובברייתא אחרת מבואר שמי"על מצות ומורורים יאכלוהו" לומדים שהכלל הסמוך לו " ככל חוקת הפסח יעשו אותו" אינו כולל איסור השבתת שאור, אלא רק דין צלי אש, דמצוה דגופיה עדיף, דהכלל מרבה בכל פרט דבר אחד הדומה לו, ומנמטת דבר אחד הדומה לו. ובי"לא ישאירו ממנו עד בוקר" שזה ניתק לעשה, דכתיב בתורה 'ותותר ממנו עד בוקר באש תשרופו', לומדים לרבות לאו הניתק לעשה והיינו איסור יוצא שהוא ניתק לעשה, דכתיב 'בבית אחד יאכל לא תוציא' דמשמע שאם הוציא יחזיר ויס'ל תנא שאם החזיר מותר לאוכלו, ודלא כמ"ד שאם החזירו ואכלו עובר בלאו ד"ובשר שגדה טריפה לא תאכלו". רש"י. מהתוס' (ד"ה לא תוציא) הקשו שזה לא לאו הניתק לעשה אלא לאו שקדמו עשה), ולמעט איסור בל יראה ובל ימצא שגם זה לא הניתק לעשה, שאם נראה "תשביתו", דמצוה דגופיה עדיף. ומי"עצם לא ישברו בו" לומדים לאו גמורו והיינו איסור אכילת נא, והפרט ממעט איסור "לא תשחט על חמץ דם ובחי", דמצוה דגופיה עדיף.

צ"ה: הלל - פסח שני אינו טעון הלל באכילתו דכתיב "השר יהיה לכם (ביום שתגאלו מן הגלות) כליל התקדש חג", אינו טעון שיר אלא לילה המקודש לחג, אבל בעשייתו טעון הלל, דאינו ממועט אלא לילה ולא יום שהוא זמן עשית הפסח, או משום דאין אפשר שישראל שוחטים את פסחיהם (ונוטלים את לולביהן) ואין אומרים הלל, דכיון דדבר מצוה הוא טעון הלל.

טומאה - לת"ק אף השני אינו דוחה את הטומאה כראשון, שהרי נדחה לשני מפני הטומאה. ולר"י פסח שני דוחה את הטומאה, נדנחה לשני עדדיף לעשותו בטרהר ואם לא זכה יעשה בטומאה.

לינה - פסח ראשון טעון לינה (לרש"י היינו לינת לילה אחד בתוך העיר. ובתוס' (ד"ה טעון לינה) משמע שיכול לצאת מירושלים רק בט"ז ביום). ובפסח שני נחלקו תנאים בדעת ר"י אם טעון לינה, או שלומדים מדכתיב "ופנית בבוקר והלכת לאהליך. ששת ימים תאכל מצות", ללמד שרק פסח הנאכל לשש טעון לינה.

דיני פסח שבא בטומאה

בפרשת פסח שני כתוב "איש איש כי יהיה טמא לנפש", ודרשו חכמים איש נדחה לפסח שני, אבל אם רוב הציבור טמאים יקריבו ויאכלו את הפסח בטומאה. הגמרא מבארת כמה פרטים בדין זה.

אכילת פסח הבא בטומאה לכאלו שאינם טמאי מתים - פסח שבא בטומאה לא יאכלו ממנו זבים זבות נדות ויולדות אלא רק טמאי מתים, דהא דכתיב "איש איש" לומר שאיש נדחה ואין ציבור נדחים, גבי טומאת מת כתיב. ואם אכלו פטורים מכרת, דכתיב "כל טהור יאכל בשר, והנפש אשר תאכל בשר וכו' וטומאתו עליו ונכרתה", אין חיוב כרת אלא בנאכל לטהורים.

חיוב כרת לטמא הנכנס למקדש - ר"א פוטר בפסח הנאכל בטומאה אף על ביאת מקדש, דכתיב "וישלחו מן המנחה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש" אין צרוע זב משתלחים אלא כשטמאי מתים משתלחים. ולת"ק מביאת מקדש לא פטרינוו רחמנא, דדרשינן מה"גל דיני חילוק מחנות.

נכנסו טמאי מתים להיכל שלא הותרו שם, דאין שם צרכי פסח, ואפילו כהנים מותרים להכנס לשם רק לצורך דכתיב "אל יבוא בכל עת", ללישנא קמא חייבים כרת שלא הותרו אלא לעזרה, דכתיב "וישלחו מן המנחה", אפילו מקצת מחנה. וללישנא בתרא פטורים, דכתיב "וישלחו מן המחנה וכו' אל מחוץ למחנה תשלחום", לומר שמי שמשתלח מחוץ למחנה צריך להשתלח מן המחנה.

צ"ו. אכלו טמאים את האימורים כגון כליות ויותרת הכבד פטורים מכרת, דטומאת אימורים נתרבתה מדכתיב גבי טומאת בשר "אשר לד' " וממילא היכא שאין איסור על טומאת הבשר אין איסור על טומאת אימורים, אע"פ שיש בהם איסור "וכל זו לא יאכל קודש".

מה בין פסח מצרים לפסח דורות

ישנם דינים שנכתבו בתורה לגבי דיני פסח שקריבו ישראל במצרים, וישנם דינים שנכתבו בתורה בידיני הקרבת הפסח לדורות. הגמרא מבארת אלו דינים לומדים זה מזה, ואלו דינים שייכים רק באחד מהם.

אכילת אימורים - אימורי פסח מצרים אכלו אותם צלויים בשפוד, דלא היה שם אלא ג' מזבחות להזאת הדם דכתיב "על המשקוף ועל שתי המזוזות" אבל להקטרת אימורים לא היה שם מזבח.

הפרשת הפסח בי' ניסן וביקורו ממום - פסח מצרים מקחו מבעשור להפרישו ולומר זה שלם פסח, אבל פסח דורות אין מקחו מבעשור, דכתיב "בעשור לחודש הזה", ומ"מ הוא טעון ביקור ד' ימים, וי"מ שיכול לבקר כמה טלאים מבעשור ובעשת שחיטה לקחת אחד מהם, דכתיב "ועבדת את העבודה הזאת בחודש הזה" שיהיו כל עבודות חודש זה כמו בפסח מצרים. בן בג בג לומד גזירה שחל שגם קרבן תמיד טעון ביקור ד' ימים קודם שחיטה. אמנם פסח שני אינו טעון ביקור.

דינים נוספים - כתיב "ועבדת את העבודה הזאת בחודש הזה" שיהיו כל עבודות חודש זה כזה להקיש פסח דורות לפסח מצרים, לענין שנאכל בלילה, ולפסול ערל שמתו אחיו מחמת מילה, ובן נכר שתגבחו מעשיו לאביו בשבטיים, (וצריכא, דערל חמור משום שהוא מאוס, ומאיךך בן נכר חמור משום שאין ליבו לשמים), ותושב ושכיר, ועבד כנעני שלא נימול, ואיסור שבירת עצם, ואיסור אכילת נא. והא דכתיב "ואכלו את הבשר בלילה הזה" נחלקו רבי אלעזר בו עזיזה מה דורשים מ"הזה". ומדכתיב "וכל ערל לא יאכל בן" לומדים שערל אוכל מצה ומרור. ומדכתיב "כל בן נכר לא יאכל בן" לומדים שהמרת דת של כהן אינה פוסלת אותו מלאכול בתרומה. ומדכתיב "ותושב ושכיר לא יאכל בן" לומדים שהמרת דת של כהן אינה פוסלת אותו מלאכול בתרומה, (רש"י גורס שמי"ב) דכתיב גבי ערל לומדים שהמרת דת אינה פוסלת בתרומה, ולא גורסים את הקטע של "כל בן נכר". דמה דזרשים שמילת זכריו ועבדיו מעכבתו מלאכול בפסח, וכן לא גורסים את הקטע של ותושב ושכיר, דפסוק זה מיותר כולו, דתושב (קנין קנין כסף לעולם) ושכיר (עבד עברי הקנין לשש שנים) שניהם ישראל

מעליא וּאֹכֵלִים בּפֶסַח, וּקְרָא אֶת־לִגְזֵירָה מִשּׁוּם. וְעוֹד הָרַרְי הַמְּבֹרָךְ דַּת אֶל־שִׁיבַת לַתּוֹשֵׁב וּשְׂכִיר שְׁחָם יִשְׂרָאֵל מֵעֵילָא. וּמִדְּכַתִּיב "וּמִלַּתָּהּ אוֹתוֹ אוֹ יֹאכֵל בַּיּוֹם" לומדים שמיילת זכריו ועבדיו אינה מעכבתו מאכילת תרומה, ומדכתיב "ועצם לא תשברו בו" לומדים שבפסח פסול אין איסור שבירת עצם. ומדכתיב "אל תאכלו מִמֶּנּוּ נא" לומדים שערל אסור באכילת מעשר.

פסח מצרים טעון **הואה באגודת אוזב על המשקוף ועל שתי המזוזות**, ופסח דורות אינו טעון הואה.

פסח מצרים נאכל **בחפזון**, אבל פסח דורות אינו נאכל בחפזון, דכתיב "ואכלתם אֲתוֹ בחפזון". ושניהם נאכלים ללילה אחד.

צ"ו: איסור חמץ בפסח מצרים נהג יום אחד, דכתיב "ולא יאכל חמץ" וסמך ליה "היום אתם יוצאים". ופסח דורות כל שבעה.

מה עושים עם פסח או חטאת שאינם ראויים להקרבה

פסח שאבד צריך להפריש אחר תחתיו ולהקריבו. הגמרא מבארת מה הדין אם נמצא הקרבן הראשון, האם אפשר להקריבו שלמים או שימכר אחר שיפלו בו מום, ומה הדין בתמורת הפסח באופן הג'ל. (צ"ג.י). ומה הדין בחטאת שאינה ראויה להקרבה האם תמות או שירעה עד שיפלו בו מום, ומה הדין באותם מקרים בפסח. (צ"א). ומה הדין בהפריש לפסח בתמה שאינה ראויה לפסח. (צ"ז). ומה הדין במפריש קרבן פסח ומת, או בקרבן פסח שנתערב בשאר זבחים. (צ"ח).

פסח שאבד והפריש אחר תחתיו אם נמצא הראשון קודם שחיתת השני, ונשחט השני, הראשון ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו שלמים כדון מותר הפסח, דשעת שחיסה קבעה שם פסח על השני, והראשון שהוא עומד לפניו בשעת שחיסה נדחה בידים, ואין זה מותר הפסח אלא פסח דחוי, וכן תמורת הראשון אם המיר בו אחרי שנדחה **לטרעה וכו'**, וקמ"ל שיש תמורת הפסח שאינה קריבה ולא אמרינן שמתחילה היא שלמים ואין בה דחיו. (דסקא דעתן טעון שבאיסור הקדשה אין בדעתו לשחטה לשם פסח. אי נמי ס"ד שכוון שלעולם אינה קריבה לשם פסח מתחילתה שלמים היא. וכתבו התוס' שמשמע מרש"י שבאמת אפשר להקריבה לפסח). **אבל אם נמצא הראשון לאחר שחיתת השני** ולא נדחה הראשון בידיה, הוא עצמו קרב שלמים, וכן תמורתו קריבה שלמים. ואם נמצא הראשון לאחר זמן שחיתת השני והיינו חצות, אבל השני עדיין לא קרב, ו"א שירעה עד שיסתאב וכו', וי"א שהוא עצמו קרב שלמים דשעת חצות היא קובעת לפסח, וכיון שבחצות עדיין לא נמצא לא נדחה מפסח.

מחלוקת אב"י ורבא ללישנא קמא– שיטת רבא שהתמורה קריבה שלמים דווקא כשנמצא הראשון לאחר שחיתת השני שאפילו הפסח עצמו לא נדחה, **אבל נמצא קודם שחיתת השני** שהוא עצמו נדחה (ואף לרב שאין בעלי חיים נדחים, שאני הכא דחיייה בידיה. ומה שרב חולק בבתמה של שני שותפין שהקדיש חציה וקנה את הפסח השני והקדישו, לא חביב לכ"כ דחיו בידיים כיון שזה בדרך הקדש. תוד"ה קודם), **אע"פ שהמיר לאחר שחיתת השני שלא נדחית התמורה בידיים אינו קרב שלמים**, דמכח קדושה דחוויה אתא. ולאב"י אם המיר לאחר שחיסה אע"פ שנמצא קודם שחיסה קרב שלמים, דכתיב "אם כשב" וי"אם" זה קרא יתירא, אי נמי "כשב" הוא קרא יתירה, לדעיל מיניה איירי בצאן, ובהמשך כתוב "ואם עז קרבנו", מכלל דעד השתא איירי בכבש, דאין בצאן אלא עז וכבש), **ולא איירי בנמצא והמיר אחר שחיסה**, דזה פשיטא שהרי זה מותר הפסח שהוא קרב שלמים דכתיב "זבחת פסח", וכ"ש תמורתו. **ולרבא איירי בנמצא והמיר אחר שחיסה**, והלימוד הנ"ל הוא אסמכתא בעלמא, ותיבת "כשב" באה ללמד **שאליה של כבש קריבה עם הפסח** ככל קרבנות כשב, ואיצטרף לרביי כיון שהקטרת אימורים לא נכתבה במפורש, ותיבת "אם" באה לרבות **פסח שעברה שנתו ושלמים הבאים מחמת פסח** (כגון תמורתו ופסח שתכפרו בעליו באחר, וי"מ חגיגת י"ד) **שדינם כשלמים** לסמיכה נסכים ותנופת חזה ושוק, והא דכתיב "ואם עז" בא להפסיק הענין ולומר שאליה של עז אינה קריבה. י"מ שזע אין לו אליה, ואינו נכון שהרי האליה ניטלת ממקום שהכליות יעוצות, ועוד דאי"כ אי"צ קרא למעטה.

ללישנא בתרא שיטת רבא שהתמורה לרעה עד שתסתאב וכו' דווקא כשנמצא והמיר קודם שחיתת השני, אבל אם נמצא קודם שחיסה והמיר לאחר שחיסה תמורתו קריבה שלמים, שאין השחיסה קובעת את התמורה כיון שעדיין לא המיר. ולאב"י אפי' המיר אחר שחיסה ירעה עד שיסתאב וכו'. ופרין לרבא מברייתא וקאי בתיובתא.

צ"ז. אמר שמואל כל שבחטאת מתה בפסח קרב שלמים המש טטאות יש להכה למשה מטניו שדינם למיתה, והם ולד הטאת. תמורת טטאת, טטאת שמתו בעליה, טטאת שתכפרו בעליה באחרת ונמצאת הראשונה, וטטאת שעברה שנתה ואבדה ונמצאה. וקס"ד דה"ה תמורת פסח וכו' קריבים שלמים. **וכל שבחטאת רועה בפסח נמי רועה**. ודן רעיה או מיתה אינם קולא וחומרא, ואין שייכות בין פסח לחטאת, וזה סימן בעלמא.

הגמ' (צ"ז.י): מעמידה את שמואל כר"ש שחמש טטאות ממות בכל הענינים, וטטאת שכיפרו בעליה מתה בכל שהיא, בין שנמצאת קודם כפרה בין לאחר כפרה בין שהתפיישה לאחריה, ולא אמר שמואל את הכלל השני שכל שבחטאת רועה וכו', דלית ליה לר"ש רועה כלל, ובא שמואל

לאפוקי מרי"ח שסובר שפסח שנמצא קודם שחיסה אף שהיה אבוד בחצות רועה דשחיתת השנייה דחתה אותו, דלדעת שמואל א"כ נמצא לאחר זמן שחיסה – חצות, קרב שלמים, וכוונת שמואל שכל אבוד בחטאת מת וכל אבוד בפסח קרב, אבל לרבי או לרבנן שייך רעיה בחטאת, א"כ מטניו שבחטאת רועה ובפסח קרב שלמים. ופסח שמתו בעלו אחר חצות רועה.

כמה דינים מהגמ' לפני שהעמידה את שמואל כר"ש-

חטאת שעברה שנתה לרעה עד שתסתאב ותימכר (ויפלו דמיה לשופרות נדבה לקיץ המזבח. שר"י. ולדעת ריב"א "תוד"ה רועה) תימכר ויביא אחרת בדמיה, דרב בהפריש מעול לחטתו או לאשמו ושתיירי מהם או אבדו והפריש אחרים ואח"כ נמצאו יפלו לגדבה), ואילו על שעברה שנתו קרב שלמים וכו"ל (צ"ז.י):.

הפריש חטאתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה ונמצאת הראשונה, לרבי אחת קריבה ואחת תמות, ולרבנן רועה. וכה"ג לשמואל פסח שנמצא לאחר חצות קודם שחיסה קרב שלמים וכו"ל (שם).

פסח שנמצא קודם חצות רועה אע"פ שבחטאת מתה דכהאי גוונא לאו אבודה היא כרבא דאמר אבידת לילה לאו שמה אבידה ואפילו הפריש אחר תחתיו קודם שנמצא לאור הבוקר, אפילו לרבי אולא לרעיה ולא למיתה, כיון שהלילה אינו שעת הקרבה.

צ"ז: הפריש ב' חטאות לאחריות הראשונה קריבה חטאת והשנייה רועה (אפילו אבדה אח"כ, ואף שאר אבודים מתים לפי רבי, שאני התם שהחילת הפרשתם לנדחה, אבל באחריות תחילת הפרשתם לדיחוי. תוד"ה כדרבי. עוד כתבו התוס' ד"ה הפריש) דאיירי שאמר אחת מוקן תהיה חטאת והשנייה לאחריות, ומ"מ אף אם לא נאבדה הראשונה השנייה תרעה, דהכי גמירי לה, אבל באמר הרי זו חטאת, וחזר ואמר על אחרת הרי זו חטאת, אין חלה קדושה על השנייה כלל, ואם אמר על ב' בהמות הרי אלו לחטאת, אפילו אחת אינה קדושה, דכל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו), ובפסח כהאי גוונא קרב שלמים. הגמ' מביאה לישנא אחריוא במו"מ בדברי שמואל והמסקנה כ"ל.

צ"ח. המפריש נקיבה לפסח או זכר בן ב' שנים יראה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה לשלמים, והיינו שמביאים בדמיו שלמים. וכתבו התוס' ד"ה המפריש) דאיירי אחר הפסח, אבל קודם הפסח יביא בדמיה פסח. ושמעו מינה תלת, א' בעלי חיים נדחים בחייהם דיחוי גמור ואף אם חזרו ונראו אינם קריבים, (ודלא כר"ש שסובר שאין בעלי חיים נדחים). ב' **דחוי מעיקרא הוי דיחוי** כמו הכא שמעיקרא לא היה ראוי למה שהוקדש, (ודלא כמ"ד שריק דבר שהיה ראוי מעיקרא שייך בו דיחוי. וכתבו התוס' ד"ה שמע) שבסוכה לי"ג מטיק לגבי לולב שדיחוי מעיקרא לא הוי דיחוי, ויש לחלק בין דיחוי במצוות לדיחוי הדקרבא, ועוד דשאני התם שמעיקרא היה אפשר לתקנו. עוד כתבו התוס' שאין ללמוד ממחוסר זמן שדיחוי מעיקרא לא הוי דיחוי, דשאני בתים שהבתמה מחולקת אינה ראויה להקרב עד היום השמיני). ג' **יש דיחוי בדמים** והיינו שאפילו דבר שמתחילתו לא היה קדוש להקרבת גופו אלא לדמיו, נדחה ולא יקרב לעולם. שר"י. וכתבו התוס' ד"ה ושמע) שאף שסתם דיחוי מעיקרא הוא דיחוי בדמים, שמיסתח לא דיחוי מעיקרא שאינו דיחוי בדמים, כגון ששחט וקיבל הדם בכלי שיש בו מים, דראשון ראשון נדחה אע"פ שלבסוף רבה הדם על המים ויש בו מראית דם.

המפריש פסחו ומת

המפריש קרבן לפסח ומת, בנו יורש את הקרבן, ומקריב אותו לשם פסח או לשם שלמים. ודן זה תלוי האם הבן ג'כ היה מגוי על הקרבן, והאם הקרבן נדחה מהקרבה כיון שהבן היה אוגן.

המפריש פסחו ומת, לא יביאנו בנו אחריו לשם פסח דהוי פסח שמתו בעליו ואין לו מגויים, אלא יביאנו לשם שלמים. ומבואר בברייתא שיקריבו בט"ז, דקסבר נדרים ונדבות אין קריבים ביו"ט.

אם היה הבן ממונה עמו יביאנו לשם פסח.

הגמ' שואלת שאם האב מת קודם חצות של יום י"ד הרי הבן אוגן ולא חל עליו חיוב פסח, וא"א להביא קרבן שאין עליו מגויים אחרים שאינם אוניים, (ואף שבלביל הוא יכול לאכול, מ"מ אינו יכול להקריב ע"י שליח. תוד"ה הא), ואין לומר דאיירי שמת יום או יומים לפני פסח, דבסתמא הוי מפרישים את הפסח בו ביום, ואם מת לאחר חצות שכבר חל עליו החיוב ומשום כך הוא הזוי בהקרבתו ואין חשש שביאיחאו לבית הפסול שהרי הוא חיוב בפסח (משא"כ כשחלה באינות לפני חצות אינו זהוי) הרי נקבע לפסח בחצות ונדחה מפסחים ודינו שירעה, ואין קרב שלמים.

לרבא איירי במת קודם חצות, ויביאנו לפסח שני אם לא עשה את הראשון מפני אניותו.

לאב"י הכונה שאם מת אחר חצות שכבר חל על הבן חיוב פסח ובנו ממונה עמו יביאנו לשם פסח, ואם מת קודם חצות ואין הבן ממונה יביאנו שלמים.

לרב שרביא איירי שהיה האב גוסס בחצות ומת לאחר חצות, דכיון שרוב גוססים למיתה לא נקבע בחצות לשם פסח.

לרב אשי איירי שמת לאחר חצות וכו"ש דס"ל שאין בעלי חיים נדחים אא"כ הם עצמם אינם ראויים, כגון במום או באתן או במחיר.

לרבינא איירי כשהפרישו לאחר חצות ומת לאחר חצות, וסבר התנא שחצות קובע את הקרבן ולא כל שאר זמן שחיסה.

<div></div>	<div>ניתן לשמוע שיחות מת"ח אחד, בעברית או באידיש, סיכומי 7 דפים בשעה, ביאורי תפילות יום חול ושבת, ענייני בין אדם לחבירו, פרשיות השבוע ומועדים (שבוב"ם, ד' פרשיות, מגילת אסתר, פורים, וכו') </div>
בטלפון - 03-6171132	

פסח שנתערב בקרבנות אחרים

קרבנות שנתערבו זה בזה, אם אפשר להקריבם בצורה המועילה לשני קרבנות יקריבם, ואם לאו צריך להמתין עד שיהיה להבמות מום, ולהלל את הקדושה על מעול ולהביא קרבן אחר לצאת ידי חובתו, וכדלהלן.

הפסח שנתערב בזבחים אשמ ועולה, ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויביא בדמי היפה לכל קרבן שמא אותו קרבן הוא היה היפה, ואם לאחר הפסח נסתאבו יביא שלמים במקום פסח, ויפסיד המוותר שצריך להוסיף כדי להביא שלשתן יפות **למביתו**, וכיון שאין משנים מעות מקדושה לקדושה ושמא יביא שלמים בדמי העולה וכוונתו, כשבא לחללם יקח סלע אחד מג' הסלעים (כגון ש'היפה שוה סלע) ויאמר כל מקום שחיה העולה תהא מחוללת על סלע זו, וכן עשה בשניה ובשלישית כל קרבן לעצמו.

צ"ח: תנערב הפסח בבכורות שמתן דם בכור ודם פסח שוה, ואין טעונים תנופת חזה ושוק ולא סמיכה ונסכים. ר"ש אומר אם חבורת כהנים יקריב כהונה שמה שהוא פסח יהיה לשם פסח ומה שהוא בכור יהיה כהו, ויאכלוהו בו בלילה. דסבר שמביאים קדשים לבית הפסול וזה עדיף מלומר שירעו, כדמצינו שרר"ש אשמ שנתערב בשלמים ישחטו בצפון כחומר אשמ ולא כשלמים שנשחטים בכל מקום, ויאכלו כדון הקרבן החמור **שביניהם** לזכרי כהונה ליום ולילה לפנים מן הקלעים כאשם, אבל לרבנן שחולקים שם וסוברים שאין מביאים קדשים לבית הפסול אלא ירעו, והכא הרי מנעט זמן אכילת הבכור משני ימים ולילה לעד הבוקר, ואף שבשאר קרבנות יולל למזכרם ולהביא בדמיהם אותם קרבנות וכו"ל, בבכור זה לא שייך כיון שאין לו פדיון, ימתין עד שיוממו, ויפדה את הפסח כל היכא דאיתיה על בתמה שמינה דמני היפה שבהם, ויביא מהם שלמים כדון מותר הפסח, ויאכלם לכל התעובות בתורת בכור בעל מום, שדינו שאינו נשחט או נמכר באיטליז, ואין נמכר במשקל, (אבל סתם פסח שנפדה מוכרו באיטליז אם ירצה).

דיני חבורה שאבד פסחה

חבורה שאמרו לאחד לחפש את הפסח האבוד ולשוטחו בשבילים **הואו מצא ושחט את האבוד, והם שחטו פסח אחר**, הוא אוכל משלו שהרי לא נמנה על שלהם, והם אוכלים ממה שנשחט ראשון בין אם זה שלהם, כיון שמשכו ידיהם משלו, ובין אם זה שלו, כיון שהפסח נשחט בשליחותם, ושלחם ישוף כדון פסח בלי בעלים. ואם אין ידוע מי הראשון או שנשחטו יחד, הוא אוכל משלו, והם לא אוכלים עימו שמוא שלהם נשחט ראשון ונמשכו מזה, ושלחם יצא לבית השריפה שמוא שלו נשחט ראשון, ופטורים מפסח שני דממה נפשך הוקרב הראשון בשבילים, והאכילה אינה מעכבת.

אמר להם אם אחרתי צאו ושחטו עלי והם לא אמרו לו לשחוט עליהם, והוא מצא ושחט והם שחטו אחר, אם שלהם נשחט ראשון הוא והם אוכלים משלהם מפני שמשך ידו משלו, ואם שלו נשחט ראשון הוא אוכל משלו והם אוכלים משלהם, ואם אין ידוע מי הראשון או שנשחטו יחד, הם אוכלים משלהם, והוא לא אוכל עמהם שמוא שלו נשחט ראשון ונמשך משלו, ושלו יצא לבית השריפה, ופטור מפסח שני.

אמר להם ואמרו לו כנ"ל, אוכלים כולם מן הראשון מפני שהוא שולחם והם שליחיו, ואם אין ידוע או ששניהם נשחטו יחד, שניהם יוצאים לבית השריפה ופטורים מפסח שני.

לא אמר להם ולא אמרו לו אינם אחראים זה לזה וכל אחד אוכל משלו, ואין נ"מ מה נשחט ראשון. מכאן אמרו חכמים שתיקה יפה לחכמים ק"ו לטיפשים.

חבורות שנתערבו פסחיהם וא"א שכולם ימשכו ידיהם מקרבנם משום שאין להשאיר את הפסח ללא בעלים, כל חבורה לוקחת קרבן אחד, ואחד מכל חבורה עובר לחבורה השנייה, ובכמה חבורות מתחלקים באופן שבכל חבורה יהיה אחד מכל מכל חבורה, ובני החבורה אומרים לכל אחד מחבורה אחרת שאם הקרבן הוא שלו הם עוברים לקריבם שלו, ואם הקרבן הוא שלהם הוא עובר לקרבן שלהם. ושנים שנתערבו פסחיהם ממנינם עמם אחד מן השוק כדי שיהיו שנים בכל קרבן ואחד מהם יוכל לעבור לשני ולא שחט הפסח בלא בעלים, וא"א להתמנות על שני פסחים יחד, וההמשך כנ"ל.

צ"ט. באיזה אופן אפשר לבטל את ההתמנות על הפסח– לרבי יהודה מתמעטים והולכים ובלבד שישאר אחד שהיה בחבורה בתחילה, דכתיב "ואם ימעט הבית מהיות משה" דאם ימעט משמע שנמתעט אבל נשאר מהם. ולרבי יוסי אפילו אם נשאר אחד שנתמנה אח"כ מותר, ובלבד שלא יניח את הפסח ללא מגויים כלל. ובפסח שהיה של יחיד, כיון שלשיתתו אין שוחטים את הפסח על יחידו, שמילא זה נחשב שהפסח עומד להמנות עליו אחרים, ואפשר להמנות אדם אחר שיומשך אח"כ הפסח את ידו.

<div></div>	<div>לרכישת סיכומי "תמצית הש"ס" ו"תמצית משנה ברורה" ניתן להתקשר ל7692282-052. להזמנת סט 4 חלקים "תמצית הש"ס" על כל הש"ס במחיר 100 ₪ כולל משלוח ניתן להתקשר ל7125663-053.</div>
---------------------------------------	---

פרשת משפטים ~ פסחים עת-פד ~ מכתב מס' 58

המערכת הטלפונית נפתחת בכל שבת, מיום המישי עד יום שני בלילה. לרישום ועשיית המבחן, לפרטים נוספים ולקידודות החפצה ניתן לשאול בקו הטלפון: 073-7289669.
כמור"ב ניתן לקבל ולעשות המבחן במייל באופן קבוע, ע"י רישום בכתובת: a0527692282@gmail.com.

"לדעת"

מבטו שבועי – בדרך חינוכי
א"ר, ר' ש"י פולין יום טוב 57
073-7289669

פרשת ותרן ~ פסחים עת-עז ~ מכתב מס' 57

המערכת הטלפונית נפתחת בכל שבת, מיום המישי עד יום שני בלילה. לרישום ועשיית המבחן, לפרטים נוספים ולקידודות החפצה ניתן לשאול בקו הטלפון: 073-7289669.
כמור"ב ניתן לקבל ולעשות המבחן במייל באופן קבוע, ע"י רישום בכתובת: a0527692282@gmail.com.

"לדעת"

מבטו שבועי – בדרך חינוכי
א"ר, ר' ש"י פולין יום טוב 57
073-7289669

6. על איזה דין נחלקו רבא ורב יוסף אם הטעם מפני השני או המובן?
א. למה אין שורפים קדישים במקדש מעצים של חשורף.
ב. למה היו מעמידים סמאים בשער המזרח.
ג. שתי התשובות נכונות.

7. למסקנה מזהה צריך מיקו מיוחד ששני סמאיי דנינו בשיריפה?
א. למה שאינו טעון לעבור צורה.
ב. למה שלא מסיפק לו קבורה.
ג. ללמד שגם בטומאת הפעלים טעון שרפת.

8. האם שריפת הנוזר מהפסח דוחה שבת או ישיש?
א. דוחה.
ב. שבת דוחה.
ג. אולי אינה דוחה וישיש דוחה.

9. אלו גידים נפסח טעונים שריפה כשנעשו נוזלי?
א. למה האזנים לאכלה ומתורים לאכלה מאזור ירמא, אע"פ ששורף מודבן.
ב. רק אלו האזנים לאכלה ומתורים לאכלה מאזור ירמא ומודבן.

10. האם יש מליקות על איסור נוזלי?
א. בסור לוקה ובטמא אינו לוקה.
ב. בסור לוקה ובטמא מליקת.
ג. בין בסור בין בטמא אינו לוקה.

1. מדוע היו מזהים על הכהן גדול לפני יום הכיפורים?
א. לתוספת קדושה.
ב. שטא נטמא במת, וכמ"ד טומאה דחווה באגבר.
ג. שטא נטמא במת, אף למי"ד טומאת הותרה באגבר.

2. היי ישאל מזהה טהור"ט ומזהה טמא"ם, מה הדין לפי רב שמתורה רוב?
א. כולם נעשים בטומאה.
ב. הטהורים עושים לעצמם והטמאים עושים לעצמם.
ג. הטהורים עושים את הראשון והטמאים את השני.

3. האם מוציאים את הנשים לחטוף רוב טמאים?
א. מוציאים.
ב. אין מוציאים.
ג. הלוי עשים בפסח רשות או תרוב.

4. מדוע לפי עולא כשיש מזהה טהור"ט לא מטמאים אחד מהם במת?
א. מפני שעולא סובר ששריטים וזרקים על טמא מת.
ב. מפני שהיה דוחה מחמתו.
ג. שתי התשובות נכונות.

5. המוצא מת משכב בחדר המצר בדרך, מה דין העובר שם?
א. אם יכול להיות שלא נטמא סחור רק לפסח ונותר, אבל אסור בתרומה.
ב. אם יכול להיות שלא נטמא מותר אף לחרומה, ואם דיאז דואי נטמא סחור רק לפסח ונותר.
ג. אם יכול להיות שלא נטמא מותר אף לחרומה, ואם דיאז דואי נטמא סחור גם בני"ד נפטר.

מדור – לדעת חכמה

א"ר, ר' ש"י פולין יום טוב 57

- באיזה אופן ציבור שהקריבו פסח אינם אכלים אותו בטומאה מודבנ? (נמוך ורישוי?)
א. אם היו נטמאים כבר משעת שחיטה.
ב. אם היו סחורים בשעת שחיטה ונטמאים בשעת זריקה.
ג. אם היו סחורים בשעת שחיטה ונטמאים בשעת זריקה.
ד. אין זריקה אם הם או הם חלק וגם חתך אצל או בטמא ובקרבן יחיד, אפילו אם שארית המטבח, ואם אין זריקה רק המוצא העובר והחול, ולא במבד העובר והחול או בטמא ובקרבן יחיד.
2. אלו זרקים הם חיים או חתך או חתך אצל או בטמא ובקרבן יחיד, אפילו אם שארית המטבח, ואם דרך חתך אצל או בטמא ובקרבן יחיד, או זרקים הם חיים או חתך וגם חתך וגם חתך, או שנטמא הפעלים ואפילו מקרבן צבור, וכן בטמא הפעלים, ואם זרק לא חתכה או זרקים הם חיים או חתך וגם חתך וגם חתך, או שנטמא הפעלים.
3. בד שואה 2, ראינו, האם אפשר לשרות עגורי פסח (דש"ץ)?
א. אם ע"ד פסח הוא חיים חשביע, לא, ואם הוא חיים חשביעני אפשר.
ב. בכל נוגה אין אפשר שטא יראת.
ג. בכל נוגה אפשר, מפני שגם אם יראה אפורי מקצת חיים ככיל.
4. איזה דין נלמד מהמורה ואינו הלכה למשה מסיני (ע"ש – פ"ח)?
א. חוב חיי חיל.
ב. טומאת החיים.
ג. שריפת כל הקדשים שופסיל.
- לש-ותו [ותס] נטמא רק מהלכה, האם עושים את הפסח בטומאה?
א. לא.
ב. יקריבו את האזנים בטומאה, ויזרחו שלא יעו בשתי.
ג. מותר לטמ ליתום גם בשתי.

6. לגבי מה לא היו משתמשים בגחלים של עץ?
א. ללית הפסח.
ב. לשרפת בת בית.
ג. גחלים לחדשות לבתן גדול גנים הכיפורים.

7. מה אינו כשר לבתן גדול גנים הכיפורים משום שאינו דרך נמוך (נמוך ורישוי)?
א. לקיחת גחלים עוממות ממוזב החצון.
ב. לקיחת גחלים לחדשות ממוזב החצון.
ג. הכנסת אדוד או שמן בניתן לפני ולפנים.

8. מה"ד פסח אציל של ישראל כמעט שמן של תרומה, מה דינו?
א. טעון חדושה.
ב. טעון קולפס.
ג. לרב טעון קולפה ולשמואל רבול אסור.

9. באיזה אופן אין צוללים ב פסחים בתור אחי?
א. זריקה משם סמוכים, מפני שאחד נותן טעם בשני ונמא הפסח נאכל שלא למנוי.
ב. אפילו באינם סמוכים שמא יחלופו, אמנם אם אחד גר והשני טהור מותר.
ג. אפילו באינם סמוכים שמא יחלופו, אמנם אם אסור מפני שחוששים שמא יחלופו.

10. טמא חלוק או הנשי או שריהם, האם זורקים את הזם ליהי? (יהושע?)
א. רק בטמא חלוק, מפני שהוצי מורה רק על חנולי.
ב. רק בטמא חלוק, מפני שהוצי מורה רק על האכילת.
ג. בטמא אחד מהם זורקים, אבל לא כשנטמא שניהם.

המתלה השבועי על תו קונה ע"ס 500 ₪

לכתורה: אשור עדושי.
הגולה נוסמת על מדור לדעת חכמה: ע"ס 150 ₪

1. האם יש חיוב שמהו בשלמי שמהו בליל יום טוב וחול המועד (נמוך ורישוי)?
א. בכל הלילות.
ב. בכל הלילות חוץ מליל יריש ראשון.
ג. רק בלילות יריש.

2. מי שהיה לו שתי תניקות אחד לכול בשבת ואחד למה באחד בשבת, ושבת נמל על של אחד השבת בשבת מה הדין בזה לרבי אלעזר ורבי יהושע?
א. חייב לכריע.
ב. ר"א מחייב שטאת רוב יהושע פסית.
ג. שתי התשובות יתיר הם מחלוקת תנאים.

3. מהיז תנא יש ראייה למסקנת הגמי לפסור בעול יבמתו גרה משום טענה דבר מוצה?
א. מרב יוסי שפסור המוצה לרב בנישון ראשון של חנה שבת.
ב. מרב יהושע שפסור כהן שאכל בתרומה ונרדע שחואו בו גרשה או בו חלוצה.
ג. למסקנת המורה אין ראייה לדבר רבי יוחנן.

4. מדוע אין צוללים את הפסח בשפוד של תנאה?
א. משום הם מקצתו הם כולו כמו בתמכת.
ב. משום שחוא שפוד.
ג. משום שיצאו ממנו מים והיו כמבושיל.

5. על איזה אופן נחלקו רב אחא ורבינא לגבי החיבת נשר שהיאמה?
א. האם מותר להחכה ולמולחה ואי"ח לפסלה.
ב. האם מותר להחכה ע"י שפוד.
ג. האם מותר להחכה ע"י גחלים.

מדור – לדעת חכמה

א"ר, ר' ש"י פולין יום טוב 57

- השוחט בשבת, האלו מהמקורים צוללים חייב לע"ע (ע"א) - ע"ב?
א. פסח שהשוחט שאל מלמי, וכן בשוחט בעל מום לשם קרבן המזבח בשבת.
ב. שאר זבחים שהשוחט פסח והוא חיים רחיים לפסח, ולחיות חילוי לשם פסח.
ג. שוחט ע"ד של שמיים לשם פסח, או ששוחט חילוי לשם פסח.
2. כיצד נפגעת תממא למה שחטו ונפגאת טריפה בסדר חייב לע"י מקלקל בתורה פסח?
א. תיבן שגם ע"ד רחל.
ב. תיבן לתוצאה מדי נבדד.
ג. תיבן לתוצאה מדי אבר רחי.
3. מה הנוהג עבור צורה למי רש"י (פסחים ע"א)?
א. פסול ליהי שחוא פסול גומב.
ב. תיבן לתוצאה מדי נבדד.
ג. תיבן לתוצאה מדי אבר רחי.
4. איזה דבר אינו תלוי בנזיל אם טומאה הותרה בציבור או שריאה דחיה בציבור (נמוך ורישוי)?
א. האם צריך לחור אחד חתך כהנים אחרים.
ב. האם הצד ע"ד טומאת שער ושיירי מנחה ותאכלים.
ג. האם הצד ע"ד טומאת שער ושיירי מנחה ותאכלים.
- לש-ותו [ותס] - דבר לה שבעל דבר איסור באופן שדבר יבש טעון קליפה, מה דינו? (כריביא ג"ד) שישם כבוד חבדו קליפה, ולחיות כולו אסור.
א. כריביא רק חבדו קליפה כמסרה בשמים, ולחיות כולו אסור.
ב. כריביא ג"ד שישם כבוד חבדו קליפה, ולחיות כולו מותר.
ג. כריביא ג"ד שישם כבוד חבדו קליפה, ולחיות כולו מותר.

